

СЛ
НА ФЕДЕРАТ

37653
Iuzban vesnik narod. repub.
Makedon

2

Г

13A

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА ФНРЈ“ излегува по потреба, во српско, хрватско, словенечко и македонско издание. — Огласи по тарифата. — Текушта сметка при Народната банка на ФНРЈ за претплата бр. 1032-Т-220, за одделни издања 1032-Т-222 и за огласи 1032-Т-221.

БЕЛГРАД

БРОЈ 40

ГОД. IX

Редакција: Улица Кралевиќа Марка бр. 6 — Телефон: Редакција 28-838, Администрација 26-276. Продавно одделение 22-619, Тел. централа 28 010.

— Прет-
1900. —
вари. —

321.

У К А З за прогласување на

ЗАКОНИКОТ ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

Врз основа на чл. 71 точ. 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Законикот за кривичната постапка, што го усвоија Сојузното веќе и Веќето на народите на Народната скупштина на ФНРЈ на своите седници одржани на 10 септември 1953 година.

ПР бр. 10
10 септември 1953 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз-Тито, с. р.

Претседател на Сојузното веќе,
Владимир Симиќ, с. р.

Претседател на Веќето на народите,
Јосип Видмар, с. р.

ЗАКОНИК ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

ДЕЛ ПРВ ОПШТИ ОДРЕДБИ

ГЛАВА I ОСНОВНИ НАЧЕЛА

Член 1

Овој законик утврдува правилата со кои се осигурува никој невин да не биде осуден а на виновникот да му се изрече заслужена казна под условите што ги предвидува кривичниот закон и врз основа на законито спроведена постапка.

Пред да се донесе правосилна пресуда обвинетиот може да биде ограничен во својата слобода и во другите права само под условите што ги определува овој законик.

Член 2

Казни, мерки за безбедност и воспитно-поправителни мерки може да му изрече на сторителот на кривичното дело само надлежниот суд во постапка што е започната и спроведена по овој законик.

Член 3

Лице против кое што е започната кривична постапка не се смета за виновно се додека неговата кривична одговорност за стореното кривично дело не е утврдена со правосилна пресуда.

Член 4

Обвинетиот веќе на првото испитување мора да биде известен за делото за кое се товари и за основите на обвинението.

На обвинетиот мора да му се овозможи да се изјасни за сите факти и докази што го товарат и

да ги изнесе сите факти и докази што му одат во корист.

Член 5

Обвинението и доказите мораат да му се соопштат на обвинетиот на оној јазик што го разбира.

На обвинетиот што не го разбира јазикот на кој се води постапката ќе му се осигури текот на постапката да го следи преку преводач.

Член 6

Забрането е и казниво да се изнудува од обвинетиот признание или некаква друга изјава во текот на кривичната постапка.

Член 7

Обвинетиот има право да се брани сам или при стручна помош од бранител што ќе го избере самиот од редот на адвокати.

Ако обвинетиот не ќе земе бранител сам, судот за да ја осигури одбраната ќе му назначи на обвинетиот бранител кога е тоа определено со овој законик.

На обвинетиот мора да му се осигури доволно време за приготвување на одбраната.

Член 8

На лице што е неоправдано осудено или што е незаконито лишено од слобода со задржување во притвор или истражен затвор му припаѓа право на надокнада на имотната штета.

Член 9

Судот и државните органи што учествуваат во кривичната постапка должни се да ги утврдат вистинито и наполно фактите што се важни за донесување законита одлука.

Тие се должни со еднакво внимание да ги испитуваат и утврдат како фактите што го товарат обвинетиот така и оние што му одат во корист.

Член 10

Правото на судот и на државните органи што учествуваат во кривичната постапка, да оценуваат постоење или непостоење на факти не е врзано ниту ограничено со посебни формални доказни правила.

Член 11

Кривична постапка се започнува по барање од овластениот тужител.

За делата за кои се гони по службена должност овластен тужител е јавниот обвинител, а за делата за кои се гони по приватна тужба овластен тужител е приватниот тужител.

Ако јавниот обвинител најде дека нема основ за започнување или продолжување на кривичната постапка, на неговото место може да стапи оштетениот како тужител под условите определени со овој законик.

Член 12

Јавниот обвинител е должен да претприеме кривично гонење ако постојат докази дека е сторено кривично дело за кое се гони по службена должност.

Член 13

Во кривичната постапка судовите судат во совет, а врховните судови решаваат и во општи седници.

Во околискиот суд за полесни кривични дела суди судија поединец.

Член 14

Кога е пропишано започнувањето на кривичната постапка да има за последица ограничење или губиток на определени права, овие последици настапуваат со отворањето на истрагата, или со подавањето на обвинителниот акт ако истрагата не е отворена.

Во постапката пред околиски суд последиците од претходниот став настапуваат од денот кога е донесена осудителната пресуда, без обзир дали таа добила правна сила.

Член 15

Ако примената на кривичниот закон зависи од претходното решение на некакво правно прашање за чие решение е надлежен судот во некоја друга постапка или некој друг државен орган, судот што суди во кривичниот предмет може сам да го реши и тоа прашање по одредбите што важат за докажување во кривичната постапка. Решението на ова правно прашање од страна на кривичниот суд има дејство само за кривичниот предмет што го расправа овој суд.

Ако за такво претходно прашање веќе донесол одлука судот во некоја друга постапка или друг државен орган, таквата одлука не го врзува кривичниот суд во поглед на оценката дали е сторено определено кривично дело.

ГЛАВА II

СУДОВИ И НИВНАТА НАДЛЕЖНОСТ

1. Стварна надлежност

Член 16

Во кривичните предмети судат околските судови, окружните судови, Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина, врховните судови на народните републики и Сојузниот врховен суд.

Овие судови судат во границите на својата стварна и месна надлежност за сите кривични дела и на сите лица ако со закон не е определено поинаку.

Член 17

Околските судови се надлежни:

1) да судат во прв степен за кривичните дела за кои што со закон е предвидена како главна казна парична казна или казна затвор до две години, како и за кривичните дела предвидени во членот 143, 183, 232, 235, 236 став 2, 246 став 1, 249, 254 став 1 и 2, 258 став 1, 259 став 2, 265 став 1 и 3, 271 став 3, 281, 282 став 1, 289 став 2, 290 став 2, 291 став 1, 295, 305 став 3 и 4, 322 став 1, 323 став 1 и 326 став 1 од Кривичниот законик;

2) да учествуваат во постапката на извид и истрага по одредбите од овој законик;

3) да вршат и други работи што се определени со овој законик.

Член 18

Околските судови судат во совети составени од еден судија и двајца судии-поротници.

За кривичните дела предвидени во членот 142 став 1, 144, 153, 169, 170, 171, 172, 184, 189, 231, 246 став 2, 257 став 1, 259, 274, 282 став 2, 292, 293, 297, 303 став 1, 304, 305 став 1 и 2 и 310 од Кривичниот законик, суди судија на околиски суд како поединец.

Дејствијата во извид и истрага ги врши судија на околискиот суд.

Член 19

Окружните судови се надлежни:

1) да судат во прв степен за кривичните дела за кои што со закон е предвидена како главна казна затвор преку две години или некоја потешка казна, ако за поодделни од тие кривични дела не е определена надлежност на околискиот суд;

2) да учествуваат во постапката на извид и да спроведуваат истрага по одредбите од овој законик;

3) да решаваат за жалбите против решенијата на истражниот судија;

4) да решаваат за приговор против обвинителниот акт;

5) да решаваат во втор степен за жалбите против одлуките на околските судови;

6) да вршат и други работи што се определени со овој законик.

Член 20

Окружните судови судат во прв степен во совети што се составени од еден судија и двајца судии-поротници, а во совети составени од двајца судии и тројца судии-поротници кога судат за кривични дела за кои во законот е предвидена смртна казна или казна строг затвор на дваесет години.

Советот на окружен суд е составен од тројца судии кога одлучува во втор степен или кога одлучува во прв степен во главниот претрес, ако со овој законик не е определено нешто друго (член 431 став 3).

Дејствијата во извид и во истрага ги врши судија на окружниот суд (истражен судија).

Член 21

Врховните судови на народните републики и Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина се надлежни:

1) да решаваат во втор степен за жалбите против одлуките на окружните судови;

2) да решаваат во трет степен за жалбите против пресудите на окружните судови донесени во втор степен врз основа на одржаниот претрес (член 368 став 1 точ. 2);

3) да решаваат за барањето за заштита на законитоста во случаите определени во овој законик;

4) да решаваат за барањето за вонредно ублажување на казната во случаите определени во овој законик;

5) да вршат и други работи што се определени со овој законик.

Член 22

Врховните судови на народните републики и Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина одлучуваат во совети составени од тројца судии, а во совети составени од пет судии кога судат за кривични дела за кои во законот е предвидена смртна казна или казна строг затвор на дваесет години.

Врховните судови на народните републики и Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина решаваат во општи седници кога решаваат за барање за заштита на законитоста против одлуките на своите совети.

Член 23

Сојузниот врховен суд е надлежен:

1) да решава во трет степен за жалбите против пресудите на врховните судови на народните републики односно на Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина донесени во втор степен (член 368 став 1);

2) да решава за барањето за заштита на законитоста во случаите определени во овој законик;

3) да решава за барањето за вонредно ублажување казна во случаите определени во овој законик;

4) да ги решава судирањата за надлежноста помеѓу редовните и воените судови;

5) да врши и други работи што се определени со овој законик.

Член 24

Сојузниот врховен суд решава во совет составен од пет судии.

Сојузниот врховен суд решава во општа седница кога ги решава судирањата за надлежноста

помеѓу редовните и воените судови и кога одлучува за барање за заштита на законитоста против одлука на својот совет.

2. Месна надлежност

Член 25

Месно надлежен е по правило оној суд на чие подрачје кривичното дело е извршено или обидено.

Ако е кривичното дело извршено или обидено на разни подрачја или на граница на разни подрачја или е неизвесно на кое подрачје е извршено или обидено, надлежен е оној суд што ја започнал постапката прв.

Член 26

Ако е кривичното дело сторено на домашен брод или домашен воздухоплов во нашите води односно во воздухот над нашето подрачје или во границите на Федеративна Народна Република Југославија, надлежен е оној суд на чие подрачје се наоѓа матичната лука на бродот односно воздухопловот или домашното пристаниште во кое првпат ќе се запре бродот или воздухопловот.

Член 27

Ако е кривичното дело сторено преку печат надлежен е оној суд на чие подрачје е списокот печатен. Ако тоа место не е познато или е списокот печатен во странство, надлежен е оној суд на чие подрачје се растура печатениот список.

Ако по законот одговара составачот на списокот надлежен е и судот на местото во кое што составачот има, пребивалиште или судот на местото каде што се случил настанот на кој се однесува списокот. Одредбите од претходните ставови аналогно ќе се применат и во случај ако е списокот или изјавата објавена преку радио.

Член 28

Ако не е познато местото на извршувањето на кривичното дело надлежен е оној суд на чие подрачје обвинетиот има пребивалиште или живеалиште.

Ако судот на чие подрачје обвинетиот има пребивалиште или живеалиште веќе започнал постапка, останува надлежен иако се дознало за местото на извршувањето на кривичното дело.

Ако не е познато ни местото на извршувањето на кривичното дело ни пребивалиштето или живеалиштето на обвинетиот, надлежен е оној суд на чие подрачје обвинетиот ќе се фати или ќе се пријави сам.

Член 29

Ако некое лице сторило кривични дела во Федеративна Народна Република Југославија и во странство надлежен е оној суд што е надлежен за кривичното дело сторено во Федеративна Народна Република Југославија.

Член 30

Ако според одредбите на овој законик не може да се установи кој суд е месно надлежен, Сојузниот врховен суд ќе определи еден од стварно надлежните судови пред кој ќе се спроведе постапката.

3. Спојување и разделување на постапката

Член 31

Ако исто лице е обвинето за повеќе кривични дела, па за некои од тие дела е надлежен понизок а за некои повисок суд, надлежен е повисокиот суд, а ако се надлежните судови од ист вид, надлежен е оној суд што ја започнал постапката прв.

Спрема одредбите од претходниот став се определува надлежноста и во случај кога оштетениот истовремено сторил кривично дело спрема обвинетиот.

За соизвршители е надлежен по правило оној суд што како надлежен за еден од нив ја започнал постапката прв.

Судот што е надлежен за извршителот на кривичното дело е надлежен по правило и за соучесниците, прикривачите, за лицата што му спомогнале на сторителот по извршувањето на кривичното дело, како и за лицата што не го пријавиле подготвувањето на кривично дело, извршувањето на кривично дело или сторителот.

Во сите случаи од претходните ставови ќе се спроведе по правило единствена постапка и ќе се донесе една пресуда.

Судот може по предлог од јавниот обвинител да одлучи да се спроведе единствена постапка и да се донесе една пресуда и во случај кога се обвинети повеќе лица за повеќе кривични дела, но само ако помеѓу извршените кривични дела има меѓусебна врска и ако има исти докази. Ако за некои од овие кривични дела е надлежен повисок а за некои понизок суд, единствената постапка може да се спроведе само пред повисокиот суд.

Против решението за спојување на постапката не е позволена жалба.

Член 32

Судот што е надлежен по претходниот член може од важни разлози или од обзир на целесобразноста до завршокот на главниот претрес да одлучи постапката за поодделни кривични дела или против поодделни обвинети да се раздели и одделно доврши или да му се предаде на друг надлежен суд.

Решението за разделба на постапката го донесува надлежниот суд по сослушувањето на јавниот обвинител кога се работи за кривични дела за кои се гони по службена должност.

Против решението за разделување на постапката не е позволена жалба.

4. Пренесување на месната надлежност

Член 33

Кога надлежниот суд е спречен од правни или стварни разлози да постапува, должен е за тоа да го извести непосредно повисокиот суд кој по сослушувањето на јавниот обвинител ќе определи друг стварно надлежен суд на своето подрачје.

Против ова решение не е позволена жалба.

Член 34

Врховниот суд на народната република и Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина можат за водење на постапката да определат друг стварно надлежен суд на своето подрачје, ако е очигледно дека така полесно ќе се спроведе постапката или ако постојат други важни разлози.

Сојузниот врховен суд може под условите од претходниот став за водење на постапката да определи друг стварно надлежен суд од подрачје на друг врховен суд.

Решението од претходните ставови на овој член врховните судови можат да го донесат по предлог од јавниот обвинител што постапува пред нив или по предлог од судија на околиски суд, од истражен судија или од претседателот на советот.

5. Последици на ненадлежноста и судирање за надлежноста

Член 35

Судот е должен да внимава на својата стварна и месна надлежност и штом забележа дека не е надлежен ќе се огласи за ненадлежен и ќе го упати предметот до надлежниот суд.

Ако во текот на главниот претрес судот установи дека за судењето е надлежен понизок суд, предметот нема да му го достави на тој суд туку, ќе ја спроведе постапката сам и ќе донесе одлука.

Откога обвинителниот акт ќе добие правна сила судот не може да се огласи за месно ненадлежен, ниту странките можат да даваат приговор за месната ненадлежност.

Ненадлежниот суд е должен да ги претприеме оние дејствија во постапката за кои постои опасност поради одлагање.

Член 36

Ако судот кому што е предметот отстапен како на надлежен смета дека е надлежен судот што му го отстапил предметот или некој друг суд, ќе започне постапка за решавање на судирањето за надлежноста.

Кога по повод жалбата против одлуката на првостепениот суд со која се огласил тој за ненадлежен, донесол одлука второстепениот суд, за таа одлука е врзан во прашањето за надлежноста и судот кому што е предметот отстапен ако второстепениот суд е надлежен за решавање на судирањето за надлежноста помеѓу тие судови.

Член 37

Судирањето за надлежноста помеѓу судовите го решава заеднички непосредно повисокиот суд.

Сојузниот врховен суд ги решава судирањата за надлежноста помеѓу судовите од подрачјата на разни народни републики како и судирањата за надлежноста помеѓу суд од подрачјето на Автономната Покраина Војводина и суд од останатото подрачје на Народна Република Србија.

Пред да донесе решение по повод судирањето за надлежноста судот ќе побара мислење од јавниот обвинител што е надлежен да постапува пред тој суд. Против ова решение не е позволена жалба.

Додека не се реши судирањето за надлежноста помеѓу судовите секој од нив е должен да ги претприема оние дејствија во постапката за кои постои опасност поради одлагање.

ГЛАВА III ИЗЕМАЊЕ

Член 38

Судија или судија-поротник не може да врши судски должности:

- 1) ако е оштетен со кривичното дело;
- 2) ако обвинетиот, неговиот бранител, тужителот, оштетениот, нивниот законски застапник или полномошник му е брачен другар или роднина по крв во права линија до кој и да е степен, во странична линија до четвртиот степен, а по тазбина до вториот степен;
- 3) ако со обвинетиот, неговиот бранител, тужителот или со оштетениот е во однос на старател, стараник, усвоител, усвоеник, хранител или храненик;
- 4) ако во истиот кривичен предмет вршел извидни или истражни дејствија, или учествувал во постапката како тужител, бранител, законски застапник или полномошник на оштетениот односно на тужителот, или е сослушан како сведок или како вештак;
- 5) ако во истиот предмет учествувал во донесувањето на одлуката од понискиот суд;
- 6) ако постојат околности што предизвикуваат сомнение во неговата објективност.

Член 39

Судија или судија-поротник штом ќе дознае дека постои некој од разлозите за изземање од членот 38 точ. 1—5 од овој законик должен е да прекине секоја работа по тој предмет и за тоа да го извести претседателот на судот, кој ќе му определи замена. Ако се работи за изземање на претседателот на судот, тој ќе си определи заменик помеѓу судиите од тој суд, а ако не е можно тоа, ќе побара од претседателот на непосредно повисокиот суд да определи замена.

Ако судија или судија-поротник смета дека постојат други околности што го правдаат неговото изземање (член 38 точ. 6), ќе го извести за тоа претседателот на судот.

Член 40

Изземање можат да бараат и странките.

Странките можат да поднесат барање за изземање до почетокот на главниот претрес, а ако го дознале разлогот за изземање подоцна, барањето го поднесуваат веднаш по неговото дознавање. Барањето за изземање од членот 38 точ. 6 на овој законик странките можат да го поднесат најдоцна до завршокот на главниот претрес.

Барање за изземање судија на повисок суд странката може да стави во жалбата или во одговорот на жалбата.

Странката е должна во барањето да ги наведе околностите поради кои смета дека постои некој од законските основи за изземање.

Член 41

За барањето за изземање од претходниот член решава претседателот на судот.

Ако странката бара изземање на претседателот на судот, одлука за изземањето донесува претседателот на непосредно повисокиот суд.

Пред да се донесе решението за изземање ќе се сослуша судијата, судијата-поротник односно претседателот на судот чие изземање се бара, а по потреба ќе се извршат и други извиди.

Против решението со кое се усвојува барањето за изземање не е позволена жалба. Решението со кое се одбива барањето за изземање може да се напаѓа со одделна жалба, а ако таквото решение е донесено по подаденото обвинение, тогаш само со жалбата на пресудата.

Член 42

Кога судија или судија-поротник дознае дека е ставено барање за негово изземање должен е да запре веднаш секоја работа по односниот предмет, а ако се работи за изземање од членот 38 точ. 6 на овој законик, може до донесувањето на решението за барањето да ги претприема само оние дејствија за кои постои опасност поради одлагање.

Член 43

Одредбите за изземање судии и судии-поротници ќе се применуваат аналогно и на јавните обвинители и на лицата што по Законот за јавното обвинителство се овластени да учествуваат во постапката, на овластените органи за внатрешни работи, на записничарите, како и на вештаците, доколку не е за нив нешто друго определено (член 234).

Јавниот обвинител одлучува за изземање на лицата што по Законот за јавното обвинителство се овластени за учествување во постапката, а за изземање на јавниот обвинител одлучува непосредно повисокиот јавен обвинител.

За изземање на овластените органи за внатрешни работи одлучува во извидот јавниот обвинител, а во истрагата истражниот судија.

За изземање на записничари и вештаци одлучува советот или претседателот на советот или судија или овластен орган за внатрешни работи.

ГЛАВА IV

ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ

Член 44

Основно право и основна должност на јавниот обвинител е да гони сторители на кривични дела. За кривични дела за кои се гони по службена должност јавниот обвинител е надлежен:

- 1) да започнува извид, да раководи со него и да предлага отворање истрага;
- 2) да подава и застапува обвинителен акт односно обвинителен предлог пред надлежниот суд;
- 3) да изјавува жалба против неправосилни судски одлуки и поднесува вонредни правни лекови против правосилни судски одлуки.

Јавниот обвинител врши и други дејствија определени со овој законик.

Член 45

Околиски јавен обвинител е надлежен да постапува кога се работи за кривични дела за кои е надлежен околиски суд.

Окружен јавен обвинител е надлежен да постапува кога се работи за кривични дела за кои е надлежен окружен суд.

Јавниот обвинител на Автономната Покраина Војводина е надлежен да постапува пред Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина.

Јавниот обвинител на народната република е надлежен да постапува пред врховниот суд на народната република.

Сојузниот јавен обвинител е надлежен да постапува пред Сојузниот врховен суд.

Член 46

Ако со закон не е определено поинаку, повисокиот јавен обвинител може непосредно да ги врши сите права што му припаѓаат по овој законик на понизок јавен обвинител.

Повисок јавен обвинител може поодделен предмет или поодделно дејствие од надлежноста на понизок јавен обвинител да му довери на друг поделен јавен обвинител.

Член 47

Месната надлежност на јавниот обвинител се определува според одредбите што важат за надлежноста на судот на она подрачје за кое е обвинителот назначен.

Член 48

Кога постои опасност поради одлагање, дејствијата во постапката ќе ги претприеме и ненадлежниот јавен обвинител, но за тоа мора веднаш да го извести надлежниот јавен обвинител.

Член 49

Јавниот обвинител ги претприема сите дејствија во постапката за кои е овластен по законот сам или преку лицата што по Законот за јавното обвинителство се овластени да учествуваат во постапката.

Член 50

Судирањето за надлежноста помеѓу јавните обвинители го решава заеднички непосредно повисокиот јавен обвинител.

Член 51

Јавниот обвинител може да се откаже од барањето за гонење до завршокот на главниот претрес пред првостепениот суд.

ГЛАВА V**ОШТЕТЕНИОТ И ПРИВАТЕН ТУЖИТЕЛ****Член 52**

За кривичните дела за кои се гони по предлог или по приватна тужба, предлогот или тужбата мора да се поднесе во рок од три месеци од денот кога овластеното лице дознало за кривичното дело и за сторителот.

Ако е подадена приватна тужба поради кривично дело наведена, обвинителот може до завршокот на главниот претрес и по истекот на рокот од ставот 1 на овој член да подаде тужба против тужителот што му ја повратил наредбата (против-тужба). Во ваков случај судот донесува една пресуда.

Член 53

Предлогот се поднесува до државниот орган што е овластен за прием на кривична пријава (член 139), а приватната тужба до надлежниот суд.

Ако самиот оштетен поднесол кривична пријава или ставил предлог за остварување имотно-правни барања во кривичната постапка, се смета дека со тоа ставил и предлог за гонење.

Член 54

За малолетниците и лицата што се полно лишени од работна способност предлог или приватна тужба поднесува нивниот законски застапник.

Малолетник што наполнил шеснаесет години може и сам да поднесе предлог или приватна тужба.

Член 55

Ако оштетениот или приватниот тужител умре во текот на рокот за поднесување предлог или приватна тужба или во текот на постапката, неговиот брачен другар, децата, родителите, браќата и сестрите можат во рок од три месеци по неговата смрт да поднесат предлог или тужба односно да дадат изјава дека ја продолжуваат постапката.

Член 56

Ако со кривичното дело се оштетени повеќе лица, гонењето ќе се претприеме односно ќе се продолжи по предлог или по приватна тужба од секој оштетен.

Член 57

Оштетениот и приватниот тужител можат со своја изјава до органот пред кој се води постапката да се откажат од предлогот односно од приватната тужба до завршокот на главниот претрес. Во тој случај тие губат право повторно да поднесат предлог односно приватна тужба.

Член 58

Ако приватниот тужител не ќе дојде на главниот претрес иако е редно повикан, ќе се смета дека се откажал од тужбата, доколку не е нешто друго определено со овој законик (член 411).

Претседателот на советот ќе му дозволи враќање во префешна состојба на приватниот тужител што не можел да дојде на главниот претрес од оправдан разлог, ако во рок од осум дена по престанокот на пречката поднесе молба за враќање во префешна состојба.

По истек на три месеци од денот на пропуштањето не може да се бара враќање во префешна состојба.

Против решението со кое се позволява враќање во префешна состојба не е дозволена жалба.

Член 59

Оштетениот и приватниот тужител имаат право да укажат во текот на извидот или истрагата на сите факти и докази што се важни за утврдување на кривичното дело, пронајдување на сторителот на кривичното дело и утврдување на нивните имотно-правни барања.

На главниот претрес тие имаат право да предлагаат докази, да му поставата прашања на оптужениот, на сведоците и вештаците и да изнесуваат забелешки и објасненија во поглед на нивните искази, како и да даваат други изјави и ставаат други предлози.

Оштетениот и приватниот тужител имаат право да ги разгледуваат списите, но на оштетениот ќе му се дозволи разгледување на списите во текот на извидот и истрагата само ако не би било тоа штетно за успешното водење на постапката.

Член 60

Кога јавниот обвинител ќе најде дека нема основ да започне постапка или да го продолжи гонењето за кривичното дело за кое се гони по службена должност должен е во рок од осум дена да го извести за тоа оштетениот и да го упати дека може сам да го претприеме гонењето. Вака ќе постапи и судот ако донесол решение за запирање на постапката поради откажување на јавниот обвинител од гонењето.

Оштетениот има право да го претприеме односно продолжи гонењето во рок од осум дена од кога ја примил обавеста од претходниот став.

Ако јавниот обвинител се откажал од обвинителниот акт, оштетениот може претприемајќи го гонењето да остане при подадениот обвинителен акт или да подаде нов.

Оштетениот што не е известен дека јавниот обвинител не го претприел гонењето или дека се откажал од гонењето може својата изјава дека ја

продолжува постапката да ја даде пред надлежниот суд во срок од три месеци од кога јавниот обвинител ја отфрлил пријавата односно од кога е донесено решението за запирањето на постапката.

Член 51

Кога јавниот обвинител ќе се откаже од обвинителниот акт на главниот претрес оштетениот е должен веднаш да се изјасни дали сака да го продолжи гонењето. Ако оштетениот не е присутен на главниот претрес, а редно е повикан, ќе се смета дека не сака да го продолжи гонењето.

Претседателот на советот на првостепениот суд ќе му дозволи враќање во првостепена состојба на оштетениот што не е редно повикан на главниот претрес на кој е донесена пресуда со која се одбија обвинението поради откажување на јавниот обвинител од обвинителниот акт, ако оштетениот во срок од осум дена од приемот на пресудата подаде молба за враќање во првостепена состојба и ако изјави во таа молба дека го продолжува гонењето. Во овој случај главниот претрес ќе се закаже повторно и со пресудата донесена врз основа на новиот претрес ќе се укине поранешната пресуда. Ако редно повикан оштетен не дојде на новиот главен претрес, поранешната пресуда останува во сила. Одредбите на членот 58 став 3 и 4 од овој законик ќе се применат и во овој случај.

Член 62

Ако оштетениот во законскиот срок не ќе го започне или не го продолжи гонењето, или ако оштетениот како тужител не дојде на главниот претрес иако е редно повикан, ќе се смета дека се откажал од гонењето.

Во случај на недоаѓање на оштетениот како тужител на главниот претрес на кој бил редно повикан ќе се применат одредбите на членот 58 став 2—4 од овој законик.

Член 63

Оштетениот како тужител ги има истите права што ги има јавниот обвинител освен оние што му припаѓаат на јавниот обвинител како на државен орган.

Во постапката што се води по барање од оштетениот како тужител, јавниот обвинител има право до завршокот на главниот претрес да го претприеме сам гонењето и застапувањето на обвинението.

Член 64

Ако оштетениот е малолетен или лице што е наполно лишено од работна способност, неговиот законски застапник е овластен да ги дава сите изјави и да ги претприема сите дејствија на кои е овластен по овој законик оштетениот.

Оштетениот што наполнил 16 години е овластен да дава изјави и да претприема дејствија во постапката сам.

Член 65

Приватниот тужител, оштетениот и оштетениот како тужител, како и нивните законски застапници можат своите права во постапката да ги вршат и преку полномошници.

ГЛАВА VI БРАНИТЕЛ

Член 66

Обвинетиот може да има бранител во текот на целата кривична постапка.

При првото испитување или при соопштувањето на решението со кое се наредува притвор обвинетиот ќе се подучи за неговото право дека може да земе бранител.

На обвинетиот можат да му земат бранител и неговиот законски застапник, брачниот другар, роднина по крв во права линија, усвоител, усвоеник, брат, сестра и хранител.

За бранител може да се земе само адвокат кого може да го заменува адвокатски приправник.

Во постапката пред окружен суд адвокатот може да го замени само адвокатски приправник што има положен адвокатски испит. Пред врховен суд бранител може да биде само адвокат.

Бранителот е должен да поднесе полномошно до органот пред кој се води постапката. Обвинетиот може да му издаде на бранителот и усно полномошно на записник кај органот пред кој се води постапката.

Член 67

Повеќе обвинети можат да имаат заеднички бранител само ако тоа не е во спротивност со интересите на нивната одбрана.

Еден обвинет може да има повеќе бранители.

Член 68

Бранител не може да биде оштетениот, брачниот другар на оштетениот или на тужителот ни нивна роднина по крв во права линија до кој и да е степен, во странична линија до четвртиот степен или по тазбина до вториот степен.

Бранител не може да биде ни лицето што е повикано на главниот претрес како сведок, освен ако е по овој законик ослободено од должноста на сведочење и изјавило дека не сака да сведочи.

Член 69

Ако обвинетиот е малолетен, нем, глув или неспособен да се брани со успех сам, мора да има бранител штом е отворена истрага или непосредно по извидот е подаден обвинителен акт.

По подадениот обвинителен акт обвинетиот мора да има бранител ако се води постапка поради кривично дело за кое во законот е предвидена смртна казна или казна строг затвор преку десет години или ако му се суди на обвинетиот во отсуство (член 283).

Ако обвинетиот во случаи на задолжителна одбрана од претходните ставови не земе бранител сам, претседателот на судот ќе му назначи бранител по службена должност. Кога на обвинетиот ќе му се назначи по службена должност бранител по подадениот обвинителен акт, ќе се извести за тоа обвинетиот заедно со доставувањето на обвинителниот акт.

За бранител ќе се назначи адвокат, но ако во седиштето на судот нема доволно адвокати, за бранител може да се назначи и друго лице со правничка спрема способно да му укаже на обвинетиот помош во одбраната.

Член 70

Кога не постојат услови за задолжителна одбрана а постапката се води пред окружен суд, на обвинетиот може по неговото барање да му се назначи бранител, ако според неговата имотна состојба не може да ги сноси трошоците за одбрана.

Барање за назначување бранител по претходниот став може да се стави само по подадениот обвинителен акт. За барањето одлучува претседателот на советот, а бранителот го назначува претседателот на судот. Во поглед на определувањето на бранител ќе се примени одредбата на членот 89 став 4 од овој законик.

Член 71

Место назначениот бранител (член 69 и 70) обвинетиот може сам да земе друг бранител. Во тој случај ќе се разреши назначениот бранител.

Назначениот бранител може само од оправдани разлози да бара да биде разрешен. За ова одлучува пред главниот претрес истражниот судија односно претседателот на советот, а на главниот претрес советот. Против ова решение не е позволена жалба.

Член 72

Бранителот има право во текот на извидот и истрагата да ги разгледува списите и прибавените предмети што служат како доказ.

На бранителот ќе му се ускрати разгледувањето на сите или на поодделни списи од извидот и истрагата или разгледувањето на предметите, ако по-

стојат за тоа оправдани разлози, но на бранителот не може да му се ускрати да ги разгледува записниците и списите што се однесуваат до извидните односно истражните дејствија, на кои што можел да присуствува (член 150).

Кога ќе се заврши истрагата или кога непосредно по извидот ќе се подаде обвинителен акт, на бранителот не може да му се ускрати да ги разгледува списите и предметите што служат како доказ.

Член 73

Ако обвинетиот се наоѓа во притвор или истражен затвор, а е испитан, бранителот може да се допишува и да разговара со него.

Истражниот односно извидниот орган може да нареди писмата што ги упатува обвинетиот до бранителот или овој до обвинетиот да му се предаваат дури откако ќе ги премисла претходно тој, или обвинетиот да може да разговара со бранителот само во негово присуство или во присуство на определен службеник.

Истражниот односно извидниот орган може за определено време да го забрани допишувањето и разговорите на бранителот со обвинетист само ако е тоа во интерес на успешното водење на извидот или истрагата.

Кога ќе се заврши истрагата или кога непосредно по извидот ќе се подаде обвинителен акт, на обвинетиот не може да му се забрани да се допишува и разговара со својот бранител слободно и без надзор.

Член 74

Бранителот е овластен да ги претприема во корист на обвинетиот сите дејствија што може да ги претприеме обвинетиот.

Правата и должностите на бранителот престануваат кога обвинетиот ќе го отповика полномошното.

ГЛАВА VII ПОДНЕСЦИ И ЗАПИСНИЦИ

Член 75

Приватни тужби, обвинителни акти и обвинителни предлози на оштетениот како тужител, предлози, правни лекови и други изјави и соопштенија се поднесуваат писмено или се даваат усно на записник.

Поднесците од претходниот став мораат да бидат разбирливи и да содржат сè што е потребно за да може да се постапува по нив.

Ако е поднесокот неразбирлив и не содржи сè она што е потребно за да може да се постапува по него, ќе се повика подносителот да го исправи односно дополни.

Член 76

Поднесците што се испраќаат до противната странка по овој законик му се предаваат на судот во доволен број примероци за судот и за другата странка.

Ако вакви поднесци не му се предадени на судот во доволен број примероци, судот ќе го повика подносителот да предаде доволен број примероци во определен срок. Ако подносителот не постапи по наредбата од судот, судот ќе ги препише потребните примероци на трошок на подносителот.

Член 77

За секое дејствие претприемено во текот на кривичната постапка ќе се состави записник истовремено кога се врши дејствието, а ако тоа не е можно, тогаш непосредно по тоа.

Записникот го пишува записничар. Само кога се врши претресување на стан и на лице записникот може да го пишува и лицето што го врши претресувањето.

Кога записникот го пишува записничар, записникот се состави на тој начин што лицето кое го претприема дејствието му кажува гласно на записничарот што ќе внесе во записникот.

На лицето што се испитува ќе му се дозволи да ги кажува одговорите во записникот само. Во случај на злоупотреба ова право може да му се ускрати.

Член 78

Во записникот се внесува: назив на државниот орган пред кој се врши дејствието, место каде се врши дејствието, ден и час кога се врши дејствието, имиња на присутните лица и во кое својство присуствуваат, како и назначување на кривичниот предмет по кој се претприема дејствието.

Записникот треба да содржи битни податоци за текот и содржината на претприсменото дејствие. Во записникот се забележува во форма на раскажување само битната содржина на дадените искази и изјави. Прашања се внесуваат во записникот само ако е потребно да се разбере одговорот. Ако е потребно, во записникот дословно ќе се внесе прашањето што е поставено и одговорот што е даден.

При претприемање дејствија, како што се увид или претресување на стан или на лице, во записникот ќе се внесат и податоци што се важни со обзир на приредбата на таквото дејствие (описи, мерки и големина на предметите или трагите и др.), а ако се направени скици, цртежи, планови, фотографии и сл., ќе се приклучат кон записникот.

Член 79

Записникот мора да се води редно, во него не смее ништо да се избрише, додаде или менува. Прецртаните места мораат да останат четливи.

Сите преправања, исправки и додатоци се внесуваат на крај на записникот и мораат да бидат заверени од лицата што го потпишуваат записникот.

Член 80

Испитаното лице и лицата што присуствуваат задолжително на дејствијата во постапката имаат право да го прочитаат записникот или да бараат да им се прочита. На ова е должно да им обрне внимание лицето што го претприема дејствието, а во записникот ќе се назначи дали обрнувањето на внимание е сторено и дали е записникот прочитан. Записникот секогаш ќе се прочита ако немало записничар и тоа ќе се назначи во записникот.

Записникот го потпишува испитаното лице. Ако записникот се состои од повеќе табаци, испитаното лице го потпишува секој табак.

На крај на записникот ќе се потпише толкувачот, а ако го имало, сведоците чие што присуство е задолжително при претприемањето на извидните односно истражните дејствија, а при претресувањето и лицето што се претресува или чијшто стан се претресува.

Неписмено лице место потпис става отисок од показалецот од десната рака, а записничарот под отисокот ќе го запише неговото фамилијарно и родено име. Ако поради невозможност да се стави отисок од десниот показалец се става отисок од некој друг прст или отисок од левата рака, во записникот ќе се назначи од кој прст и од која рака е земен отисокот.

Во случај на одбивање да се потпише записникот или да се стави отисок од прст тоа ќе се забележи во записникот и ќе се цитира разлогот за одбивањето.

Ако дејствието не можело да се изврши без прекин, во записникот ќе се назначи денот и часот кога настанал прекилот, како и денот и часот кога се продолжува дејствието.

Ако имало приговор во поглед на содржината на записникот, во записникот ќе се цитираат и тие приговори.

Записникот на крај го потпишуваат лицето што го претприело дејствието и записничарот.

Член 81

За записникот за главниот претрес важат и одредбите на членот 290—293 од овој законик.

Член 82

За советувањето и гласањето ќе се состави одделен записник.

Записникот за советувањето и гласањето го содржи текот на гласањето и одлуката што е донесена.

Овој записник го потпишуваат сите членови на советот и записничарот. Одделените мислења ќе се приклучат кон записникот за советувањето и гласањето, ако не се внесени во самиот записник.

Записникот за советувањето и гласањето ќе се затвори во одделен омот. Овој записник може да го разгледа само повисокиот суд кога решава за правниот лек и во тој случај е должен записникот повторно да го затвори во одделен омот и на омотот да нагласи дека го разгледал записникот.

ГЛАВА VIII**СРОКОВИ****Член 83**

Сроковите предвидени со овој законик не можат да се продолжат освен кога го позволява изрично тоа законот.

Кога е изјава врзана за срок се смета дека е дадена во срокот ако му е предадена на оној што е овластен да ја прими пред да истече срокот.

Кога е изјава упатена преку пошта како препорачана пратка или по телеграфски пат, денот на предавањето на пошта се смета како ден на предавањето на оној кому што е упатена. Предавањето на воена пошта во местата каде што нема редовна пошта се смета како предавање на пошта преку препорачана пратка.

Обвинетиот што се наоѓа во притвор или истражен затвор може да ја даде изјавата што е врзана за срок и на записник кај органот што ја води постапката или да и' ја предаде на управата на затворот, а лицето што се наоѓа на издржување казна или воспитно-поправителна мерка може таквата изјава да и' ја предаде на управата на казнено-поправителната установа односно воспитно-поправителниот дом. Денот кога е составен таквиот записник односно кога изјавата и' е предадена на управата на затворот, на казнено-поправителната установа или на воспитно-поправителниот дом се смета како ден на предавање на органот што е овластен да ја прими.

Член 84

Сроковите се сметаат на часови, дни, месеци и години.

Часот или денот кога е извршено доставувањето или соопштението, односно во кој паѓа настанот од кога треба да се смета траењето на срокот, не се засметува во срокот, туку за почеток на срокот се зема првиот нареден час односно ден. Во еден ден се смета дваесет и четири часа, а месецот се смета по календарското време.

Сроковите определени по месеци односно години се завршуваат со истекот на оној ден на последниот месец односно година што по својот број му одговара на денот кога отпочнал срокот. Ако го нема тој ден во последниот месец, срокот се завршува последниот ден на тој месец.

Ако последниот ден на срокот паѓа на државен празник или недела или во некој друг ден кога не работел државниот орган, срокот истечува со истекот на првиот нареден работен ден.

Член 85

На обвинет кој од оправдани разлози го пропушти срокот за изјавување жалба на пресуда или на решение за примена на воспитно-поправителна мерка судот ќе му дозволи враќање во префешна состојба заради изјавување жалба, ако во срок од осум дена по престанокот на причината поради која го пропуштил срокот поднесе молба за враќање во префешна состојба и ако истовремено со молбата предаде и жалба.

По истекот на три месеци од денот на пропуштањето не може да се бара враќање во префешна состојба.

Член 86

За враќањето во префешна состојба одлучува претседателот на советот што ја донесол пресудата или решението кое се напаѓа со жалбата.

Против решението со кое се позволява враќање во префешна состојба не е позволена жалба.

Кога обвинетиот изјавил жалба на решение со кое не се позволява враќање во префешна состојба, судот е должен оваа жалба заедно со жалбата на пресудата или на решението за примена на воспитно-поправителна мерка како и со одговорот на жалбата и со сите списи да ја испрати до повисокиот суд на решавање.

Член 87

Молбата за враќање во префешна состојба по правило не го задржува извршувањето на пресудата односно на решението за примена на воспитно-поправителна мерка, но судот надлежен за решавање на молбата може да одлучи со извршувањето да се застане додека не се донесе одлука по молбата.

ГЛАВА IX**ТРОШОЦИ НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА****Член 88**

Трошоци на кривичната постапка се издатоците сторени по повод кривичната постапка од нејзиното започнување до нејзиниот завршок.

Трошоците на кривичната постапка опфаќаат:

- 1) трошоци за сведоци, вештаци и толкувачи како и трошоци на увидот;
- 2) подвозни трошоци на обвинетиот;
- 3) издатоци за доведување на обвинетиот;
- 4) подвозни и патни трошоци на службените лица;
- 5) трошоци на лекувањето на обвинетиот за време додека се наоѓа во притвор или во истражен затвор како и трошоци на пораѓањето;
- 6) паушален износ;
- 7) награда и нужни издатоци на бранителот, нужни издатоци на приватниот тужител и на оштетениот како тужител и нивните законски застапници како и награда и нужни издатоци на нивните полномошници;
- 8) нужни издатоци на оштетениот и неговиот законски застапник како и награда и нужни издатоци на неговиот полномошник ако било потребно такво застапување.

Паушалниот износ се утврдува во висина од 300 до 10.000 динари со обзир на траењето и сложеноста на постапката и имотната состојба на лицето задолжено да го плати овој износ.

Трошоците од ставот 2 точ. 1 — 5 на овој член во постапката поради кривичните дела за кои се гони по службена должност се исплатуваат од буџетските средства однапред, а се наплатуваат подоцна од лицата што се должни да ги надокнадат по одредбите од овој законик. Органот што ја води кривичната постапка е должен да ги внесе сите трошоци што се однапред исплатени во пописот кој ќе се приложи кон списите.

Член 89

Во секоја пресуда и решение со кое се запира кривичната постапка, ќе се одлучи кој ќе ги сноси трошоците на постапката и колку изнесуваат тие.

Ако недостигаат податоци за висината на трошоците, решение за трошоците ќе се донесе кога ќе се прибават тие податоци.

Кога во пресудата или решението со кое се запира кривичната постапка не е одлучено за трошоците на постапката, ќе се одлучи за тоа дополнително со одделно решение.

Ако се водела постапката пред совет, решението од ставот 2 и 3 на овој член го донесува претседателот на советот.

Одделно решение за трошоците ќе се донесе секогаш кога се осудува на плаќање на трошоците сведок, вештак, бранител или полномошник.

Член 90

Кога судот ќе го огласи обвинетиот за виновен, ќе изрече во пресудата дека е должен да ги надокнади трошоците на кривичната постапка.

Лицето што е обвинето за повеќе кривични дела нема да се осуди на надокнада на трошоците во поглед на делата за кои е ослободено од обвинението, доколку е можно да се издвојат тие трошоци од вкупните трошоци.

Во пресудата со која се огласени повеќе обвинети за виновни, судот ќе определи колкав дел од трошоците ќе сноси секој од нив, а ако тоа не е можно, ќе ги осуди сите обвинети да ги сносат трошоците солидарно. Плаќањето на паушалниот износ ќе се определи за секој обвинет одделно.

Во одлуката со која решава за трошоците судот може да го ослободи обвинетиот од должноста на надокнада на трошоците на кривичната постапка од членот 88 став 2 точ. 1—6 од овој законик, ако со нивното плаќање би било доведено во прашање издржувањето на обвинетиот или на лицата што е должен да ги издржува тој. Ако се утврдат овие околности по донесувањето на одлуката за трошоците, претседателот на советот може со одделно решение да го ослободи обвинетиот од должноста на надокнада на трошоците на кривичната постапка.

Член 91

Кога ќе се запре кривичната постапка или кога ќе се донесе пресуда со која се ослободува обвинетиот од обвинението или со која се одбива обвинението, во решението односно во пресудата ќе се изрече дека трошоците на кривичната постапка од членот 88 став 2 точ. 1—5 од овој законик паѓаат на товар на буџетските средства, освен во случаите определени во следните ставови.

Обвинетиот, оштетениот како тужител и приватниот тужител ги сносат оние трошоци на кривичната постапка што ги предизвикале со своја вина.

Лицето што поднесло свесно лажна кривична пријава ќе ги сноси трошоците на кривичната постапка.

Приватниот тужител е должен да ги надокнади трошоците на кривичната постапка од членот 88 став 2 точ. 1—5 од овој законик, нужните издатоци на обвинетиот, како и нужните издатоци и наградата на неговиот бранител, ако е постапката завршена со пресуда со која се ослободува обвинетиот од обвинението или со пресуда со која се одбива обвинението или со решение за запирање на постапката, освен кога ќе се запре постапката поради смртта на обвинетиот или затоа што се разболел обвинетиот од некаква трајна душевна болест. Ако е постапката запрена поради откажување од тужбата, обвинетиот и приватниот тужител можат да се изградат во поглед на нивните меѓусебни трошоци. Ако има повеќе приватни тужители трошоците ќе ги сносат сите солидарно.

Оштетениот што се откажал од предлогот за гонење, па поради тоа ќе биде запрена постапката, ќе ги сноси трошоците на кривичната постапка, доколку обвинетиот не изјавил дека ќе ги плати.

Кога ќе го одбие судот обвинението поради ненадлежност, одлука за трошоците ќе донесе надлежниот суд.

Член 92

Наградата и трошоците на бранителот и полномошникот на приватниот тужител и на оштетениот е должно да ги плати застапуваното лице без обзир кој е должен да ги сноси трошоците на кривичната постапка по одлуката на судот. За обвинетиот оваа должност постои и кога му бил бранителот назначен, но ако со тоа би била доведена во прашање неговата издршка или издршката на лицата што е

должен да ги издржува тој, наградата и трошоците на бранителот ќе се исплатат од буџетските средства.

Бранител и полномошник што не се адвокати немаат право на награда. Тие имаат право на нужните издатоци, а бранителот и на изгубената заработка

Член 93

За должноста на плаќање трошоци што ќе станат кај повисокиот суд одлучува конечно тој суд аналогно на одредбите на членот 88—92 од овој законик.

Член 94

Кога за трошоците на кривичната постапка е одлучено со одделно решение, за жалбата против тоа решение одлучува советот на окружниот суд (член 20 став 2).

Член 95

Поблиски прописи за висината и надокнадата на трошоците на кривичната постапка донесува Сојузниот извршен совет.

ГЛАВА X

ИМОТНО-ПРАВНИ БАРАЊА

Член 96

Имотно-правно барање што станало поради извршувањето на кривичното дело ќе се расправи по предлог од овластените лица во кривичната постапка, ако со тоа не би се разлечувала таа постапка значително.

Имотно-правно барање може да се однесува до надокнада на штетата, враќање на стварите или до поништување на определена правна работа.

Член 97

Предлог за остварување имотно-правно барање во кривичната постапка може да поднесе лице што е овластено да го остварува таквото барање преку спор.

Ако за поднесување предлог е овластена стопанската организација, а таа не ќе поднесе таков предлог, или во предлогот не ќе го опфати имотно-правното барање во целост, или ќе го повлече предлогот, предлог може да поднесе надлежниот народен одбор односно органот што е овластен за тоа со посебни прописи.

Ако поради кривично дело е оштетен општонароден имот, лицето овластено за поднесување предлог за остварување имотно-правно барање во кривичната постапка може да го овласти јавниот обвинител да го застапува.

Член 98

Предлог за остварување имотно-правно барање во кривичната постапка се поднесува до судот или до органот пред кој се води кривичната постапка.

Предлогот може да се поднесе најдоцна до завршокот на главниот претрес пред првостепениот суд.

Лицето овластено за поднесување предлог е должно да го означи одредено своето барање и да поднесе докази.

Ако овластеното лице не дало предлог за остварување имотно-правно барање во кривичната постапка до подавањето на обвинението, ќе се извести дека може тој предлог да го даде до завршокот на главниот претрес. Надлежниот народен одбор односно органот овластен за давање предлог со посебни прописи ќе се извести секогаш кога е оштетен општонароден имот.

Член 99

Овластените лица (член 97) можат до завршокот на главниот претрес да го повлечат предлогот за остварување имотно-правно барање во кривичната постапка и да го остваруваат преку спор. Ако се повлече предлогот таков предлог не може повеќе да се стави повторно доколку со овој законик не е определено нешто друго (член 97 став 2).

Ако имотно-правното барање по дадениот предлог а пред да се заврши главниот претрес, преми-

нало по правилата на имотното право на друго лице, ќе се повика тоа лице да се изјасни дали останува при предлогот. Ако редно повиканиот не се одзвесе, се смета дека го повлекол ставениот предлог.

Член 100

Судот и другите органи пред кои се води постапката ќе го испитаат обвинетиот за фактите цитирани во предлогот и ќе ги извидат околностите што се важни за утврдување на имотно-правното барање. Но, и пред да е ставен таков предлог тие се должни да прибераат докази и да извидат се' што е потребно за одлучување за барањето.

Ако со извидот за имотно-правно барање би се развлекувала кривичната постапка значително, судот и другите органи ќе се ограничат на приближување на оние податоци чиешто утврдување подоцна не би било можно или би било значително отежнато.

Член 101

За имотно-правните барања одлучува судот.

Во пресудата со која обвинетиот го огласува за виновен судот може да му го досуди на оштетениот имотно-правното барање во целост или може имотно-правното барање да му го досуди деломично а за вишокот да го упати на спор или може да го упати имотно-правното барање да го остварува во целост преку спор.

Ако податоците од кривичната постапка не даваат сигурен основ ни за целосно ни за деломично пресудување судот ќе го упати оштетениот имотно-правното барање да го остварува во целост преку спор.

Кога ќе донесе судот пресуда со која се ослободува обвинетиот од обвинението или со која се одбива обвинението или кога со решение ќе ја запре кривичната постапка ќе го упати оштетениот дека може имотно-правното барање да го остварува преку спор. Кога ќе се огласи судот за ненадлежен за кривичната постапка, ќе го упати оштетениот дека може имотно-правното барање да го пријави во кривичната постапка што ќе ја започне или продолжи надлежниот суд.

Член 102

Ако имотно-правното барање се однесува на враќање на стварта, а судот установи дека стварта му припаѓа на оштетениот и да се наоѓа кај обвинетиот или кај некој од учесниците во кривичното дело или кај лице кому што ја дале тие на чување, ќе определи во пресудата стварта да му се предаде на оштетениот.

Член 103

Ако имотно-правното барање се однесува на поништување на определена правна работа, а судот најде дека е барањето основано, ќе изрече во пресудата потполно или деломично поништување на таа правна работа со последиците што произтекуваат отаде, не докачувајќи ги правата на третите лица.

Член 104

Правосилната пресуда со која е одлучено за имотно-правното барање судот може во кривичната постапка да ја измени само по повод повторување на кривичната постапка или по повод барањето за заштита на законитоста.

Вон овој случај осудениот односно неговите наследници само преку спор можат да бараат правосилната пресуда на кривичниот суд со која е одлучено за имотно-правно барање да се измени, и тоа ако постојат услови за повторување по одредбите што важат за спорната постапка.

Член 105

По предлог од овластените лица (член 97) можат во кривичната постапка по одредбите што важат за извршната постапка да се определат временни мерки за обезбедување имотно-правното барање што станало поради извршувањето на кривичното дело.

Решението од претходниот став го донесува во извидот и истрагата истражниот судија или судија на околскиот суд. По подаденоит обвинителен акт решението го донесува вон главниот претрес претседателот на советот а на главниот претрес советот.

Жалбата против решението на советот за временни мерки за обезбедување не е дозволена. Во други случаи за жалбата решава советот на окружниот суд. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 106

Ако се работи за ствари што несомнено му припаѓаат на оштетениот, а не служат како доказ во кривичната постапка, тие ствари ќе му се предадат на оштетениот и пред да се заврши постапката.

Ако повеќе оштетени се спорат за сопственоста на стварите ќе се упатат на спор, а судот во кривичната постапка ќе определи само чување на стварите како временна мерка за обезбедување.

Стварите што служат како доказ ќе се одземат времено и по завршокот на постапката ќе му се вратат на сопственикот. Ако ваква ствар му е нужна потребна на сопственикот, таа може да му се врати и пред да се доврши постапката со обврска да ја донесе по барање.

Член 107

Ако по правилата на имотното право оштетениот има барање опрема трето лице затоа што се наоѓаат кај него стварите прибавени со кривичното дело или затоа што поради кривичното дело тоа дошло до имотна корист, судот во кривичната постапка може по предлог од овластените лица (член 97) да определи по одредбите што важат за извршната постапка временни мерки за обезбедување и спрема тоа трето лице. Одредбите од ставот 2 и 3 на членот 105 од овој законик важат и во овој случај.

Во пресудата со која обвинетиот се огласува за виновен судот или ќе ги укине мерките од претходниот став, ако не се веќе порано укинати, или ќе го упати оштетениот на спор со тоа што ќе се укинат овие мерки ако не ќе се започне спорот во рокот определен од судот.

ГЛАВА XI

ДОНЕСУВАЊЕ И СООПШТУВАЊЕ НА ОДЛУКИТЕ

Член 108

Во кривичната постапка одлуките се донесуваат во форма на пресуда, решение и наредба.

Пресуда донесува само суд, а решенија и наредби донесуваат и други органи што учествуваат во кривичната постапка.

Член 109

Одлуките на советот се донесуваат по усното советување и гласање. Одлуката е донесена кога гласало за неа мнозинството од членовите на советот.

Претседателот на советот раководи со советувањето и гласањето и гласа последен. Тој е должен да се грижи за тоа сите прашања сестрано и наполно да се разгледат.

Ако во поглед на поделени прашања за кои се гласа се поделат гласовите на повеќе различни мислења, така што ниедно од нив да нема мнозинство, ќе се разделат прашањата и гласањето ќе се повторува додека не ќе се постигне мнозинство. Ако на овој начин не ќе се постигне мнозинство одлуката ќе се донесе така што гласовите кои се најнеповолни за обвинетиот ќе им се прибројат на гласовите што се од овие помалу неповолни, се' додека не ќе се постигне потребно мнозинство.

Членовите на советот не можат да одбијат да гласаат за прашањата што ќе ги постави претседателот на советот, но член на советот што гласал оптужениот да се ослободи и останал во малцинство не е должен да гласа за казната. Ако не гласа, ќе се земе како да пристанал на гласот што е најповолен за оптужениот.

Член 110

По одлучувањето прво се гласа дали е судот надлежен, дали е потребно да се дополнително постапката, како и за други претходни прашања. Кога ќе се донесе одлука за претходните прашања се преминува на решавање за главната ствар.

При одлучувањето за главната ствар прво ќе се гласа дали оптужениот сторил кривично дело и дали е кривично одговорен, а потоа ќе се гласа за казната, мерките за безбедност, воспитно-поправителните мерки, за трошоците на кривичната постапка, за имотно-правните барања и за други прашања за кои треба да се донесе одлука.

Ако истото лице е спужено за повеќе кривични дела ќе се гласа за кривичната одговорност и казната за секое од тие дела, а потоа за една казна за сите дела според одредбите на членот 46 од Кривичниот законик.

Член 111

Советувањето и гласањето се врши во тајно заседание.

Во просторијата во која се врши советување и гласање можат да бидат присутни само членовите на советот и записничарот.

Член 112

Ако со овој законик не е определено поинаку, одлуките им се соопштуваат на заинтересираните лица со усно објавување ако се присутни, а со доставање заверен препис ако се отсутни.

Кога е одлуката усно соопштена, тоа ќе се назначи во записникот или на списокот, а лицето кому што е сторено соопштението ќе го потврди тоа со свој потпис. Ако со овој законик не е нешто друго определено, на заинтересираното лице по негово барање ќе му се издаде заверен препис на усно соопштената одлука само во случај кога може да изјави посебна жалба против таа одлука.

Преписите на одлуките против кои е позволена жалба се доставуваат со упатство за правото на жалба.

ГЛАВА XII

ДОСТАВУВАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗГЛЕДУВАЊЕ СПИСИ

Член 113

Писмената се доставуваат, по правило, преку пошта. Доставувањето може да се врши и преку народниот одбор на општината (градо), преку службениците на оној орган што ја донесол одлуката или непосредно кај тој орган.

Член 114

Обвинителен акт, обвинителен предлог, приватна тужба и покана за главниот претрес ќе му се достават на обвинетиот лично.

На обвинетиот лично ќе му се достават и сите одлуки од чие доставување тече рокот за жалба, а само по негово барање ќе му се достават на бранителот или на лицето што ќе го определи тој.

Покана за поднесување приватна тужба и обвинителен акт како и покана за главниот претрес ќе му се достават лично на приватниот тужител и на оштетениот како на тужител или на нивните законски застапници или полномошници. На ист начин им се доставуваат и одлуките од кои од денот на доставувањето тече рокот за жалба.

Ако лицето кому што мора писменото лично да се достави не се најде таму каде што треба да се изврши доставувањето, доставувачот ќе се известат кога и на кое место би можел да го најде тоа лице и ќе му остави кај едно од лицата цитирани во членот 115 од овој законик писмено известување за да биде во определен ден и час во својот стан или на своето работно место заради примање на писменото. Ако и по ова доставувачот не ќе го најде лицето кому што треба да се изврши доставувањето, ќе се постапи по одредбата на членот 115 став 1 од овој законик и со тоа се смета дека доставувањето е извршено.

Член 115

Писмената што не се споменати во претходниот член се доставуваат исто така лично, но такви писмена, во случај примателот да не се најде во станот или на работното место, можат да му се предадат на некој од неговите возрасни домашни или на возрасно лице што е на работа на истото работно место или на настојникот на куќата или на соседот ако пристап овозможува тоа. Во таков случај на доставницата ќе се назначи кому е писменото предадено и односот на тоа лице спрема лицето кому што требало писменото да се достави.

Ако се утврди дека лицето кому што треба писменото да се достави е отсутно и дека лицата од претходниот став не можат поради тоа писменото на време да му го предадат, ќе му се врати писменото со назначување каде се наоѓа отсутниот.

Член 116

Кога писменото треба да му се достави на бранителот на обвинетиот, а тој има повеќе бранители, доволно е да се изврши достава на еден од нив.

Ако оштетениот, оштетениот како тужител или приватниот тужител има законски застапник или полномошник, доставувањето ќе се изврши на свој, а ако ги има повеќе тогаш само на еден од нив.

Член 117

Потврдата за извршеното доставување (доставницата) ја потпишуваат примателот и доставувачот. Примателот ќе го назначи сам на доставницата денот на приемот.

Ако примателот не е писмен или не е во состојба да го потпише, ќе го потпише доставувачот, ќе го назначи денот на приемот и ќе стави забелешка зошто го потпишал примателот.

Ако примателот одбие да ја потпише доставницата, доставувачот ќе го забележи тоа на доставницата и ќе го назначи денот на предавањето и со тоа доставувањето е извршено.

Член 118

Кога лицето кому што се врши доставување ќе одбие да го прими писменото, доставувачот ќе го забележи на доставницата денот, часот и разлогот за одбивање на приемот, а писменото ќе го остави во станот или во просторијата каде што е на работа односното лице и со тоа доставувањето е извршено.

Член 119

На воените лица, на припадниците на Народната милиција и на сообраќајните службеници од сувоземниот, речниот, поморскиот и воздухопловниот сообраќај доставувањето на поканата им се врши преку нивната команда односно непосредниот старешина а по потреба може на тој начин да им се врши и доставување на други писмена.

На лицата лишени од слобода доставувањето им се врши преку управата на затворот, на казено-поправителната установа или воспитно-поправителниот дом.

На лицата што уживаат екстериторијалност во земјата, ако меѓународните договори не определуваат нешто друго, доставувањето им се врши преку Државниот секретаријат за надворешни работи.

Член 120

Одлуки и други писмена му се доставуваат на јавниот обвинител со предавање на писарницата на јавното обвинителство.

Кога се доставуваат одлуките кај кои тече рок од денот на доставувањето, како ден на доставувањето се смета денот на предавањето на писменото на писарницата на јавното обвинителство.

Судот ќе му го достави на јавниот обвинител по негово барање кривичниот спис заради разгледување. Ако е такво барање ставено во текот на рокот за изјава на редовен правен лек судот може да определи во кој рок треба јавниот обвинител да му ги врати списите на судот.

Член 121

Во случаи што не се предвидени со овој законик доставувањето се врши по одредбите што важат за спорната постапка.

Член 122

На секој оној што има оправдан интерес може да му се дозволи разгледување и препишување на поодделни кривични списи.

Кога е постапката во тек, разгледувањето и препишувањето на списите го позволява органот пред кој се води постапката, а кога е постапката завршена тогаш разгледувањето и препишувањето на списите го позволява претседателот на судот или службеник што ќе го определи тој. Ако списите се наоѓаат кај јавниот обвинител, дозволата за разгледување и препишување ја дава јавниот обвинител.

ГЛАВА XIII**ИЗВРШУВАЊЕ НА ОДЛУКИТЕ****Член 123**

Пресудата се извршува кога ќе стане правосилна и кога за извршувањето нема законски пречки.

Пресудата станува правосилна кога не може повеќе да се напаѓа со жалба или кога не е поволена жалба.

Ако судот што ја донесол пресудата во прв степен не е надлежен за нејзиното извршување, ќе му достави на органот што е надлежен за извршувањето заверен препис од пресудата со потврда за извршност.

Член 124

Надлежноста за извршување и начинот на извршувањето на казните, мерките за безбедност и воспитно-поправителните мерки се определува со посебен закон.

Член 125

Извршувањето на пресудата во поглед на трошоците на кривичната постапка и имотно-правните барања го врши надлежниот околински суд по одредбите што важат за извршната постапка.

Присилната наплата на трошоците на кривичната постапка во корист на буџетот се врши по службена должност. Трошоците на присилната наплата претходно се исплатуваат од буџетските средства.

Ако во пресудата е изречена мерка за безбедност одземање на предмети, судот што ја изрекол пресудата во прв степен ќе одлучи дали таквите предмети ќе се продадат по одредбите што важат за извршната постапка или ќе му се предадат на криминалистички музеј или друга установа или ќе се уништат. Парите добивени со продажба на предметите се внесуваат во буџетот.

Одредбата од претходниот став аналогно ќе се примени и во случај кога ќе се донесе одлука за одземање на предмети врз основа на членот 442 од овој законик.

Правосилната одлука за одземање на предмети може, вон случај на повторување на кривичната постапка односно барање за заштита на законитоста, да се измени во спорот, ако се појави спор за сопственоста на одземените предмети.

Член 126

Ако со овој закон не е определено поинаку решенијата се извршуваат кога ќе станат правосилни. Наредбите се извршуваат веднаш ако органот што ја издал наредбата не ќе нареди поинаку.

Правосилноста на решението настапува кога не може тоа да се напаѓа со жалба или кога не е поволена жалба.

Решенијата и наредбите, ако не е определено поинаку, ги извршуваат органите што ги донесле тие одлуки. Ако судот со решението изрекол парична казна или со решението одлучил за трошоците на кривичната постапка, во поглед на извршувањето на паричната казна ќе се применат одредбите од

посебен закон (член 124), а заради наплата на трошоците на кривичната постапка ќе се постапи по одредбите на членот 125 став 1 и 2 од овој законик.

Член 127

Ако се јави сомнение за позволеноста на извршувањето на судската одлука, за засметувањето на казната или за засметувањето на притворот и истражниот затвор или порано издржана казна, за тоа одлучува со посебно решение судот што судел во прв степен. Жалбата не го задржува извршувањето на решението, освен ако судот не ќе определи поинаку.

Ако се јави сомнение за толкување на судската одлука, за тоа одлучува судот што ја донесол правосилната одлука.

Член 128

Кога пресудата со која е одлучено за имотно-правно барање станала правосилна, оштетениот може да бара од судот што судел во прв степен да му издаде заверен препис од пресудата со назначување дека пресудата е извршна.

Член 129

Прописи за казнената евиденција донесува Сојузниот извршен совет.

ГЛАВА XIV**ДРУГИ ОДРЕДБИ И ЗНАЧЕЊЕ НА ЗАКОНСКИТЕ ИЗРАЗИ****Член 130**

Кога гонењето за кривичното дело зависи од предлогот на оштетениот, јавниот обвинител не може да започне кривична постапка додека оштетениот не ќе даде предлог.

Кога во Кривичниот законик е определено дека за гонење поодделни кривични дела е потребно претходно одобрение од надлежниот државен орган, јавниот обвинител не може да предложи отворање истрага нити може да подаде обвинителен акт односно обвинителен предлог ако не поднесе доказ дека е дадено одобрение.

Член 131

За отворањето на истрагата, ставањето во притвор или истражен затвор, подавање обвинителен акт кога истрагата не била отворена и за осудителната пресуда на околинскиот суд поради кривично дело за кое се гони по службена должност, ќе се известат државниот орган, стопанската организација или установата кај која е обвинетиот на работа.

Член 132

Кога во текот на кривичната постапка ќе се утврди дека обвинетиот умрел или дека по сторењето кривично дело се разболел од некакво трајно душевно оболение, ќе се запре кривичната постапка со решение.

Член 133

Во поглед на исклучувањето на кривичното гонење за лицата што уживаат право на екстериторијалност во Федеративна Народна Република Југославија важат правилата од меѓународното право.

Во случај на сомнение дали се работи за овие лица судот ќе се обрне за објаснение до Државниот секретаријат за надворешни работи преку Државниот секретаријат за правосудна управа.

Член 134

Сите државни органи се должни да им укажат на судовите и на другите органи што учествуваат во кривичната постапка потребна помош, а особено ако се работи за откривање кривични дела или за пронајдување сторители.

Член 135

Поодделни изрази употребени во овој законик го имаат ова значење:

Обвинетиот е лице против кое се води извид или истрага или против кое е подаден обвинителен акт, обвинителен предлог или приватна тужба.

Оптужениот е лице против кое обвинителниот акт добил правна сила.

Изразот обвинет се употребува во овој законик и како општ назив за обвинетиот и оптужениот.

Осудениот е лице за кое што е утврдено со правосилна пресуда дека е кривично одговорно за определено кривично дело.

Оштетениот е лице чие што некакво лично или имотно право е повредено или загрозено со кривичното дело.

Тужител е јавниот обвинител, приватниот тужител и оштетениот како тужител.

Странка е тужителот и обвинетиот.

ДЕЛ ВТОР ТЕК НА ПОСТАПКАТА

А. ПРЕТХОДНА ПОСТАПКА

ГЛАВА XV

ИЗВИД

Член 136

Извид се започнува кога има основи на сомнение дека е сторено кривично дело.

Член 137

Сите државни органи се должни да пријават кривични дела за кои се гони по службена должност што ќе им бидат пријавени или за кои ќе дознаат на некој друг начин.

Поднесувајќи пријава државните органи ќе ги цитираат доказите што им се познати и ќе претприемат мерки за да се запазат трагите на кривичното дело, предметите на кои или со кои е сторено кривичното дело и други докази.

Член 138

Секој граѓанин може да пријави кривично дело за кое се гони по службена должност.

Во кои случаи непријавувањето на кривично дело претставува кривично дело определува законот.

Член 139

Пријавата се поднесува до надлежниот јавен обвинител писмено или усно. За усната пријава ќе се состави записник или службена белешка.

Ако е пријавата поднесена до истражен судија, околински суд, орган за внатрешни работи или до ненадлежен јавен обвинител, тие ќе ја примат пријавата и веднаш ќе му ја достават на надлежниот јавен обвинител.

Член 140

Јавниот обвинител ќе ја отфрли пријавата ако од самата пријава произлегува дека пријавеното дело не е кривично дело за кое се гони по службена должност, ако настапила застареност или е делото опфатено со амнестија или помилување, или ако постојат други околности што го исклучуваат гонењето. Кога јавниот обвинител ќе ја отфрли пријавата ќе ги назначи на своите списи разлозите за тоа и за отфрлувањето на пријавата ќе го извести оштетениот во срок од осум дена (член 60).

Ако јавниот обвинител не може да оцени од самата пријава дали се веројатни наводите на пријавата или ако до јавниот обвинител само допрел глас дека е извршено кривично дело, ќе нареди претходно да се приберат обавести врз основа на кои би можел да одлучи дали ќе започне кривична постапка.

Ако не ја отфрли пријавата, јавниот обвинител ќе стави барање да се спроведе извид или ќе предложи да се отвори истрага.

Член 141

Извид спроведуваат истражен судија, судија на околински суд и овластени органи за внатрешни работи (извидни органи).

Извид спроведува по барање од јавниот обвинител оној извиден орган кому што е упатено такво барање.

Член 142

Во барањето за спроведување извид јавниот обвинител означува во кој правец треба да се врши извидот и при тоа може поблиску да определи кои околности треба да се извидат, кои дејствија треба да се претприемат и за кои прашања треба да се сослушаат определени лица.

Извидните органи не се овластени да ценат дали е потребно да се извршат дејствијата што ги бара јавниот обвинител.

Член 143

Во итни случаи извидните органи можат и не чекајќи барање од јавниот обвинител да претприемат поодделни извидни дејствија, но за сето што го претприеле мораат да го известат јавниот обвинител.

Кога спроведуваат извид по барање од јавниот обвинител или кога постапуваат по одредбата на ставот 1 на овој член, овластените органи за внатрешни работи не можат да претприемаат извидни дејствија што не би можеле подоцна да се повторат. Во таков случај тие ќе се обрнат до истражниот судија или до судија на околинскиот суд да ги изврши овие дејствија, и да им достави записник за тоа, како и одземените предмети што се потребни за натамошно водење на извидот. Ако постои опасност поради одлагање, овластените органи за внатрешни работи можат сами да ги претприемат и овие дејствија, освен обдукацијата и екскумацијата на трупот.

Член 144

Кога постојат основи на сомнение дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност, органите за внатрешни работи се должни да ги претприемат потребните мерки да се пронајде сторителот на кривичното дело, сторителот или соучесникот да не се скрие или не побегне, да се откријат и обезбедат трагите на кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ, како и да ги приберат сите обавести што би можеле да бидат од корист за успешното водење на кривичната постапка. За се' она што е сторено ќе го известат јавниот обвинител.

Член 145

По завршениот извид сите извидни списи се доставуваат до јавниот обвинител.

Јавниот обвинител може врз основа на резултатот на извидот да бара извидот да се дополни, да стави предлог да се отвори истрага, да подаде обвинителен акт односно обвинителен предлог, предметот да го упати до надлежниот јавен обвинител или до воениот обвинител, или да донесе решение за запирање или прекин на извидот.

Член 146

Јавниот обвинител со решение ќе го запре извидот:

1) ако делото што му се става на товар на обвинетиот не е кривично дело за кое се гони по службена должност;

2) ако постојат околности што ја исклучуваат кривичната одговорност на обвинетиот;

3) ако нема докази дека обвинетиот сторил кривично дело;

4) ако настапила застареност на кривичното гонење или е делото опфатено со амнестија или помилување или ако постојат други околности што го исклучуваат гонењето.

Ако јавниот обвинител најде дека постојат околности од точ. 2 на претходниот став, но да доаѓа во обзир примена на мерките за безбедност или воспитно-поправителни мерки, ќе започне постапка за примена на овие мерки.

За запирањето на извидот јавниот обвинител ќе го извести извидниот орган кој обвинетиот што се наоѓа во притвор ќе го пушти веднаш на слобода.

За запирањето на извидот јавниот обвинител е должен да го извести оштетениот писмено во

срок од осум дена (член 60) како и обвинетиот ако бил овој сослушан во извидот.

Член 147

Јавниот обвинител со решение ќе го прекине извидот:

1) ако сторителот на кривичното дело останал непознат и ако се претприемени сите мерки за неговото пронајдување;

2) ако кај обвинетиот настапило времено душевно оболение или времена душевна пореметеност.

Ако не се знае живеалиштето на обвинетиот или тој не им е достижан на државните органи, извидот може да се прекине, но ако има повеќе обвинети, постапката ќе се продолжи спрема другите обвинети.

Пред да се прекине извидот, ќе се приберат сите докази за кривичното дело и кривичната одговорност на обвинетиот до кои може да се дојде.

Прекинатиот извид ќе се продолжи кога ќе престанат пречките што го предизвикале прекино.

Член 148

Оштетениот како тужител и приватниот тужител можат, кога се во прашање кривични дела за кои е надлежен окружен суд, да предложат потребните извиди да ги спроведе истражен судија. Ако истражниот судија не се сложи со овој предлог, ќе побара за тоа да одлучи советот на окружниот суд.

Ако е извидот воден по предлог од оштетениот како тужител или по предлог од приватниот тужител, истражниот судија ќе ги извести за завршениот извид и ќе ги повика да поднесат обвинителен акт односно приватна тужба во срок од осум дена, или да стават свој предлог, а ако тоа не го сторат ќе се смета дека се откажале од гонењето, па постапката ќе ја запре со решение.

Ако оштетениот како тужител или приватниот тужител му стават на истражниот судија предлог за дополнување на извидот, а истражниот судија не се сложи со тој предлог, за тој предлог одлучува советот на окружниот суд. Ако советот го одбие предлогот за дополнување на извидот, истражниот судија ќе го извести оштетениот како тужител односно приватниот тужител дека може во срок од осум дена да поднесе обвинителен акт односно приватна тужба, а ако не го стори тоа ќе се смета дека се откажал од гонењето и постапката ќе се запре со решение.

Ако се води извид по предлог од оштетениот како тужител или по предлог од приватниот тужител, решението за прекин на извидот (член 147) го донесува истражниот судија.

Член 149

Решавајќи за предлозите на оштетениот како тужител со кои не се сложил истражниот судија советот на окружниот суд може да донесе решение со кое се запира извидот, ако најде дека постојат разлози од членот 146 став 1 точ. 1—4 од овој законик а нема услови за примена на мерките за безбедност или воспитно-поправителни мерки.

Одредбата од претходниот став ќе се примени аналогично и кога советот решава за предлозите на приватниот тужител со кои не се сложил истражниот судија.

Против решенијата од претходните ставови оштетениот како тужител односно приватниот тужител има право на жалба.

Член 150

Тужителот и бранителот не можат да присуствуваат кога се испитува обвинетиот во извидот.

Тужителот, обвинетиот и бранителот не можат да присуствуваат кога се сослушуваат сведоците во извидот. Само во случај кога е веројатно дека сведокот нема да дојде на главниот претрес тие можат да присуствуваат на неговото сослушување и при тоа можат да ставаат предлози и да му упатуваат прашања на сведокот.

Тужителот, обвинетиот и бранителот имаат право да присуствуваат на увидот и сослушувањето на вещтаците и при тоа можат да им постават прашања на вещтаците.

Тужителот и бранителот можат да присуствуваат и при претресувањето на станот ако не би било тоа штетно за кривичната постапка.

Извидниот орган е должен да ги извести странките и бранителот за времето и местото на извршувањето на дејствијата на кои можат тие да присуствуваат, освен кога постои опасност поради одлагање. Ако е обвинетиот во притвор, извидниот орган ќе одлучи дали е потребно присуство на обвинетиот.

Член 151

Ако на истражниот судија или судија на околинскиот суд му е потребна помош од органите за внатрешни работи или од други државни органи заради успешно извршување на поодделни извидни дејствија, тие се должни да му ја укажат таа помош по негово барање.

Член 152

Кога го бараат тоа интересите на кривичната постапка, интересите за чување на државна тајна, интересите на јавниот ред или разлосите на моралот, извидниот орган ќе им нареди на лицата што ги сослушува да го чуваат како тајна она што го дознале во постапката и ќе им укаже на последниците на одавање тајна (член 285 од Кривичниот законик).

Член 153

Извидниот орган може да казни со парична казна до 5.000 динари секое лице кое за време на вршењето на некакво извидно дејствие и по опомената го нарушува редот. Доколку учеството на такво лице не е нужно, извидниот орган може да го отстрани од местото каде што се врши дејствието во извидот. Извидниот орган не може обвинетиот да го казни со парична казна.

За жалбата против решението со кое е изречена парична казна одлучува секогаш советот на окружниот суд (член 20 став 2).

Член 154

Во текот на извидот странките можат да поднесат поплака поради развлечување на постапката и други неправилности во постапката.

Ако извидот го спроведува истражен судија, поплака се поднесува до претседателот на окружниот суд, а ако извидот го спроведува судија на околински суд, поплаката се поднесува до претседателот на околинскиот суд односно до претседателот на окружниот суд ако го спроведува извидот претседателот на околинскиот суд.

Ако извидот го спроведува овластениот орган за внатрешни работи, поплаката се поднесува до јавниот обвинител.

ГЛАВА XVI

ИСТРАГА

Член 155

Со истрагата раководи окружниот суд преку совет или истражен судија.

Член 156

Истрагата може да се отвори против определено лице кога постои основано сомнение дека сторил кривично дело за кое се гони по службена должност.

Кога постојат условите од претходниот став истрагата секогаш ќе се отвори ако е во прашање кривично дело за кое во законот е предвидена смртна казна или казната строг затвор дваесет години или ако е потребно пред подавањето на обвинителниот акт да се нареди истражен затвор.

Член 157

Предлог да се отвори истрага може да поднесе јавниот обвинител и оштетениот како тужител.

Предлогот за отворање истрага се поднесува до истражниот судија.

Во предлогот мора да се назначи лицето против кое се предлага отворање истрага, описот на делото од кое произлегуваат законските одбележоци на кривично дело, законскиот назив на кривичното дело, околностите од кои произлегува основаноста на сомнението и доказите што постојат.

Кога предлогот го поднесува јавниот обвинител, тој ќе му достави на истражниот судија пријава и списи од извидот ако е воден извид. Истовремено јавниот обвинител ќе му ги достави на истражниот судија предметите што можат да послужат како доказ или ќе назначат каде се наоѓаат тие.

Член 158

Кога истражниот судија ќе прими предлог да се отвори истрага, ќе ги разгледа списите и ако се сложи со предлогот, ќе донесе решение за отворање истрага, што ќе му го достави на тужителот и на обвинетиот. Пред да го донесе ова решение истражниот судија секогаш ќе го испита обвинетиот, ако овој не бил испитан во извидот, а ако бил испитан, ќе одлучи дали ќе го испита повторно.

Ако истражниот судија не се сложи со предлогот од тужителот да се отвори истрага, ќе побара за тоа да одлучи советот.

Член 159

Истрагата ја спроведува истражниот судија.

Истражниот судија ги врши истражните дејствија по правило само на подрачјето на својот окружен суд. Ако го бара тоа интересот на истрагата, тој може поодделни истражни дејствија да изврши и вон подрачјето на својот окружен суд, но е должен за тоа да го извести надлежниот окружен суд.

Член 160

По отворањето на истрагата истражниот судија може со наредба да го довери спроведувањето на истрагата на судија на околиски суд или на овластен истражен орган за внатрешни работи.

Спроведувањето на истрагата може истражниот судија да го довери само на судија на околиски суд на подрачјето на својот окружен суд но вон седиштето на тој окружен суд.

Судијата на околиски суд и овластениот истражен орган за внатрешни работи на кои им е доверено спроведување на истрагата ги имаат сите права и должности на истражниот судија во истрагата, но не можат да ја запрат или прекинат истрагата, да определат или укинат истражен затвор, ниту можат спроведувањето на истрагата да го доверат на друг орган.

Истражниот судија може во секое време сам да го преземе водењето на истрагата што му го доверил на судија на околиски суд или на овластен истражен орган за внатрешни работи.

Член 161

Во текот на истрагата истражниот судија може да му довери извршување поодделни истражни дејствија на истражен судија на друг окружен суд, на судија на околиски суд или на овластен истражен орган за внатрешни работи.

Извршување поодделни истражни дејствија истражниот судија може да му довери на судија на секој околиски суд вон седиштето на својот окружен суд. Но ако истражното дејствие треба да се изврши на подрачје на околиски суд што се наоѓа во седиштето на друг окружен суд неговото извршување ќе му се довери на истражниот судија на тој окружен суд.

Член 162

Истражен судија, судија на околиски суд или овластениот истражен орган за внатрешни работи кому што е доверено извршување на поодделни истражни дејствија ќе изврши по потреба и други истражни дејствија што се во врска со овие или произлегуваат од нив.

Ако истражен судија, судија на околиски суд или овластениот истражен орган за внатрешни ра-

боти кому што е доверено извршување на поодделни истражни дејствија не е надлежен, ќе го испрати предметот до надлежниот суд односно орган и за тоа ќе го извести истражниот судија.

Член 163

За жалбата против решение што го донесува судија на околиски суд или овластениот истражен орган за внатрешни работи кому што е доверено спроведување на истрага решава советот на окружниот суд, но истражниот судија може и сам да го укине таквото решение.

Член 164

Истрагата се води само во поглед на она кривично дело и против оној обвинет на кои се однесува решението за отворање на истрагата.

Ако во текот на истрагата се покаже дека постапката треба да се прошири и на некое друго кривично дело или против друго лице, истражниот судија ќе го извести за тоа јавниот обвинител. Во ваков случај можат да се претприемат истражни дејствија што не трпат одлагање, но за сето што е претприемано мора да се извести јавниот обвинител.

Член 165

Кога е истрагата отворена истражниот судија и без предлог од странките ги претприема сите дејствија што смета дека се потребни за утврдување на кривичното дело и кривичната одговорност на сторителот како и за прибирање и обезбедување на доказите.

Истражниот судија ќе одлучи дали дејствијата извршени во извидот ќе се повторат во истрагата.

Член 166

Странките можат во текот на истрагата да му ставаат предлози на истражниот судија да се извршат поодделни истражни дејствија.

Ако таков предлог ставил тужителот, а истражниот судија не се сложи со предлогот, ќе побара да одлучи за тоа советот на окружниот суд.

Странките можат вакви предлози да му ставаат и на судија на околиски суд односно на овластен истражен орган за внатрешни работи кога им е доверено на овие спроведувањето на истрагата или извршувањето на поодделни истражни дејствија. Ако судијата на околиски суд односно овластениот истражен орган за внатрешни работи не се сложи со предлозите од странките, странките можат овие предлози повторно да му ги ставаат на истражниот судија.

Член 167

Истражниот судија со решение ја запира истрагата кога тужителот во текот на истрагата ќе се откаже од барањето за гонење или кога по завршената истрага ќе изјави дека не наоѓа основ за натамошно гонење.

Решението за запирање на истрагата му се доделува на обвинетиот кој ќе се пушти веднаш на слобода ако е во истражен затвор. Ако јавниот обвинител се откажал од гонењето, истражниот судија ќе го извести во рок од осум дена општествениот за запирањето на истрагата (член 60).

Истрагата може да ја запре со решение и советот на окружниот суд кога по овој законик одлучува за кое и да е прашање во текот на истрагата ако најде дека постојат разлози од членот 146 став 1 точ. 1—4 на овој законик, а нема услови за примена на мерки за безбедност или воспитно-поправителни мерки. Против ова решение јавниот обвинител има право на жалба.

Член 168

Истражниот судија ја завршува истрагата кога ќе најде дека состојбата на нештата во истрагата е достаточено разјаснета да може да се подаде обвинителен акт или да се запре постапката.

Ако спроведувањето на истрагата било доверено на судија на околиски суд или на овластен истражен орган за внатрешни работи, тие се должни по

завршената истрага да му ги достават на истражниот судија сите спити што се однесуваат до кривичниот предмет. Истражниот судија ќе го разгледа истражниот материјал и ќе одлучи дали ќе ја дополни истрагата со испитување на обвинетиот односно со извршување на други истражни дејствија.

По завршената истрага истражниот судија му ги доставува списите на јавниот обвинител, кој ќе стави предлог истрагата да се дополни или ќе подаде обвинителен акт или ќе даде изјава дека не наоѓа основ за натамошно гонење.

Ако истражниот судија не го прифати предлогот од јавниот обвинител за дополнување на истрагата, ќе побара за тоа да одлучи советот на окружниот суд.

Ако е истрагата водена по барање од оштетениот како тужител, истражниот судија ќе постапи по членот 148 од овој законик.

Член 169

За прекин на истрагата ќе се применуваат аналогно одредбите на членот 147 од овој законик. Решение за прекин на истрагата донесува истражниот судија.

Ако против обвинетиот што е во бегство или што не им е достиген на државните органи се води истрага по предлог од јавниот обвинител, решение за прекин на истрагата донесува истражниот судија само по негов предлог.

Член 170

Кога советот на окружниот суд одлучува во текот на истрагата, истражниот судија и јавниот обвинител можат на советот писмено да му го изложат своето становиште, а советот може да ги повика и усно да се изјаснат.

Член 171

Одредбите на членот 149 став 1 и 3 и на членот 150—153 од овој законик ќе се применуваат аналогно и во истрагата.

Член 172

Странките секогаш можат со поплака да му се обрнат на претседателот на окружниот суд поради развлекување на постапката и други неправилности во текот на истрагата.

ГЛАВА XVII

МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ПРИСУСТВОТО НА ОБВИНЕТИОТ И ЗА УСПЕШНО ВОДЕЊЕ НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

1. Заедничка одредба

Член 173

Мерките што можат да се претприемат спрема обвинетиот за обезбедување неговото присуство и за успешно водење на кривичната постапка се: покана, доведување, ветување на обвинетиот дека нема да го напушти живеалиштето, гаранција, притвор и истражен затвор.

При одлучувањето која од споменатите мерки ќе ја примени надлежниот орган ќе се придржува кон условите определени за примена на поодделни мерки, водејќи сметка да не се применува потешка мерка, ако може истата цел да се постигне со поблага мерка.

Овие мерки ќе се укинат и по службена должност кога ќе престанат разлогите што ги предизвикале односно ќе се заменат со друга поблага мерка кога ќе настапат услови за тоа.

2. Покана

Член 174

Присуството на обвинетиот при извршувањето на дејствијата во кривичната постапка се обезбедува со неговото повикување. Покана на обвинетиот му испраќа судот или овластениот орган за внатрешни работи.

Повикувањето се врши со доставување затворена писмена покана која содржи: назив на органот што повикува, фамилијарното и роденото име на

обвинетиот, назив на кривичното дело што му се става на товар, место каде што треба обвинетиот да дојде, ден и час кога треба да дојде, назначување дека се повикува во својство на обвинет и обрнување внимание дека во случај на недоаѓање ќе биде присилно доведен, службен печат и потпис од овластеното службено лице што повикува.

Ако обвинетиот не е во состојба да се одзове на поканата поради болест или друга неотклонлива пречка, ќе се испита во местото каде што се наоѓа.

3. Доведување

Член 175

Наредба обвинетиот да се доведе може да издаде суд или овластен орган за внатрешни работи ако е донесено решение за притвор или ако редно повикан обвинет не дојде а својот изостанок не го оправда.

Наредбата за доведување ја извршуваат органите за внатрешни работи.

Наредбата за доведување се издава писмено. Наредбата треба да содржи: фамилијарното и роденото име на обвинетиот што треба да се доведе, назив на кривичното дело што му се става на товар и разлог поради кој се наредува доведување, службен печат и потпис од овластеното службено лице што го наредува доведувањето.

Лицето кому што е доверено извршувањето на наредбата му ја предава наредбата на обвинетиот и го повикува да појде со него. Ако обвинетиот го одбие тоа ќе го доведе присилно.

Против воените лица или припадниците на Народната милиција нема да се издава наредба за доведување туку ќе се побара од нивната команда односно установа да ги спроведе.

Времето потребно за доведување на обвинетиот не се засметува во рокот од членот 186 на овој законик но се засметува во изречената казна.

4. Ветување на обвинетиот дека нема да го напушти живеалиштето

Член 176

Ако постои бојазан обвинетиот во текот на постапката да се скрие или отидне во непознато место, судот или овластениот орган за внатрешни работи може да бара од обвинетиот обврска дека нема да се крие и дека без нивно одобрение нема да го напушти своето живеалиште. Даденото ветување се внесува во записник.

На обвинетиот ќе му се обрне внимание кога го дава ветувањето дека против него може да се определи притвор односно истражен затвор ако ја прекрши оваа обврска.

5. Гаранција

Член 177

Обвинетиот што треба да се стави или е веќе ставен во притвор или истражен затвор само поради бојазан дека ќе побегне може да се остави во слобода односно може да се пушти на слобода, ако тој лично или некој друг даде за него гаранција дека до крај на кривичната постапка нема да побегне, а самиот обвинет вети дека нема да се крие и дека без одобрение нема да го напушти своето живеалиште.

Член 178

Гаранцијата секогаш гласи на паричен износ што се определува со обир на тежипата на кривичното дело, личните и фамилијарните прилики на обвинетиот и имотната состојба на лицето што дава гаранција.

Гаранцијата се состои во полагање готови пари, вредносни хартии или драгоцености, или во ставање хипотека за износ на гаранцијата на недвижните добра од лицето што дава гаранција, или во лична обврска на еден или повеќе граѓани дека во случај обвинетиот да побегне ќе го платат утврдениот износ на гаранцијата.

Ако обвинетиот побегне со решение ќе се определи дека вредноста дадена како гаранција ќе се внесе во буџетот.

Член 179

Обвинетиот ќе се стави во притвор или истражен затвор и покрај дадената гаранција ако не дојде на уредна покана а не го оправда изостанокот, ако се подготвува за бегство, или ако против него, откога е составен во слобода, се јави некој друг законски основ за притвор или истражен затвор.

Во случајот од претходниот став гаранцијата се укинува. Дадениот паричен износ, драгоцености или вредносни хартии се враќаат, а хипотеката се симнува. На ист начин ќе се постапи и кога ќе се доврши кривичната постапка правосилно со решение за запирање на постапката или со пресуда.

Ако со пресудата е изречена казна строг затвор или безусловна казна затвор, гаранцијата се укинува дури кога ќе почне осудениот да ја издржува казната.

Член 180

Сите решенија за гаранцијата ги донесува во текот на извидот извидниот орган пред кој се води постапката, а во текот на истрагата истражниот судија. По подадениот обвинителен акт решенија за гаранцијата донесува советот на окружниот суд.

Решението со кое се определува гаранција и решението со кое се укинува гаранцијата се донесува по сослушување на јавниот обвинител.

За жалбите против решенијата за гаранција што ги донесол овластениот орган за внатрешни работи решава советот на окружниот суд.

6. Притвор и истражен затвор

Член 181

Притвор и истражен затвор можат да се определат само под условите од овој законик.

Сите органи што учествуваат во кривичната постапка се должни да настојуваат притворот и истражниот затвор да се сведат на најкучо време.

Во текот на целата постапка притворот и истражниот затвор ќе се укинат штом ќе престанат разлогите врз основа на кои биле определени.

Член 182

Притвор ќе се определи секогаш против лице за кое постојат основи на сомнение дека извршило кривично дело за кое во закон е предвидена смртна казна.

Ако постојат основи на сомнение дека определено лице сторило некое друго кривично дело, притвор може да се определи:

1) ако се крие или нема постојано живеалиште или живеалиштето му е непознато, или не може да се утврди неговиот идентитет затоа што нема потребни испрази или што се исправите сомнителни, или ако постојат други важни разлози поради кои се сомнева дека ќе побегне;

2) ако постои основана бојазан дека ќе го спречи извидот или ќе го отежне со влијание на сведоците, вештаците, соучесниците или прикривачите или со уништување трагите на кривичното дело;

3) ако нарочни околности ја оправдуваат бојазната дека ќе повтори кривично дело или дека ќе го доврши обиденото кривично дело или дека ќе стори кривично дело со кое се заканува.

Лицето затечено при извршувањето на кривично дело за кое се гони по службена должност може да го лиши од слобода секој. Лицето лишено од слобода мора веднаш да му се предаде на истражен судија, на судија на околиски суд или на орган за внатрешни работи, а ако не може тоа да се стори мора веднаш да се извести еден од овие органи.

Член 183

Притвор може да определи истражен судија, судија на околиски суд или овластен орган за внатрешни работи.

Притворот се определува со писмено решение кое содржи: роденото и фамилијарното име на обвинетиот, кривичното дело за кое го товари сомнението, законски основ за притворот, упатство за правото на жалба, кусо образложение, службен печат и потпис од овластеното службено лице што го определува притворот.

Решението за притворот ќе му се соопшти на лицето што се притвора во моментот на лишувањето од слобода, а најдоцна во рок од 24 часа од моментот на притворањето.

Против решението за притвор притвореното лице може да се жали до советот на окружниот суд во рок од 24 часа од моментот на притворањето или при првото испитување во извидот. Жалбата со преписот од записникот за испитувањето на обвинетиот и со решението за притворот се испраќа веднаш до советот на окружниот суд кој е должен да донесе одлука во рок од 48 часа. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 184

Истражниот судија е должен притвореното лице што му е спроведено или што е притворено по негов налог да го испита во рок од 24 часа од кога му е предадено односно од кога е притворено.

Веднаш по испитувањето на обвинетиот истражниот судија ќе одлучи дали обвинетиот ќе го пушти на слобода.

Ако истражниот судија смета дека обвинетиот треба да се задржи, ќе побара предлог од јавниот обвинител за отворање истрага, ако таков предлог не постои.

Ако јавниот обвинител во рок од три дена не стави таков предлог, истражниот судија ќе го пушти обвинетиот на слобода.

Член 185

Судијата на околиски суд и овластениот орган за внатрешни работи по чие решение некое лице е притворено должни се да го испитаат тоа лице во рок од 24 часа од моментот на притворањето.

Веднаш по испитувањето на притвореното лице судијата на околиски суд односно овластениот орган за внатрешни работи ќе одлучи дали ќе го пушти на слобода или ќе го задржи во притвор или ќе го спроведе до истражниот судија.

Член 186

Врз основа на решението за притвор што го донесол судија на околиски суд или овластен орган за внатрешни работи обвинетиот може да се задржи во притвор најмногу три дена сметајќи од часот на притворањето. По тој рок обвинетиот може да се задржи во притвор само врз основа на решение за продолжување на притворот.

Член 187

За продолжувањето на притворот одлучува со решение истражниот судија или судијата на околиски суд.

Решението за продолжување на притворот се донесува по образложен предлог од јавниот обвинител. Со предлогот за продолжување на притворот јавниот обвинител е должен да поднесе препис од решението за притвор и од записникот за испитување на обвинетиот.

Решението за продолжување на притворот ќе му се соопшти на обвинетиот во рок од три дена од моментот на притворањето.

Против решението за продолжување на притворот е позволена жалба, освен ако продолжувањето е определено поради разлогите од членот 188 став 2 од овој законик. За жалбата одлучува советот на окружниот суд кој е должен да донесе одлука во рок од 48 часа. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 188

Решение за продолжување на притворот може да се донесе кога спрема состојбата на нештата произлегува дека прибирањето на извидниот материјал е врзано за дејствија на различни подрачја

или ако се работи за откривање група сторители на кривични дела или во други нарочни сложени случаи. Притворот може да се продолжи еднаш или повеќе пати, но така што неговото вкупно траење да не може да биде подолго од дваесет и еден ден сметајќи од моментот на притворањето. По истекот на рокот за кој е притворот продолжен притвореното лице ќе се пушти на слобода или ќе се спроведе до истражниот судија. Ако пред да истече рокот за кој е притворот продолжен е определен истражен затвор, обвинетиот ќе се спроведе до истражниот судија само ако го нареди овој тоа.

Притворот може да се продолжи и во случај кога постои потреба обвинетиот да се задржи во притвор полни три дена и дури четвртиот ден да се спроведе до истражниот судија. Во такав случај притворот ќе се продолжи само за она време кое е потребно обвинетиот да се спроведе до истражниот судија и овој да го испита.

Член 189

Ако постои опасност поради одлагање и ненадлежен извиден орган може да нареди обвинетиот да се лиши од слобода заради негово спроведување до надлежниот извиден орган. Во тој случај обвинетиот мора веднаш да се сослуша заради утврдување идентитетот и веднаш потоа да се упати до надлежниот извиден орган.

Член 190

Истражен затвор секогаш ќе се определи против обвинетиот ако е отворена истрага поради кривично дело за кое во закон е предвидена смртна казна.

Истражен затвор може да се определи ако против обвинетиот е отворена истрага поради друго дело, а постои некој од основите од членот 182 став 2 точ. 1—3 од овој законик.

Решение за истражен затвор може да донесе само истражниот судија.

Решението треба да содржи податоци за личноста на обвинетиот и за кривичното дело, основ за определување истражен затвор и кусо образложение. Ова решение веднаш ќе му се соопшти на обвинетиот.

Ако обвинителот предложи обвинетиот да се стави во истражен затвор, а истражниот судија не се сложи со овој предлог, или ако обвинетиот изјави жалба против решението за истражен затвор, советот на окружниот суд е должен да донесе одлука во рок од 48 часа. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 191

Врз основа на решение од истражниот судија обвинетиот може за време на истрагата да се задржи во истражен затвор најмногу два месеца сметајќи го тука и времето проведено во притвор. По тој срок обвинетиот може да се задржи во истражен затвор само врз основа на решение за продолжување на истражниот затвор.

Истражниот затвор може да се продолжи по одлука од советот на окружниот суд најмногу уште за еден месец. Ако ни во овој рок поради озбилни пречки не се заврши истрагата, советот на врховниот суд на народната република или на Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина може да го продолжи траењето на истражниот затвор најмногу уште за три месеца. Од особено важни разлози траењето на истражниот затвор може на таму да го продолжи советот на Сојузниот врховен суд, но најмногу уште за три месеци.

Решението за продолжување на истражен затвор се донесува по образложен предлог од истражниот судија или од јавниот обвинител.

Против решението на окружниот суд за продолжување на истражен затвор е позволена жалба која не го задржува извршувањето на решението.

Член 192

Во текот на истрагата истражниот судија може да го укине истражниот затвор само со престанок

од јавниот обвинител, а ако помеѓу истражниот судија и јавниот обвинител не постои согласност истражниот судија ќе побара да одлучи за тоа советот на окружниот суд. Престанок од јавниот обвинител не е потребен ако се укинува истражниот затвор поради истекот на рокот на неговото траење.

Член 193

Откога е завршена истрагата, а ако немало истрага, откога му е предаден на судот обвинителниот акт, па до завршокот на главниот претрес истражен затвор може по сослушувањето на јавниот обвинител да се определи или укине само со решение од советот на окружниот суд.

Против решението од претходниот став не е позволена жалба.

7. Постапка со притвореници и истражни затвореници

Член 194

Притворот се издржува во затворот на органот што го определил, а истражниот затвор при органот што ја води истрагата или кому што е доверено спроведувањето на истрагата. Кога самиот суд го спроведува извидот или истрагата, притворот и истражниот затвор се издржуваат во одделни судски одделенија на затворот на органот за внатрешни работи. Во овие одделенија се издржува притворот и истражниот затвор секогаш по подаденото обвинение.

При издржувањето на притворот и истражниот затвор не смее да се навредува личноста и достоинството на обвинетиот.

Спрема притвореникот и истражниот затвореник можат да се применуваат само оние ограниченија што се потребни за да се спречи бегство и договор што би можел да биде штетен за успешното водење на постапката.

Во иста просторија не можат да бидат затворени лица што не се од ист пол ниту малолетници со полнолетни лица. По правило во иста просторија не можат да се сместуваат лица што учествуваат во извршување на исто кривично дело ниту лица што се на издржување казна со лица во притвор и истражен затвор.

Член 195

Притворениците и истражните затвореници имаат право на осумчасовен непрекинат одмор во време од 24 часа. Покрај тоа ним ќе им се обезбеди движење по слободен воздух најмалку два часа дневно, ако затворот располага со згоден заграден простор.

Притворениците и истражните затвореници имаат право да се хранат на свој трошок, да носат своја облека и да се служат со свои постелни ствари, за свој трошок да набавуваат книги, весници и други ствари што им одговараат на нивните редовни потреби, доколку тие не би било штетно за успешното водење на постапката. За тоа одлучува органот што го спроведува извидот од лично истрагата.

Притвореник и истражен затвореник не можат да се употребат за никакви работи, освен за работи нужни за одржување чистота во просторијата во која престојуваат.

Член 196

По одобрение од органот што ја спроведува истрагата, и под негов надзор или под надзор на лице што ќе го определи тој, истражниот затвореник можат, во границите на куќниот ред, да го посетуваат блиски роднини, а по негово барање лекар и други лица. Поодделни посети можат да се забранат ако би можела поради тоа да стане штета за истрагата.

Истражен затвореник може да се допишува со лица кои се во затвор со знаење и под надзор на органот што ја спроведува истрагата. Овој орган може да забрани испраќање и примање писма и други прат-

ки штетни за истрагата. Испраќање молба, поплака или жалба не може да се забрани никогаш.

Притвореници што се наоѓаат во притвор подолго од три дена ги имаат правата наведени во ставот 1 и 2 од овој член. Одобрението го дава и за надзор се грижи органот што го спроведува извидот.

Член 197

За дисциплински престапи на притвореник и истражен затвореник истражниот судија или органот што го определил притворот или што ја спроведува истрагата може да изрече дисциплинска казна ограничување на посетите на допишување и ограничување на правото да набавува храна на свој трошок.

Против решението за казната изречена по претходниот став е позволена жалба во рок од 24 часа од соопштувањето на решението. Ако решението за казната го донесол истражниот судија или судија на околински суд, за жалбата решава советот на окружниот суд, а ако вакво решение донесол овластениот орган за внатрешни работи за жалбата решава во текот на извидот неговиот повисок орган, а во текот на истрагата советот на окружниот суд. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 198

Претседателот на окружниот суд или судија определен од него е должен најмалку еднаш неделно да ги посетува притворениците и истражните затвореници што се наоѓаат во судските одделенија на затворот и, ако најде за потребно, да се известува и без присуство на надзорникот и стражарите за тоа како се хранат притворениците и истражните затвореници, како се снабдуваат со други потреби и како се постапува со нив.

Надзорот од претходниот став над притворениците и истражните затвореници во судските одделенија на затвор на органот за внатрешни работи во околинските места го врши претседателот на околинскиот суд.

При посетите од претходните ставови може да присуствува и јавниот обвинител.

Претседателот на окружниот суд и истражниот судија можат во секое време да ги посетуваат сите истражни затвореници, со нив да разговараат и да примаат поплаки од нив.

Член 199

Со посебни прописи ќе се определат правилата за куќниот ред во затворите за издржување на притвор односно истражен затвор.

ГЛАВА XVIII

ДЕЈСТВИЈА ВО ИЗВИДОТ И ИСТРАГАТА

1. Претресување на стан и на лице

Член 200

Претресување на стан и на други простории на обвинетиот или на други лица може да се претприеме ако е веројатно дека со претресувањето ќе се фати обвинетиот или дека ќе се пронајдат траги од кривично дело или предмети важни за кривичната постапка.

Претресување на лице може да се претприеме кога е веројатно дека со претресувањето ќе се пронајдат траги и предмети важни за кривичната постапка.

Член 201

Претресувањето го наредува судот или овластениот орган за внатрешни работи со писмена образложена наредба.

Наредбата за претресување му се предава пред да почне претресувањето на лицето кај кое или на кое ќе се изврши претресување. Пред претресувањето ќе се повика лицето на кое се однесува наредбата за претресување доброволно да го издаде лицето односно предметите што се бараат.

Кон претресување може да се пристапи и без претходно предавање на наредбата како и без

претходна покана за предавање на лице или ствари, ако се претпоставува оружен отпор, или ако е потребно претресувањето да се изврши веднаш и ненадејно, или ако треба претресувањето да се изврши во јавни простории.

Претресувањето се врши дење. Претресувањето може да се врши и ноќе ако е дење започнато а не е довршено или ако постојат разлози од членот 204 на овој законик.

Член 202

Држателот на станот и на други простории ќе се повика да присуствува при претресувањето, а ако е тој отсутен ќе се повика неговиот застапник или некој од возрасните домашни или соседите. Заклучени простории, мебел или други ствари, ќе се отворат со сила само ако нивниот држател не е присутен или не сака доброволно да ги отвори. При отворањето ќе се одбегнува непотребно оштетување.

При претресувањето на стан или на лице присуствуваат двајца полнолетни граѓани како сведоци. Претресувањето на женско лице го врши само женско лице, а за сведоци ќе се земаат само женски лица.

Кога се врши претресување во државни надлештва, установи или во стопанските организации ќе се повика нивниот раководител да присуствува при претресувањето.

Претресувањето во воена зграда ќе се изврши по одобрение од надлежниот воен старешина.

Претресување на стан и на лице треба да се врши внимателно не нарушувајќи го куќниот мир.

За секое претресување на стан или на лице ќе се состави записник кој го потпишуваат лицето кај кое или на кое се врши претресување и лицата чие присуство е задолжително. При вршењето на претресувањето ќе се одземат времено само оние предмети и документи што се во врска со целта на претресувањето во поодделен случај. Во записникот ќе се внесат и точно ќе се назначат предметите што се одземаат, а тоа ќе се внесе и во потврдата која ќе му се издаде веднаш на лицето од кое се одземени предметите.

Член 203

Ако при претресување на стан или на лице се најдат предмети што немаат врска со кривичното дело поради кое е наредено претресувањето, но кои укажуваат на друго кривично дело за кое се гони по службена должност, тие ќе се опишат во записникот и времено ќе се одземат, а за одземањето веднаш ќе се издаде потврда. За ова веднаш ќе се извести јавниот обвинител заради започнување кривична постапка. Овие предмети веднаш ќе се вратат ако јавниот обвинител најде дека нема основ за започнување кривична постапка, а не постои некој друг законски основ по кој би требало овие предмети да се одземат.

Член 204

Овластениот орган за внатрешни работи и припадниците на Народната милиција можат и без наредба да влезат во туѓ стан и други простории и по потреба да извршат претресување, ако држателот на станот го сака тоа, ако некој вика за помош, ако е потребно да се фати сторител на кривично дело што е најден на делото, ако во станот или друга просторија се наоѓа лице кое по наредба од надлежен државен орган треба да се притвори или присилило да се доведе или кое се засолнило тука поради гонење, или ако е очигледно дека инаку не би можеле да се обезбедат докази.

Во случајот од претходниот став нема да се состави записник туку на држателот на станот веднаш ќе му се издаде потврда во која ќе се назначи разлогот за влегување во станот односно во други простории, но ако е извршено и претресување ќе се постапи по одредбата на членот 202 ставот 3 и 7 од овој законик

Кога припадниците на Народната милиција ќе постапат по ставот 1. од овој член, должни се за тоа веднаш да поднесат извештај до извидниот односно истражниот орган, а ако не се води уште постапка тогаш до советот за внатрешни работи на народниот одбор на околината односно градот.

2. Времено одземање на предмети

Член 205

Предметите што по кривичниот закон треба да се одземат или кои можат да послужат како доказ во кривичната постапка времено ќе се одземат и ќе му се предадат на чување на судот или на овластениот орган за внатрешни работи, или ќе се обезбеди нивното чување на друг начин.

Тој што држи вакви предмети е должен да ги предаде по барање од судот и овластениот орган за внатрешни работи.

За одземените предмети ќе се издаде потврда при нивното одземање.

Член 206

Државните надлештва и установи освен стопанските установи, можат да ускратат покажување или издавање на своите списи и други исправи ако сметаат дека објавувањето на нивната содржина би било штетно за општите интереси. Ако е ускратено покажување или издавање на списите и други исправи, конечна одлука донесува советот на окружниот суд.

Стопанските организации можат да бараат податоците што се однесуваат до нивното работење да не се објават.

Член 207

Ако се врши времено одземање на списи кои можат да послужат како доказ, ќе се изврши нивен попис. Ако тоа не е можно списите ќе се стават во омот и ќе се запечатат. Сопственикот на списите може да стави на омотот и свој печат.

Лицето од кое се списите одземени ќе се повика да присуствува при отворањето на омотот. Ако тоа не ќе се одзове на поканата или е отсутно омотот ќе се отвори, списите ќе се прегледаат и попишат во негово отсуство.

При прегледувањето на списите мора да се води сметка нивната содржина да не ја дознаат неовластени лица.

Член 208

Истражниот судија односно судијата на околински суд може да нареди поштенските, телеграфските и други сообраќајни установи да ги задржат и, со потврда на приемот, нему да му ги предадат писмата, телеграмите и други пратки што му се упатени на обвинетиот или што ги испраќа тој, ако постојат околности поради кои основано може да се очекува дека овие пратки ќе послужат како доказ во постапката.

Овластените органи за внатрешни работи и јавниот обвинител можат да наредат само да се задржат пратки, но установите споменати во претходниот став се должни да го запрат задржувањето ако во рок од три дена по приемот на наредбата не примат одлука од истражниот судија или од судијата на околинскиот суд.

Издадените пратки ги отвора истражниот судија односно судијата на околинскиот суд во присуство на двајца сведоци. При отворањето ќе се внимава да не се повредат печатите, а омотите и адресите ќе се сочуваат. За отворањето ќе се состави записник.

Ако интересите на постапката позволяваат, содржината на пратката може да му се соопшти на обвинетиот односно на лице до кое е упатена, а може пратката и да му се предаде. Ако е обвинетиот отсутен, пратката ќе се соопшти или предаде на некој од неговите роднини, а ако ги нема сзие, ќе му се врати на испраќачот ако тоа не им се противи на интересите на постапката.

Член 209

Предметите што во текот на кривичната постапка се времено одземен и ќе му се вратат на

сопственикот односно на држателот ако се запре постапката, а не постојат разлози за нивното одземање (член 442).

3. Постапување со сомнителни ствари

Член 210

Ако се најде кај обвинетиот туѓа ствар, а не се знае чија е, органот што ја води постапката ќе ја опише таа ствар и описот ќе го објави на табла на народниот одбор на општината (градот) на чие подрачје живее обвинетиот и на чие подрачје е сторено кривичното дело. Во огласот ќе се повика сопственикот да се јави во рок од една година од денот на објавувањето на огласот, оти инаку стварта ќе се продаде. Парите добивени со продажбата се внесуваат во буџетот.

Ако се работи за ствари од поголема вредност, објавувањето може да се изврши и преку дневните весници.

Ако е стварта подложна на расипување или нејзиното чување е сврзано со значителни трошоци таа ќе се продаде по одредбите што важат за извршната постапка, а парите ќе се предадат на чување во паричен завод.

По одредбата од претходниот став ќе се постапи и кога стварта му припаѓа на избеган или непознат сторител на кривично дело.

Член 211

Ако во рок од една година не се јави никој за стварта или за парите добивени од продажбата на стварта, ќе се донесе решение стварта да станува општонароден имот односно парите да се внесат во буџетот.

Сопственикот на стварта има право преку спор да бара враќање на стварта или на парите добивени од продажбата на стварта. Застарувањето на ова право почнува да тече од денот на објавувањето на огласот.

4. Испитување на обвинет

Член 212

Кога се испитува обвинетиот првпат, ќе се праша за фамилијарното и роденото име, прекарот ако го има, фамилијарното и роденото име на родителите, моминското фамилијарно име на мајката, каде е роден, каде живее, ден, месец и година на раѓањето, која народност е и чиј државјанин е, со што се занимава, какви му се фамилијарните прилики, дали е писмен, какви школи завршил, дали, каде и кога служел војска, дали се води во воената евиденција и при кој воен отсек, дали е одликуван, каква му е имотната состојба, дали, кога и зошто е осудуван и дали и кога ја издржал изречената казна, дали против него се води постапка за некое друго кривично дело, а ако е малолетен кој му е законски застапник.

Потоа на обвинетиот ќе му се соопшти зошто се обвинува и ќе се праша што има да наведе во своја одбрана. Обвинетиот не е должен да ја изнесе својата одбрана ниту да одговара на поставените прашања. Ако обвинетиот не сака никако да одговара или не сака да одговара на поставените прашања, ќе му се обрне внимание дека со тоа може да го отежне прибирањето на доказите за својата одбрана.

Обвинетиот се испитува усно. При испитувањето на обвинетиот може да му се дозволи да се користи со своите забелешки.

При испитувањето треба на обвинетиот да му се овозможи во непречено излагање да се изјасни за сите околности што го товарат и да ги изнесе сите факти што му служат за одбрана.

Кога обвинетиот својот исказ ќе го заврши, ќе му се постават прашања доколку е потребно да се пополнат празнините или отклонат противречностите и нејасностите во неговото излагање.

Испитувањето треба да се врши така што во полна мерка да се почитува личноста на обвинетиот.

Спрема обвинетиот не смее да се употреби сила, закана, измама и слични средства за да се дојде до неговата изјава или признание.

Член 213

На обвинетиот треба да му се постават прашањата јасно, разговарно и одредено, така што да може наполно да ги разбере. Во испитувањето не смее да се трга од претпоставка дека обвинетиот признал нешто што не признал, ниту смеат да се постават прашања во кои е веќе содржано како треба на нив да одговори.

Ако подоцнежните искази на обвинетиот се разликуваат од поранешните, а нарочно ако обвинетиот го одзове своето признание, ќе се повика да ги изнесе разлогите зошто дал различни искази односно зошто го одзвал признание.

Член 214

Обвинетиот може да биде соочен со сведок или со друг обвинет, ако нивните искази не се слагаат во поглед на важните факти.

Соочените ќе се испитаат одделно за секоја околност за која нивните искази меѓусебно не се слагаат и нивниот одговор ќе се внесе во записник.

Член 215

Предметите што се во врска со кривичното дело или што служат како доказ ќе му се покажат на обвинетиот заради препознавање, откако претходно ќе ги опише. Ако овие предмети не можат да се донесат, обвинетиот може да се одведе на местото каде што се наоѓаат тие.

Член 216

Исказот на обвинетиот се внесува во записник во форма на раскажување, а поставените прашања и одговорите на нив ќе се внесат во записник само кога е тоа потребно.

На обвинетиот може да му се дозволи да го кажува сам својот исказ во записник.

Член 217

И покрај признание на обвинетиот органот што ја води постапката е должен да прибира и други докази. Ако е признание јасно и наполно и ако е поткрепено и со други докази, ќе се пријема натамошно прибирање на докази само по предлог од тужителот.

Член 218

Ако обвинетиот не го знае јазикот на кој се води постапката, неговото испитување ќе се врши преку толкувач.

Ако е обвинетиот глув ќе му се постават прашања писмено, а ако е нем ќе се повика писмено да одговара. Ако испитувањето не може да се изврши на овој начин, ќе се повика како толкувач лице што може да се разбере со обвинетиот.

Ако толкувачот не е порано заколнат, ќе положи заклетва оти верно ќе ги пренесе прашањата што му се упатуваат на обвинетиот и изјавите што ќе ги дава тој.

5. Сослушување на сведоци

Член 219

Како сведоци се повикуваат лица за кои е веројатно дека ќе можат да дадат обавести за кривичното дело и за сторителот и за други важни околности.

Оштетениот, оштетениот како тужител и приватниот тужител можат да се сослушаат како сведоци.

Секое лице што се повикува како сведок е должно да се одзове на поканата, а ако со овој законик не е определено поинаку должно е и да сведочи.

Член 220

Не може да се сослуша како сведок:

1) лице кое со својот исказ би ја повредило должноста на чување службена или воена тајна, додека надлежниот орган не ќе го ослободи од таа должноста;

2) бранител на обвинетиот за она што му го доверил обвинетиот како на свој бранител.

Ако се овие лица сослушани, на нивните искази судот не може да ја заснива својата одлука.

Член 221

Ослободени се од должноста да сведочат:

1) брачниот другар на обвинетиот;

2) роднините на обвинетиот по крв во права линија, роднините во странична линија до третиот степен заклучно, како и роднините по тазбина до вториот степен заклучно;

3) усвоеник и усвоител на обвинетиот;

4) верски исповедник за она што му го исповедил обвинетиот.

Органот што ја води кривичната постапка е должен на лицата споменати во претходниот став, пред нивното сослушување или штом ќе дознае за нивниот однос спрема обвинетиот, да им обрне внимание дека не мораат да сведочат. Обрнувањето на вниманието и одговорот се внесуваат во записникот.

Ако на сведокот не му било обрнато внимание дека не мора да сведочи или ако не се откажал изрично од тоа право, или ако обрнувањето на вниманието и откажувањето не е забележано во записник, на неговиот исказ не може да се заснива судската одлука.

Лицето што има основ да го ускрати сведочењето спрема еден од обвинетите е ослободено од должноста да сведочи и спрема другите обвинети, ако неговиот исказ по природа на нештата не може да се ограничи само на другите обвинети.

Член 222

Сведокот не е должен да одговара на поодделни прашања ако е веројатно дека со тоа би се изложил себеси или својата блиска роднина (член 221 став 1 точ. 1—3) на тешка срамота, значителна материјална штета или кривично гонење.

Член 223

Повикување на сведоци се врши со доставување писмена покана во која ќе се наведе фамилијарното и роденото име и занимањето на повиканиот, времето и местото на доаѓањето, кривичниот предмет по кој се повикува, назначувањето дека се повикува како сведок и со напомена за последиците од неоправданиот изостанок (член 230).

Сведоците кои поради старост, болест или тешки телесни мани не можат да се одзоват на поканата можат да се сослушаат во својот стан.

Член 224

Сведоците се сослушуваат одделно и без присуство на другите сведоци. Сведокот е должен да ги дава одговорите усно.

Сведокот претходно ќе се опомене дека е должен да говори вистина и дека не смее ништо да премолчи, а потоа ќе му се обрне внимание на последиците од давање лажен исказ.

Потоа сведокот ќе се праша за фамилијарното и роденото име, името на таткото, занимањето, живеалиштето, местото на раѓањето, годините на возраста и за неговиот однос со обвинетиот и оштетениот.

Член 225

По општите прашања сведокот ќе се повика да изнесе се што му е познато за предметот а потоа ќе му се постават прашања заради проверување, дополнување и разјаснување. Не е позволено да се постават такви прашања во кои е веќе содржано како би требало да се одговори.

Сведокот секогаш ќе се праша од каде му е познато она за што сведочи.

Сведоците можат да се соочат ако нивните искази не се слагаат во поглед на важните факти. Соочените за секоја околност, поради која не се слагаат меѓусебно, ќе се сослушаат одделно и нивниот одговор ќе се внесе во записник. Истовремено можат да се соочат само двајца сведоци.

Оштетениот што се сослушува како сведок ќе се праша дали сака да го остварува имотно-правното барање во кривичната постапка.

Член 226

Ако е потребно да се утврди дали сведокот го познава лицето или предметите, ќе се бара од него прво да ги опише и да ги наведе белезите по кои се разликуваат, па дури после ќе му се покажат заради познавање, и тоа заедно со други лица што не ги познава, односно ако е тоа можно заедно со предмети од ист вид.

Член 227

Ако сведокот не го знае јазикот на кој се води постапката, или е глув или нем, сослушувањето се врши на начинот определен во членот 218 од овој законик.

Член 228

Од сведокот може да се бара да положи заклетва. Пред главниот претрес сведокот може да положи заклетва само пред суд, и тоа ако постои бојазан дека поради болест или од други разлози не ќе може да дојде на главниот претрес. Разлогот поради кој е извршена заклетва, ќе се наведе во записникот. Заклетвата се полага на начинот определен во членот 306 од овој законик.

Член 229

Не смеат да се заколнуваат лицата:

1) што не се полнолетни во моментот на сослушувањето;

2) за кои е докажано или за кои постои основано сомнение дека извршиле или учествувале во кривичното дело поради кое се сослушуваат.

Член 230

Ако сведокот што е редно повикан не дојде, а не го оправда изостанокот, или без одобрение или оправдан разлог ќе се оддалечи од местото каде што треба да биде сослушан, може да се нареди присилно да се доведе и да ги сноси трошоците за доведувањето, а може и да се казни парично до 5.000 динари. Освен тоа на сведокот може да му се наложи да ги надокнади трошоците предизвикани со неговиот изостанок.

Ако дојде сведокот, па откако му е обрнато внимание за последиците нејќе без законски разлог да сведочи, може да се казни парично до 5.000 динари, а ако и потоа одбие да сведочи може да се затвори. Затворот трае додека сведокот не ќе пристане да сведочи, или додека неговото сослушување не ќе стане непотребно, или додека кривичната постапка не ќе се заврши, но најдолго еден месец.

За жалбата против решението со кое е изречена парична казна или е нареден затвор одлучува секогаш советот на окружниот суд (член 20 став 2). Жалбата против решението за затвор не го задржува извршувањето на решението.

Воениите лица и припадниците на Народната милиција не можат да се затворат, но за нивното одлижување да сведочат ќе се извести нивната надлежна команда заради казнување.

6. Увид и вештаци**Член 231**

Увид се претприема кога за утврдување или разјаснување на некаков важен факт во постапката е потребен непосреден забележок.

Увидот може да се изврши и со учествување на вештаци.

Член 232

Вештакот го определува со писмена наредба органот пред кој се води постапката.

По правило ќе се повика еден вештак, а двајца или повеќе кога е вештачењето тешко и сложено. Вештачењето може да и' се довери и на стручна установа (болница, хемиска лабораторија, факултет и сл.).

Ако постојат одделни установи за определени видови вештачење (вештачење на лажни пари, ракописи, дактилоскопско вештачење и сл.), такви вештачења, а особено посложени ќе им се доверуваат во прв ред на овие установи.

Ако за некој вид вештачење постојат при судот постојано определени вештаци, други вештаци

можат да се определат само ако постои опасност поради одлагање, или ако постојаните вештаци се спречени, или кога го бараат тоа нарочни околности.

Член 233

Лицето што се повикува како вештак е должно да се одзове на поканата и да даде свој наод и мислење.

Ако не дојде вештак што е редно повикан, а не го оправда изостанокот, или ако одбие да вештачи, може да му се наложи да ги надокнади трошоците предизвикани, а може и да се казни парично до 5.000 динари.

За жалбата против решението со кое е изречена парична казна одлучува секогаш советот на окружниот суд (член 20 став 2).

Член 234

За вештак не може да се земе лице кое не може да биде сослушано како сведок (член 220) или лице што е ослободено од должноста да сведочи (член 221), како ни лице спрема кое е сторено кривичното дело, а ако е земено, врз неговиот наод и мислење не може да се заснива судската одлука.

За вештак може да се земе лице што било сослушано како сведок.

На странките и нивните полномошници ќе им се сопштат имињата на вештаците по правило пред да се претприеме вештачењето.

Жалбата на решението со кое се одбива барањето за изземање на вештакот го одлага извршувањето на вештачењето, доколку не постои опасност поради одлагање.

Член 235

Пред да почне вештачењето ќе се повика вештакот предметот на вештачењето да го разгледа внимателно, точно да наведе се' што ќе забележи и најде и своето мислење да го изнесе непристрасно и во согласност со правилата на науката или вештината. Нему одделно ќе му се обрне внимание за последиците од давање лажен исказ.

Од вештакот може да се бара пред вештачењето да положи заклетва. Пред главниот претрес вештакот може да положи заклетва само пред суд, и тоа ако постои бојазан дека ќе биде спречен да дојде на главниот претрес. Разлогот поради кој е извршена заклетва ќе се наведе во записникот. Постојано назначениот законнат вештак ќе се опомене само пред вештачењето на положената заклетва. Заклетвата се полага на начинот определен во членот 307 од овој законик.

Органот пред кој се води постапката раководи со вештачењето, му ги покажува на вештакот предметите што ќе ги разгледа, му постави прашања и по потреба бара објасненија во поглед на дадениот наод и мислење. По негова дозвола на вештакот можат и странките да му постават прашања.

На вештакот можат да му се даваат разјасненија а може да му се дозволи и да ги разгледа списите. По барање од вештакот можат да се изведуваат и нови докази за да се утврдат околностите што се важни за создавање мислењето на вештакот.

Член 236

Вештакот ги прегледува предметите на вештачењето во присуство на органот што ја води постапката и записничарот, освен ако за вештачењето се потребни долготрајни испитувања или ако испитувањата се вршат во установи (член 232) или ако го бараат тоа обирите на моралот.

Член 237

Наодот и мислењето од вештакот се внесува по правило веднаш во записник. По исклучок на вештакот може да му се одобри да поднесе писмено мислење дополнително во срок што ќе му го определи органот пред кој се води постапката.

Член 238

Ако податоците на вештаците за нивниот наод битно се разидуваат или ако нивниот наод е не-

јасен, непотполн или е во противречност сам со себеси или со извидените околности, а тие недостатоци не можат да се отстранат со повторно сослушување на вештаците, вештачењето ќе се обнови со исти или со други вештаци.

Член 239

Ако во мислењето на вештаците има противречности или недостатоци или се јави основано сомнение за точноста на даденото мислење, а тие недостатоци или сомнение не можат да се отклонат со повторно сослушување на вештаците, ќе се побара мислење од други вештаци.

Член 240

Преглед и обдукција на труп ќе се претприеме секогаш кога во некој смртен случај постои сомнение или е очигледно дека смртта е предизвикана со кривично дело или е во врска со извршувањето на кривичното дело. Ако е трупот веќе закопан ќе се определи ексхумација со цел да се прегледа и изврши обдукција.

При обдукцијата на трупот ќе се претприемат потребни мерки да се установа идентитетот на трупот, и за таа цел одделно ќе се опишат податоците за надворешните и внатрешните телесни особини на трупот.

Член 241

Преглед и обдукција на трупот врши еден, а по потреба и двајца лекари, кои треба по можност да бидат од судско-медицинската струка.

За вештак по правило не може да се земе лекар што го лекувал умрениот. Овој сепак ќе се повика да присуствува при прегледот и обдукцијата на трупот, кога е тоа потребно заради давање разјасненија за текот и околностите на болеста, ако со одлагањето не е сврзана опасност.

Член 242

Во своето мислење вештаците особено ќе наведат која е непосредна причина за смртта, што ја предизвикало таа причина и кога настанила смртта.

Ако е на трупот најдена некаква повреда треба да се утврди дали повредата ја нанесол некој друг, и ако е, тогаш со што, на кој начин, колку време пред да настапи смртта и дали смртта била предизвикана од неа. Ако се најдени на трупот повеќе повреди треба да се утврди дали секоја повреда е извршена со исто средство и која повреда предизвикала смрт, а ако се смртоносни повеќе повреди, која од нив или кои со своето заедничко дејствување биле причина за смртта.

Во овој случај треба нарочно да се утврди дали е смртта предизвикана со самиот вид и опишата природа на повредата или поради личното својство или нарочната состојба на организмот од повредениот или поради случајни околности или околности под кои е извршена повредата.

Покрај тоа ќе се утврди дали напремено укажана помош би можела да ја отстрани смртта.

Член 243

При прегледот и обдукцијата на зачеток треба одделно да се утврди неговата старост, способноста за вонматеричен живот и причината на изумирањето.

При прегледот и обдукцијата на труп од новороденче ќе се утврди одделно дали е родено живо или мртво, дали било способно за живот, колку време живеело, како и времето и причината на смртта.

Член 244

Ако постои сомнение за труење ќе се упатат сомнителните материи што се најдени во трупот или на друго место на вештачење до државната установа што врши токсиколошки испитувања.

При прегледот на сомнителните материи вештакот одделно ќе го утврди видот, количината и дејството на најдениот отров, а ако се работи за преглед на материи земени од трупот по можност и количината на употребениот отров.

Член 245

Кај телесни повреди ќе се повика, по потреба, еден или двајца вештаци да извршат преглед на повредениот.

Откога ќе ја опишат точно повредата вештаците ќе дадат свое мислење нарочно за тоа кои од најдените повреди сами по себеси или по своето заедничко дејствување треба да се сметаат по својата природа или поради одделни околности на случај како лесни односно тежки, какво дејство обично произведуваат тие повреди, а какво произвеле во конкретниот случај, како и со што и на кој начин е извршена повредата.

Член 246

Ако се јави сомнение дека обвинетиот болува од душевна болест која ја исклучува или намалува неговата пресметливост, ќе се нареди да го прегледаат еден или двајца лекари психијатри.

Ако спрема мислењето од вештаците е потребно подолго посматрање, обвинетиот ќе се испрати на посматрање во некоја здравствена установа за душевно болни лица. Решението за тоа донесува истражниот судија или судија на околиски суд. Посматрањето може да се продолжи преку два месеца само по образложен предлог од управникот на здравствената установа по претходно прибавено мислење од вештаци, но не може во никој случај да трае подолго од рокот за истражен затвор.

Ако вештаците установаат дека душевната состојба на обвинетиот е пореметена, ќе ја определат природата, видот, степенот и трајноста на болеста и ќе дадат свое мислење за тоа какво влијание имала таква душевна состојба и какво уште има на сфаќањето и постапките на обвинетиот, како и тоа дали и во која мерка постоело пореметување на душевната состојба во време на извршувањето на кривичното дело.

Член 247

Телесниот преглед на обвинетиот ќе се претприеме и без негов пристап ако е потребно да се утврдат фактите важни за кривичната постапка. Телесниот преглед на други лица може да се претприеме без нивни пристап само тогаш ако мора да се утврди дали на нивното тело се наоѓа определена трага или последица од кривичното дело.

Земање крв и други лекарски дејствија што по правилата на медицинската наука се претприемаат заради анализа и утврдување други важни факти за кривичната постапка, можат да се претприемат и без пристап на лицето што се прегледува, ако поради тоа не би настанила некаква штета по неговото здравје.

Не е позволено спрема обвинетиот или сведокот да се применат медицински интервенции или да им се даваат такви средства со кои би се влијало на нивната волја при давање на исказот.

ГЛАВА XIX

ОВВИНИТЕЛЕН АКТ И ПРИГОВОР ПРОТИВ ОВВИНИТЕЛНИОТ АКТ

Член 248

Кога е завршен извидот односно истрагата, постапката може да се продолжи само врз основа на обвинителен акт од јавниот обвинител или од оштетениот како тужител.

Одредбите за обвинителниот акт и за приговорот против обвинителниот акт ќе се применуваат аналогно и на привагната тужба кога се подава оваа пред окружен суд.

Член 249

Обвинителниот акт содржи:

1) фамилијарно и родено име на обвинетиот со лични податоци (член 212) и со податоци за тоа дали и од кога се наоѓа во притвор или истражен затвор или се наоѓа на слобода, а ако е пуштен на слобода пред да се подаде обвинителниот акт тогаш колку провел во притвор или истражен затвор;

2) опис на делото од кое произлегуваат законски одбележоци на кривичното дело, време и место на извршувањето на кривичното дело, предмет на кој е и средство со кое е извршено кривичното дело, како и други околности потребни да се определи кривичното дело што поточно;

3) законски назив на кривичното дело заедно со цитирањето на одредбите од кривичниот закон што треба да се применат по предлог од тужителот;

4) означување судот пред кој ќе се одржи главниот претрес;

5) предлог за доказите што треба да се изведат на главниот претрес, со назначување имињата на сведоците и вещтаците, списите што треба да се прочитаат и предметите што служат за доказ;

6) образложение во кое ќе се опише спрема резултатот на извидот или на истрагата состојбата на нештата, ќе се цитираат доказите со кои се утврдуваат решителните факти, ќе се изнесе одбрана на обвинетиот и становиштето на тужителот за наводите на одбраната.

Ако обвинетиот се наоѓа на слобода или во притвор во обвинителниот акт може да се предложи да се определи истражен затвор, а ако се наоѓа обвинетиот во притвор или истражен затвор може да се даде предлог да се пушти на слобода.

Со еден обвинителен акт можат да се опфатат повеќе кривични дела или повеќе обвинети само кога може по одредбите на членот 31 од овој законик да се спроведе единствена постапка и да се донесе една пресуда.

Член 250

Обвинителниот акт се испраќа до надлежниот окружен суд во онолку примероци колку што има обвинети и еден примерок за судот.

Веднаш по приемот на обвинителниот акт претседателот на советот пред кој ќе се одржи главниот претрес ќе испита дали обвинителниот акт е пропишно составен (член 249), па ако најде дека не е ќе му го врати на тужителот да ги исправи недостатоците во рок од три дена.

Член 251

Кога обвинителниот акт го подава оштетениот како тужител, а по неговиот предлог не е воден извид односно истрага, таков обвинителен акт ќе му се предаде на истражниот судија. Ако истражниот судија смета дека нема место за гонење, ќе побара одлука од советот на окружниот суд (член 149). Ако истражниот судија или советот се сложат со обвинителниот акт тој ќе му се предаде на претседателот на советот пред кој ќе се одржи главниот претрес.

Член 252

Кога во обвинителниот акт е ставен предлог против обвинетиот да се определи истражен затвор или да се пушти на слобода, за тоа решава веднаш, а најдоцна во рок од 48 часа, советот на окружниот суд (член 20 став 2).

Член 253

Обвинителниот акт му се доставува на обвинетиот што е во слобода без одлагање, а ако се наоѓа во притвор или истражен затвор во рок од 24 часа по приемот.

Ако е определен истражен затвор против обвинетиот со решение од советот на окружниот суд (член 252), обвинителниот акт му се предава на обвинетиот при неговото затворање заедно со решението со кое се определува истражен затвор.

Ако обвинетиот што е лишен од слобода не се наоѓа во судското одделение на затворот во седиштето на окружниот суд при кој ќе се одржи главниот претрес, претседателот на советот ќе нареди обвинетиот да се спроведе веднаш во тоа одделение на затворот, каде што ќе му се предаде обвинителниот акт.

Член 254

Обвинетиот има право да поднесе приговор против обвинителниот акт во рок од три дена од доставувањето. При врачувањето на обвинителниот акт судот ќе го упати обвинетиот за ова негово право.

Приговор против обвинителниот акт може да поднесе и бранителот без нарочно овластение од обвинетиот, но не и против неговата волја.

Приговорот се поднесува писмено до надлежниот окружен суд или на записник при тој суд или најблискиот околиски суд.

Член 255

Ненавремен приговор и приговор изјавен од неовластено лице ќе отфрли со решение претседателот на советот пред кој треба да се одржи главниот претрес. За жалбата против ова решение одлучува советот на окружниот суд (член 20 став 2).

Ако претседателот на советот по одредбата од претходниот став не го отфрли приговорот, ќе го достави со списите до советот што решава за приговорот во седница. Ако е во прашање кривично дело за кое се гони по службена должност, за приговорот се решава по сослушувањето на јавниот обвинител.

Член 256

Ако советот на окружниот суд не го отфрли приговорот како ненавремен или како непозволен, ќе се пристапи кон испитување на обвинителниот акт.

Ако советот на окружниот суд по повод приговорот најде дека постојат погрешки или недостатоци во обвинителниот акт (член 249) или во самата постапка, или дека е потребно да се разјасни подобро состојбата на нештата за да се испита основаноста на обвинителниот акт, обвинителниот акт ќе го врати да се отклонат забележените недостатоци односно да се дополни извидот или истрагата. Тужителот е должен да го поднесе во рок од три дена од денот кога му е соопштена одлуката на советот исправениот обвинителен акт или да стави предлог за дополнување на извидот или за дополнување односно отворање на истрагата. Од оправдани разлози советот може да го продолжи овој рок по барање од тужителот. Ако оштетениот како тужител или приватниот тужител го пропуштат споменатиот рок, ќе се смета дека се откажале од гонењето, и постапката ќе се запре.

Ако советот најде дека за кривичното дело што е предмет на обвинението е надлежен некој друг суд, ќе го огласи за ненадлежен судот до којшто е поднесен обвинителниот акт и предметот ќе го упати до надлежниот суд.

Член 257

Решавајќи за приговорот против обвинителниот акт советот на окружниот суд ќе одлучи дека нема место за обвинение и дека се запира кривичната постапка, ако утаноуви:

1) дека делото што е предмет на обвинението не е кривично дело;

2) дека постојат околности што ја исклучуваат кривичната одговорност, а не доаѓа во обзир примена на мерките за безбедност или воспитно-поправителни мерки;

3) дека нема барање од овластениот тужител или предлог односно одобрение од овластеното лице, доколку е тоа потребно по закон, или дека постојат околности што го исклучуваат гонењето;

4) дека нема доволно докази дека обвинетиот е основано сомнителен за делото што е предмет на обвинението.

Член 258

Ако не донесе ниедно од решенијата од членот 256 и 257 на овој законик, советот на окружниот суд ќе го одбие приговорот како неоснован.

Во истото решение советот ќе одлучи и за предлозите за спојување или разделување на предметот.

Член 259

Ако од повеќе обвинети само некои поднесле приговор против обвинителниот акт, а разложите поради кои судот нашол дека нема место за оптужба им користат и на некои од обвинетите што не поднесле приговор, советот ќе постапи како да поднесле приговор и тие.

Член 260

Сите одлуки од советот на окружниот суд донесени по повод приговорот против обвинителниот акт мораат да бидат образложени, но така што однапред да не се влијае на решавањето на оние прашања што ќе бидат предмет на расправањето на главниот претрес.

Член 261

Против одлуката од советот на окружниот суд од членот 257 на овој законик тужителот може да изјави жалба. Против другите одлуки донесени од советот по повод приговорот против обвинителен акт не е позволена жалба.

Б. ГЛАВЕН ПРЕТРЕС И ПРЕСУДА

ГЛАВА XX

ПОДГОТОВКИ ЗА ГЛАВНИОТ ПРЕТРЕС

Член 262

Кога обвинителниот акт ќе добие правна сила, било затоа што обвинетиот изрично се откажал од правото на приговор против обвинителниот акт или што истекол рокот за приговор, било затоа што е приговорот отфрлен или одбиен, претседателот на советот претприема подготовки за одржување на главниот претрес.

Член 263

Главниот претрес се одржува во седиштето на судот и во судската зграда.

Ако во поодделни случаи просториите во судската зграда не се zgodни за одржување на претрес, претседателот на судот може да определи претресот да се одржи во друга зграда.

Главниот претрес може да се одржи и во друго место на подрачјето на надлежниот суд, ако го позволи тоа претседателот на повисокиот суд по образложен предлог од претседателот на судот.

Член 264

Претседателот на советот со наредба го определува денот, часот и местото на главниот претрес.

На главниот претрес ќе се повика оптужениот и неговиот бранител, тужителот, оштетените и нивните законски застапници и полномошници, како и толкувач. Исто така на главниот претрес ќе се повикаат сведоците и вештаците што ги предложил тужителот во обвинителниот акт, а можат да се повикаат и сведоците и вештаците што ги предложил обвинетиот во приговорот против обвинителниот акт.

Во поглед на содржината на поканите за оптужениот и за сведоците ќе се применат одредбите на членот 174 и членот 223 од овој законик.

Поканата мора да му се достави на оптужениот така што помеѓу доставувањето на поканата и денот на претресот да остане доволно време за подготвување на одбраната, а најмалку осум дена.

Оштетениот што не се повикува како сведок судот ќе го извести во поканата дека претресот ќе се одржи и без него, а дека ќе се прочита неговата изјава за имотно-правното барање. Исто така на оштетениот ќе му се обрне внимание дека во случај на негово недоаѓање ќе се смета дека не сака да го продолжи гонењето ако јавниот обвинител се откаже од обвинението.

На оштетениот како тужител и на приватниот тужител ќе им се обрне внимание во поканата дека ќе се смета оти се откажале од обвинението ако не дојдат на претресот, ниту испратат полномошници.

На оптужениот, сведокот и на вештакот ќе им се обрне внимание во поканата на последиците од недоаѓањето на главниот претрес (член 283 и 285).

Член 265

Странките и оштетените можат и по закажувањето на главниот претрес да бараат на главниот претрес да се позикаат нови сведоци или вештаци или да се прибават други нови докази. Во своето образложение барање странките мораат да означат кои факти би требало да се докажат и со кои од предложените докази.

Ако претседателот на советот го одбие предлогот за прибавување нови докази, тој предлог може да се повтори во текот на главниот претрес.

Претседателот на советот може и без предлог од странките да нареди прибавување на нови докази за главниот претрес.

За одлуката со која се наредува прибавување нови докази ќе се известат странките пред да почне главниот претрес.

Член 266

Ако изгледа дека главниот претрес ќе трае по долго време претседателот на советот може да побара од претседателот на судот да определи еден или двајца судии односно судии-поротници да присуствуваат на претресот за да ги заменат членовите на советот во случај на нивна спреченост.

Член 267

Ако се дознае дека некои од сведоците или вештаците што се повикани на главниот претрес, а не се уште сослушани, не ќе можат да дојдат на претресот поради долготрајна болест или поради други пречки, сведокот односно вештакот може да се сослуша во местото каде што се наоѓа.

Сведокот односно вештакот ќе го сослуша, а по потреба и ќе го заколне, претседателот на советот или судијата член на советот или неговото сослушување ќе се изврши преку околинскиот суд или истражниот судија на чие подрачје се наоѓа сведокот односно вештакот.

За времето и местото на сослушувањето ќе се известат странките, ако е тоа можно со обзир на итноста на постапката. Странките можат да присуствуваат на ова сослушување и да му постават прашања на сведокот односно вештакот.

Член 268

Претседателот на советот може со наредба од важни разлози да го одложи денот на претресот по предлог од странките или по службена должност.

Член 269

Ако тужителот се откаже од обвинителниот акт во текот на подготовките за главниот претрес, претседателот на советот ќе ја запре кривичната постапка со решение и ќе ги извести за тоа лицата што се повикани на главниот претрес, а на оштетениот одделно ќе му обрне внимание за неговото право да може да го продолжи гонењето (член 60 и 62).

ГЛАВА XXI

ГЛАВЕН ПРЕТРЕС

1. Јавност на главниот претрес

Член 270

Главниот претрес е јавен.

На главниот претрес можат да присуствуваат полнолетни лица.

Лицата што присуствуваат на главниот претрес не смеат да носат оружје или опасно оружје, освен чуварот на обвинетиот кој може да биде вооружен.

Ако малолетно лице треба да присуствува на претресот како сведок или оштетен, ќе се отстрани од судницата штом не е веќе потребно неговото присуство.

Член 271

Од отворањето на заседанието па до завршокот на главниот претрес советот може во секое време по службена должност или по предлог од странките, но секогаш по нивното сослушување, да ја исклучи јавноста од целиот главен претрес или од еден негов дел, ако го бараат тоа интересите за чување тајна, интересите на јавниот ред или разлозите на моралот.

Член 272

Исклучувањето на јавноста не се однесува до странките, оштетениот, нивните застапници и бранителот.

Советот може да дозволи на главниот претрес на кој е јавноста исклучена да присуствуваат поодделни службени лица, научни и јавни работници, а по барање од оптужениот може тоа да им го дозволи и на неговиот брачен другар и неговите блиски роднини.

Претседателот на советот ќе им обрне внимание на лицата што присуствуваат на претрес на кој е јавноста исклучена дека се должни да го чуваат како тајна сè она што го дознале на претресот и ќе им укаже на последиците од одавањето на тајната (член 285 од Кривичниот законик).

Член 273

Одлука за исклучување на јавноста донесува советот со решение кое мора да биде образложено и јавно објавено.

Решението за исклучување на јавноста може да се напаѓа само во жалбата на пресудата.

2. Раководење со главниот претрес**Член 274**

Претседателот, членовите на советот, записничар како и дополнителни судии и судии-поротници (член 266), мораат непрекинато да бидат на претресот.

Претседателот на советот е должен да утврди дали е советот составен по одредбите од овој законик и дали постојат разлози поради кои мораат да се изземат членовите на советот и записничарот (член 38 точ. 1—5).

Член 275

Претседателот на советот раководи со претресот, го испитува оптужениот, ги сослушува сведоците и вештаците и им дава збор на членовите од советот, на странките, на оштетениот, на законските застапници, на полномошниците, бранителот и на вештаците.

Претседателот на советот е должен да се грижи за сестрано претресување на предметот, пронајдување на вистината и отклонување на сè она што ја развлекува постапката а не служи за разјаснување на ствартата.

Претседателот на советот одлучува за предлозите на странките доколку за нив не одлучува советот.

За предлог за кој не постои согласност од странките и за согласните предлози од странките што не ќе ги усвои претседателот одлучува советот. Советот исто така одлучува за приговорот против мерките од претседателот на советот што се однесуваат до раководењето со претресот.

Решенијата од советот секогаш се објавуваат и со кусо образложение се внесуваат во записникот за главниот претрес.

Член 276

Главниот претрес тече по оној ред што е определен во овој законик, но советот може да определи да се отстапи од редовниот тек на расправата поради посебни околности, а нарочно поради бројот на оптужените, бројот на кривичните дела и обемот на доказниот материјал.

Член 277

Претседателот на советот е должен да се грижи за одржување на редот во судницата и досто-

инството на судот. Тој може веднаш по отворањето на заседанието да им обрне внимание на лицата што присуствуваат на главниот претрес да се владееат пристойно и да не ја пречат работата на судот.

Советот може да нареди да се отстранат од заседанието сите лица што како слушатели присуствуваат на главниот претрес, ако со мерките за одржување на редот предвидени во овој законик не би можело да се обезбеди непречено одржување на главниот претрес.

Член 278

Ако оптужениот, бранителот, оштетениот, законскиот застапник, полномошникот, сведокот, вештакот, толкувачот или друго лице што присуствува на главниот претрес го нарушува редот или не се покорува на наредбите од претседателот на советот за одржување на редот, претседателот на советот ќе го опомене. Ако остане опомената без успех, советот може да нареди оптужениот да се отстрани од судницата, а другите лица може не само да ги отстрани туку и да ги казни со парична казна до 5.000 динари.

По одлука од советот оптужениот може да биде отстранет од судницата за определено време, а ако е веќе испитан на главниот претрес, тогаш и за сето време додека трае доказната постапка. Пред да се заврши доказната постапка претседателот на советот ќе го повика оптужениот и ќе го извести за текот на претресот. Ако би продолжил оптужениот да го нарушува редот или да го навредува достоинството на судот, советот може повторно да го отстрани од заседанието. Во тој случај претресот ќе се доврши без присуство на оптужениот, а пресудата ќе му ја соопшти претседателот или судија член на советот во присуство на записничарот.

На бранител или полномошник кој и по казната ќе продолжи да го нарушува редот советот може да му ја ускрати натамошната одбрана односно застапување на претресот, и во тој случај странката ќе се повика да земе друг бранител односно полномошник. Ако не е можно тоа да се стори веднаш без штета по интересите по оптужениот или застапуваниот, или ако во случај на задолжителна одбрана не може веднаш да се постави друг бранител, претресот ќе се прекине или одложи, а бранителот односно полномошникот ќе се осуди да ги плати трошоците што станале поради прекинувањето односно одлагањето на претресот.

Ако судот го отстрани од судницата оштетениот како тужител или приватниот тужител или нивниот законски застапник, претресот ќе се продолжи и во нивна отсушност, но судот ќе им обрне внимание дека можат да земат полномошник.

Ако јавниот обвинител или лице што го заменува го нарушува редот, претседателот на советот ќе го извести за тоа надлежниот јавен обвинител, а може да го прекине претресот и да побара од надлежниот јавен обвинител да определи друго лице за застапување на обвинителниот акт.

Кога судот ќе казни адвокат или адвокатски приправник што го нарушува редот, ќе ја извести за тоа адвокатската комора.

Член 279

Против решението за казната и должноста за плаќање трошоци што станале поради прекинување односно одлагање на главниот претрес е позволена жалба, но советот може да го одзове решението за казната.

Против други одлуки што се однесуваат до одржувањето на редот и управувањето со претресот не е позволена жалба.

Член 280

Ако оптужениот стори на главниот претрес кривично дело ќе се постапи по одредбата на членот 317 од овој законик.

Ако некој друг во текот на главниот претрес стори во заседанието кривично дело, советот може

да го прекине главниот претрес и по усно обвинение на тужителот, да суди за стореното кривично дело веднаш, а може за тоа дело да суди по завршокот на започнатиот претрес.

Ако постојат основи на сомнение дека сведокот или вештакот дал лажен исказ на главниот претрес, за тоа кривично дело не може веднаш да се суди. Во таков случај претседателот на советот може да нареди за исказот на сведокот односно на вештакот да се состави одделен записник, кој ќе го постави до јавниот обвинител. Овој записник ќе го потпишат сослушаниот сведок односно вештак.

Ако не е можно веднаш да му се суди на сторителот на кривичното дело за кое се гони по службена должност, или ако е за судењето надлежен повисок суд, ќе се извести за тоа надлежниот јавен обвинител заради натамошна постапка.

3. Претпоставки за одржување на главниот претрес

Член 281

Претседателот на советот го отвора заседанието и го објавува предметот на главниот претрес. Потоа утврдува дали дошле сите повикани лица, па ако не дошле, проверува дали им се предадени покани и дали го оправдале својот изостанок.

Член 282

Ако на главниот претрес што е закажан врз основа на обвинителен акт од јавниот обвинител не дојде јавниот обвинител или лице што го заменува, претресот ќе се одложи.

Ако на главниот претрес не дојде оштетениот како тужител или приватниот тужител, иако се редно повикани, ниту нивниот полномошник, советот ќе ја затре постапката со решение.

Член 283

Ако е оптужениот редно повикан, а не дојде на главниот претрес ниту го оправда својот изостанок, советот ќе нареди да се доведе присилно. Ако не би можело доведувањето да се изврши веднаш, советот ќе го одложи претресот и ќе нареди оптужениот да се доведе присилно на идниот претрес. Во овој случај советот може да нареди оптужениот да ги сноси трошоците што станале со одлагањето на претресот како и трошоците за доведување.

На оптужениот може, по предлог од јавниот обвинител, да му се суди во отсуство само ако е во бегство или инаку не им е достиген на државните органи.

Против решението од советот со кое се одбива предлогот на оптужениот да му се суди во отсуство јавниот обвинител има право на жалба.

Член 284

Ако на главниот претрес не дојде бранителот што е редно повикан, или ако бранителот го напушти претресот а не постои можност веднаш да се земе односно постави друг бранител без штета за одбраната, претресот ќе се одложи. Во таков случај советот ќе одлучи со решение трошоците што станале поради одлагањето да ги сноси бранителот ако може тоа да и се припише на неговата вина.

Член 285

Ако некој од сведоците или вештаците неправдано изостане и покрај редна покана, советот може да нареди да се доведе присилно веднаш.

Главниот претрес може да започне и без присуство на повикан сведок или вештак, и во тој случај советот ќе одлучи во текот на претресот дали поради отсуството на сведокот или вештакот треба претресот да се одложи.

Советот може да казни сведок или вештак, што е редно повикан а не го оправдал изостанокот, со парична казна до 5.000 динари и да го осуди да ги сноси трошоците предизвикани со неговиот изостанок, а може да нареди на новиот претрес да се доведе присилно. Советот може во оправдан случај да ја одзове одлуката за казната.

4 Одлагање и прекинување на започнатиот главен претрес

Член 286

Вон случаите предвидени одделно во свој законик, главниот претрес ќе се одложи со решение од советот ако во текот на претресот ќе се измени состојбата на нештата така што да е потребно одлагање заради подготвување на обвинението или одбраната, или ако е потребно да се прибават нови докази, или ако се утврди во текот на претресот дека кај оптужениот по стореното кривично дело настапило времено душевно оболение или временна душевна пореметеност, или ако постојат други пречки главниот претрес да се спроведе со успех до крај.

Во решението со кое се одлага претресот ќе се определи, кога е тоа можно, денот и часот кога ќе се продолжи главниот претрес. Со истото решение советот може да определи да се прибават оние докази што би можеле со време да се загубат.

Против решение од претходниот став на овој член не е позволена жалба.

Член 287

Главниот претрес што е одложен мора одново да почне ако се изменил составот на советот, но по сослушувањето на странките советот може да одлучи во таков случај да не се сослушуваат сведоците и вештаците повторно и да не се врши нов увид, туку да се прочитаат исказите од сведоците и вештаците дадени на поранешниот главен претрес односно да се прочита записникот за увидот.

Ако главниот претрес што бил одложен се одржува пред истиот совет, тој ќе се продолжи, а претседателот на советот накусо ќе го изнесе текот на поранешниот претрес, но и во овој случај советот може да определи претресот да почне одново.

Ако траело одлагањето подолго од еден месец, или ако се одржува претресот пред друг претседател на советот, претресот мора одново да се почне и сите докази мораат да се изведат повторно.

Член 288

Вон случаите предвидени одделно во овој законик, претседателот на советот може да го прекине главниот претрес заради одмор, или заради истекот на работното време, или заради тоа да се прибават определени докази за кусо време.

Прекинатиот претрес се продолжува секогаш пред истиот совет.

Ако претресот не може да се продолжи пред истиот совет, или ако прекинот на претресот траел подолго од осум дена, ќе се постапи по одредбите на членот 287 од овој законик.

Член 289

Ако во текот на главниот претрес пред советот составен од еден судија и двајца судии-поротници се покаже дека фактите врз кои се заснива обвинението укажуваат на кривично дело за чие судење е надлежен совет составен од двајца судии и тројца судии-поротници, ќе се дополни советот и претресот ќе се започне одново. Ако немало истрага новиот совет може да одлучи да се отвори истрага и предметот да му се отстапи на истражниот судија.

Против ова решение не е позволена жалба.

5. Записник за главниот претрес

Член 290

За работата на главниот претрес мора да се води записник во кој мора да се внесе во битни црти целиот тек на претресот.

Претседателот на советот може да нареди целиот тек на главниот претрес или поодделни негови делови да се бележат стенографски. Стенографските белешки ќе се преведат, ќе се прегледаат и приклучат кон записникот во срок од 48 часа.

Претседателот на советот може, по предлог од странката или по службена должност, да нареди да се запишат во записникот дословно изјавите што ги смета за нарочно важни.

Ако е потребно, а нарочо ако се внесуваат во записникот дословно изјавите од некое лице, претседателот на советот може да нареди односниот дел од записникот веднаш да се прочита, а ќе се прочита секогаш кога го бара тоа странката, бранителот, или лицето чија изјава се внесува во записникот.

Член 291

Записникот мора да биде завршен со заклучувањето на заседанието. Записникот го потпишуваат претседателот на советот и записничарот.

Странките имаат право да го прегледаат завршениот записник и неговите прилози, да стават забелешки во поглед на содржината и да бараат исправка на записникот.

Исправки на погрешно запишани имиња, броеви и други очигледни грешки во пишувањето може да нареди претседателот на советот по предлог од странките или од испитаното лице или по службена должност. Други исправки и дополненија на записникот може да нареди само советот. Предлозите од странките во поглед на записникот, како и извршените исправки и дополненија, мораат да се забележат во продолжението на завршениот записник, па претседателот на советот и записничарот ќе го потпишат и продолжението на записникот.

Член 292

Во уводот на записникот мора да се назначи судот пред кој се одржува главниот претрес, местото и времето на заседанието, фамилијарното и роденото име на претседателот на советот, на членовите на советот и на записничарот, на тужителот, оптужениот и бранителот, на оштетениот и неговиот законски застапник или полномошник, на толкувачот, кривичното дело што е предмет на претресувањето, како и тоа дали е претресот јавен или е исклучена јавноста.

Записникот мора нарочо да содржи податоци за тоа кој обвинителен акт е прочитан односно усно изложен на претресот и дали тужителот го изменил или проширил обвинението, какви предлози поднесувале странките и какви одлуки донесувал претседателот на советот или советот, кои докази се изведени, дали се прочитани некакви записници и други писмена и какви забелешки ставиле странките во поглед на прочитаните записници или писмена. Ако е јавноста исклучена на главниот претрес, во записникот мора да се назначи дека претседателот на советот им обрнал внимание на присутните за последиците ако го откријат неовластено она што го дознале на тој претрес како тајна.

Исказите на оптужениот, сведоците и вештаците се внесуваат во записникот така што да се прикаже нивната битна содржина. Овие искази се внесуваат во записникот само доколку содржат отстапување или дополнување на нивните поранешни искази. По барање од странката претседателот на советот ќе нареди да се прочита делум или во целост записникот за поранешниот исказ.

По барање од странката во записникот ќе се внесе и прашањето односно одговорот што го одбил советот како непозволен.

Член 293

Во записникот за главниот претрес мора да се внесе и битната содржина на пресудата и да се назначи дали е пресудата објавена јавно. Во битната содржина на пресудата влегува фамилијарното и роденото име на оптужениот, назначување дали со пресудата се одбива обвинението, или оптужениот се ослободува од обвинението или се огласува за виновен, а во овој последен случај и податоците од членот 330 точ. 2—7 од овој законик. Ако е донесено решение за истражен затвор (член 332), мора и тоа да се внесе во записникот за главниот претрес.

6. Почеток на главниот претрес и испитување на оптужениот

Член 294

Кога претседателот на советот утврдил дека на главниот претрес дошле сите повикани лица, или кога советот одлучил претресот да се одржи и во отсуство на некое од повиканите лица, или оставил за тие прашања да реши подоцна, претседателот на советот ќе го повика оптужениот и од него ќе ги земе личните податоци (член 212) за да се увери за неговата истовестност.

Член 295

Откога ќе биде утврдена истовестноста на оптужениот претседателот на советот ќе ги опомене сведоците за должноста да му изнесат на судот се што им е познато за предметот и ќе им укаже на последиците за лажно сведочење. Потоа сведоците заминуваат на местото што е определено за нив и чекаат да бидат повикани заради сослушување.

Вештаците ќе ги опомене претседателот на советот за должноста да го даваат својот наод и мислење по најдобро знаење и ќе им обрне внимание за последиците ако дадат лажен наод и мислење, и спрема околностите ќе ги задржи да го следат текот на претресот или ќе ги упати да почekaат на определено место додека не ќе бидат повикани.

Ако е оштетениот присутен, а уште не го пријавил имотно-правното барање, претседателот на советот ќе го упати дека може да даде предлог за остварување на тоа барање во кривичната постапка.

Ако оштетениот како тужител или приватниот тужител треба да се сослушаат како сведоци нема да се отстранат од заседанието.

Претседателот на советот може да претприеме потребни мерки да се спречи дозборување помеѓу сведоците, вештаците и странките.

Член 296

Претседателот на советот ќе му обрне внимание на оптужениот внимателно да го следи текот на претресот и ќе го упати дека може да изнесува факти и да предлага докази во своја одбрана, дека може да им постави прашања на сооптужените, сведоците и вештаците, да стават забелешки и дава објасненија во поглед на нивните искази.

Член 297

Главниот претрес почнува со читање на обвинителниот акт или на приватната тужба.

Обвинителниот акт и приватната тужба ја чита по правило тужителот, но претседателот на советот може место тоа, ако се работи за обвинителен акт на оштетениот како тужител или за приватна тужба, усно да ја изложи нивната содржина. На тужителот ќе му се дозволи да го дополни излагањето на претседателот на советот.

Ако е оштетениот присутен, може да го образложи имотно-правното барање, а ако не е присутен, неговиот предлог ќе го прочита претседателот на советот.

Член 298

Откога е прочитан обвинителниот акт или приватната тужба или е усно изложена нивната содржина, претседателот на советот пристапува кон испитување на оптужениот.

При испитувањето на оптужениот не можат да присуствуваат сооптужените што не се уште испитани.

Претседателот на советот ќе го праша оптужениот дали го разбрал обвинението. Ако претседателот на советот се увери дека оптужениот не го разбрал обвинението, повторно ќе му ја изложи неговата содржина на таков начин што да може оптужениот најлесно да ја разбере.

Потоа претседателот на советот ќе го повика оптужениот да се изјасни за секоја точка на обвинението и да изнесе своја одбрана.

Оптужениот не е должен да се изјасни за обвинението ниту да изнесува своја одбрана.

Член 299

При испитувањето на оптужениот на главниот претрес аналогно ќе се применуваат одредбите што важат за испитување на обвинетиот во извид односно истрага.

Ако оптужениот не сака воопшто да одговара или не сака да одговара на поодделно прашање, ќе се прочита неговиот поранешен исказ или дел од тој исказ.

Ако оптужениот при испитувањето на главниот претрес отстапи од својот поранешен исказ, претседателот на советот ќе му обрне внимание на отстапувањето и ќе го праша зошто сега искажува поинаку, а по потреба ќе го прочита неговиот поранешен исказ или дел од тој исказ.

По завршеното испитување претседателот е должен да го праша оптужениот дали има уште нешто да наведе во своја одбрана.

Член 300

Кога претседателот на советот ќе го заврши испитувањето на оптужениот, членовите на советот можат да му постават прашања на оптужениот непосредно. Тужителот, бранителот, оштетениот, законскиот застапник, полномошникот, сооптужениот и вештаците можат непосредно да му постават прашања на оптужениот по одобрение од претседателот на советот.

Претседателот ќе забрани прашање или одговор на веќе поставено прашање ако е тоа непозволено (член 213) или не се однесува до предметот. Ако претседателот на советот забрани да се постави определено прашање или да се даде одговор, странките можат да бараат за тоа да одлучи советот.

Член 301

Кога ќе се заврши испитувањето на првиот оптужен, ќе се пристапи по ред кон испитување на други оптужени, ако ги има. При тоа претседателот на советот може да им обрне внимание за исказите на порано испитаните сооптужени, а веќе испитаните оптужени може да ги повика да се изјаснат за исказите на секој сооптужен испитан подоцна.

Ако исказите на поодделни сооптужени за иста околност се разликуваат, претседателот на советот може да ги соочи сооптужените.

Член 302

Оптужениот може во текот на главниот претрес да се договара со својот бранител, но за тоа како ќе одговори на поставеното прашање не може да се советува ни со својот бранител ниту со некој друг.

7. Доказна постапка

Член 303

Откога е испитан оптужениот постапката се продолжува со изведба на докази.

Докажувањето ги опфаќа сите факти за кои судот смета дека се важни за правилното пресудување.

Доказите се изведуваат по оној ред што ќе го утврди претседателот на советот.

Странките можат до завршокот на главниот претрес да предлагаат да се извидат нови факти и да се прибават нови докази а можат да ги повторат и оние предлози што ги одбил претседателот на советот или советот порано.

Советот може да одлучи да се изведуваат и оние докази што не ги предложиле странките или од кои се откажале.

Член 304

Признанието на оптужениот на главниот претрес, колку и да е потполно, не го ослободува судот од должноста да изведува и други докази.

Член 305

При сослушувањето на сведоците и вештаците на главниот претрес аналогно ќе се применуваат одредбите што важат за нивното сослушување во извидот односно истрагата.

Сведок што не е сослушан по правило нема да присуствува при изведбата на доказите, а вештак што уште не дал свој наод и мислење нема да присуствува на претресот додека друг вештак дава свој исказ за истиот предмет.

Член 306

Советот може да одлучи сведок, што не е заколнат во извидот или во истрага, да положи заклетва на својот исказ.

Заклетвата се полага усно.

Текстот на заклетвата гласи: „Се заколнувам со својата чест дека за сето што ме прашал судот сум зборувал вистина и дека ништо што сум знаел за оваа работа не сум премолчал“.

Советот може да одлучи сведокот да положи заклетва пред да е сослушан.

Неми сведоци, што знаат да читаат и пишуваат, се заколнуваат на тој начин што го потпишуваат текстот на заклетвата, а глуви сведоци ќе го прочитаат текстот на заклетвата. Ако глуви или неми сведоци не знаат ни да читаат ниту да пишуваат ќе се заколнат преку толкувач.

Ако сведокот положи заклетва во извидот или во истрагата, ќе се опомене на веќе положената заклетва.

Член 307

Советот може да одлучи вештак да положи заклетва пред вештачењето.

Заклетвата се полага усно.

Текстот на заклетвата гласи: „Се заколнувам со својата чест дека вештачењето ќе го извршам совесно и по своето најдобро знаење и дека верно и точно ќе го изнесам својот наод и мислење“.

Постојано назначен заколнат вештак место заклетва ќе се опомене на веќе положената заклетва.

Вештакот го изложува усно на главниот претрес својот наод и мислење. Ако вештакот пред главниот претрес го подготвил писмено својот наод и мислење, може да му се дозволи да го прочита, во кој случај неговиот писмен состав ќе се приложи кон записникот.

Член 308

Кога претседателот на советот ќе го заврши сослушувањето на поедин сведок или вештак, членовите на советот можат да му постават прашања на сведокот односно на вештакот непосредно. Тужителот, оптужениот, бранителот, оштетениот, законскиот застапник, полномошникот и вештаците можат да им постават прашања на сведоците и вештаците непосредно по одобрение од претседателот на советот.

Претседателот ќе забрани прашање или ќе одбие одговор на веќе поставено прашање ако е тоа непозволено (член 213) или не се однесува до предметот. Ако претседателот на советот забрани да се постави определено прашање или да се даде одговор, странките можат да бараат за тоа да одлучи советот.

Член 309

Ако сведокот или вештакот при поранешното сослушување навел факти за кои повеќе не се сеќава или ако отстапи од својот исказ, ќе му се обрне внимание на поранешниот исказ односно ќе му се укаже на отстапувањето и ќе се праша зошто сега искажува поинаку, а по потреба ќе се прочита неговиот поранешен исказ или дел од тој исказ.

Член 310

Сослушаните сведоци и вештаци остануваат во судницата ако претседателот на советот не ќе ги отпушти сосема по сослушувањето на странките или ако не нареди времено да се отстранат од судницата.

По предлог од странките или по службена должност претседателот може да нареди сослушаните сведоци и вештаци да се отстранат од судницата и подоцна повторно да се повикаат и уште еднаш да се сослушаат во присуство или отсуство на други сведоци и вештаци.

Член 311

Ако се дознае на главниот претрес дека повиканиот сведок или вештак, што не е сослушан порано, не може да дојде пред судот или доаѓањето му е значително отежнато, советот може ако смета дека неговиот исказ е важен да нареди да го сослуша вон главниот претрес претседателот на советот или судијата член на советот или сослушувањето да се изврши преку околинскиот суд или истражниот судија на чие подрачје се наоѓа сведокот односно вештакот.

Ако е потребно да се изврши увид вон главниот претрес ќе го изврши претседателот на советот или судија член на советот.

Странките секогаш ќе се известат кога и на кое место ќе се сослуша сведокот односно ќе се изврши увид, со напомена дека можат да присуствуваат на овие дејствија. Ако е оптужениот во истражен затвор советот ќе одлучи дали ќе присуствува на увидот.

Член 312

Записниците за увидот вон главниот претрес, за претресувањето на стан и на лице и за одземањето на ствари, како и исправите, книгите, списите и други писмена што служат како доказ ќе се прочитаат на главниот претрес за да се утврди нивната содржина, а по оценка на советот може нивната содржина накусо да се изнесе усно. Пиомената што имаат значење на доказ по можност се поднесуваат во оригинал.

Предметите што можат да послужат за разјаснување на стварта можат во текот на главниот претрес да му се покажат на оптужениот, а по потреба на сведоците и на вештаците.

Член 313

Вон случаите што се одделно предвидени во овој законик, записниците за исказите на сведоците, на сообвинетите или на веќе осудени учесници во кривичното дело, како и записниците за наодот и мислењето на вештаците, можат да се прочитаат по одлука на советот само во овие случаи:

1) ако испитаните лица умреле, душевно се разболеле или не можат да се пронајдат или нивното доаѓање пред суд не е можно или е значително отежнато поради старост, болест или други важни причини;

2) ако сведоците или вештаците не сакаат без законски разлози да го дадат својот исказ на главниот претрес;

3) ако се странките согласни место непосредно сослушување на сведокот односно вештакот што не е присутен без обзир дали бил повикан или не, да се прочита записникот за неговото поранешно сослушување.

Записниците за поранешното сослушување на лицата што се ослободени од должност да сведочат (член 221) не смеат да се прочитаат ако не се тие лица воопшто повикани на претресот или изјавиле на претресот дека нејќат да сведочат. Не смеат да се прочитаат ни записниците за поранешното сослушување на лицата што не можат да се сослушаат како сведоци по овој законик (член 220).

Разлозите зошто се чита некој записник ќе се наведат во записникот за главниот претрес, а при читањето ќе се соопшти дали е сведокот или вештакот заколнат.

Член 314

По довршеното сослушување на секој сведок или вештак и по читањето на секој записник или друго писмено претседателот на советот ќе ги праша странките дали имаат нешто да забележат.

Член 315

По завршената доказна постапка претседателот на советот ќе ги праша странките дали имаат некакви предлози за дополнување на доказната постапка.

Ако никој не стави предлог за дополнување на доказната постапка или ако предлогот биде од-

биен, а советот најде дека состојбата на нештата е извидена, претседателот ќе објави дека е доказната постапка завршена.

8. Измена и проширување на обвинението

Член 316

Ако тужителот најде во текот на главниот претрес дека изведените докази укажуваат дека се изменила фактичната состојба изнесена во обвинителниот акт, тој може на главниот претрес усно да го измени обвинителниот акт, а може да предложи главниот претрес да се одложи за да се подготви нов обвинителен акт.

За да се подготви одбраната судот може во таков случај да го одложи главниот претрес.

Ако позволи советот да се одложи главниот претрес поради подготвување нов обвинителен акт, ќе определи срок во кој мора тужителот да го поднесе обвинителниот акт. Еден примерок од новиот обвинителен акт ќе му се достави на оптужениот, но приговор против овој обвинителен акт не е дозволен. Ако тужителот не поднесе обвинителен акт во оставениот срок советот ќе го продолжи главниот претрес врз основа на поранешниот обвинителен акт.

Член 317

Ако оптужениот стори кривично дело во текот на главниот претрес во заседанието или ако се открие во текот на главниот претрес некое порано сторено кривично дело од обвинетиот, советот, по правило, по обвинението од овластениот тужител, кое може да биде и усно изнесено, ќе го прошири претресот и на тоа дело.

За да се подготви одбраната судот може во таков случај да го одложи главниот претрес, а може по сослушување на странките да одлучи за делото од претходниот став да се суди одделно.

Ако за пресудување на делото од ставот 1 од овој член е надлежен повисок суд, советот по сослушување на тужителот ќе одлучи дали и предметот по кој го води претресот ќе му го отстапи на надлежниот повисок суд заради пресудување.

9. Збор на странките

Член 318

По завршената доказна постапка претседателот на советот им дава збор на странките, на оштетениот и на бранителот. Прво зборува тужителот, потоа оштетениот, бранителот, па оптужениот.

Член 319

Тужителот во својот говор ќе ја изнесе својата оценка на доказите изведени на главниот претрес, потоа ќе ги изнесе своите заклучоци за фактите важни за одлуката и ќе го даде и образложи својот предлог за кривичната одговорност на оптужениот, за одредбите на кривичниот закон што би требало да се применат, како и за олеснителните и отежнителните околности што би требало да се земат во обзир при одмерувањето на казната. Но тужителот не може да става определен предлог за висината на казната.

Член 320

Оштетениот или неговиот полномошник може во својот говор да го образложи имотно-правниот барање и да укаже на доказите за кривичната одговорност на оптужениот.

Член 321

Бранителот или оптужениот сам во својот говор ќе ја изложи одбраната и може да се обрне на наводите од тужителот и оштетениот.

По својот бранител оптужениот има право да зборува сам, да се изјасни дали ја усвојува одбраната на бранителот и да ја дополни.

Тужителот и оштетениот имаат право да одговорат на одбраната, а бранителот односно оптужениот да се обрне на тие одговори.

Последниот збор секогаш му припаѓа на оптужениот.

Член 322

Говорот на странките не може да се ограничи на определено време.

Претседателот на советот може, по претходна опомена, да го прекине лицето што во својот говор го навредува јавниот ред и морал или навредува друго или се впушта во повторувања или излагања кои очигледно немаат врска со предметот. Во записникот за главниот претрес мора да се наведе дека говорот бил прекинат и зошто бил прекинат.

Кога обвинението го застапуваат повеќе лица или одбраната повеќе бранители, излагањата не можат да се повторуваат. Застапниците на обвинението односно на одбраната во меѓусебна спогодба ќе одберат прашања за кои ќе зборуваат.

По сите завршни говори претседателот на советот е должен да праша дали уште некој сака да изјави нешто.

Член 323

Ако советот по завршените излагања од странките не најде дека треба да се изведат уште некои докази, претседателот на советот ќе објави дека е главниот претрес завршен.

Потоа советот ќе се повлече на советување и гласање заради донесување пресуда.

ГЛАВА XXII

ПРЕСУДА

1. Изрекување на пресудата

Член 324

Ако судот во текот на советувањето не најде дека треба повторно да се отвори главниот претрес заради дополнување на постапката или разјаснување на поодделни прашања, ќе изрече пресуда.

Пресудата се изрекува и објавува од името на народот.

Член 325

Пресудата може да се однесува само на она лице што е оптужено и само на делото што е предмет на обвинението содржано во поднесениот односно на главниот претрес изменетиот или проширениот обвинителен акт.

Судот не е врзан за предлозите од тужителот во поглед на правната оценка на делото.

Член 326

Судот ја заснива пресудата само врз фактите и доказите што се изнесени на главниот претрес.

Судот е должен да го оцени совесно секој доказ поединечно и во врска со другите докази и врз основа на таква оценка да изведе заклучок дали е некој факт докажан.

2. Видови на пресудите

Член 327

Со пресудата обвинението се одбива или оптужениот се ослободува од обвинението или се огласува за виновен.

Ако обвинението опфаќа повеќе кривични дела, во пресудата ќе се изрече дали и за кое дело се одбива обвинението или оптужениот се ослободува од обвинението или се огласува за виновен.

Член 328

Пресуда со која се одбива обвинението судот ќе изрече:

- 1) ако за пресудувањето судот не е стварно надлежен;
- 2) ако постапката е водена без барање од овластениот тужител;
- 3) ако тужителот од започнувањето па до завршувањето на главниот претрес се откажал од обвинението;
- 4) ако немало потребен предлог или одобрение или ако овластеното лице односно државниот орган се откажал од предлогот односно од одобрението;
- 5) ако оптужениот за истото дело е веќе правосилно осуден, ослободен од обвинението или ако постапката против него е правосилно запрена со решение, а ќе се работи за решението за запирање на постапката од членот 377 на овој законик;
- 6) ако оптужениот со акт на амнестија или помилување е ослободен од гонењето или кривичното гонење не може да се претприеме поради застаре-

ност, или ако постојат други околности што го исклучуваат кривичното гонење.

Член 329

Пресуда со која оптужениот се ослободува од обвинението судот ќе изрече:

- 1) ако делото за кое се обвинува не е кривично дело по закон;
- 2) ако има околности што ја исклучуваат кривичната одговорност;
- 3) ако не е докажано дека оптужениот го сторил делото за кое се обвинува.

Член 330

Во пресудата во која се огласува оптужениот за виновен судот ќе изрече:

- 1) за кое дело се огласува за виновен, со назначување на фактите и околностите што прават одбележоци на кривично дело како и на оние од кои зависи примената на определена одредба од кривичниот закон;
- 2) законски назив на кривичното дело и кои одредби од кривичниот закон се применети;
- 3) на каква казна се осудува оптужениот или се ослободува од казна по одредбите од кривичниот закон;
- 4) одлука за условната осуда;
- 5) одлука за мерките за безбедност;
- 6) одлука за засметување на притворот, истражниот затвор или на веќе издржана казна;
- 7) одлука за трошоците на кривичната постапка и за имотно-правното барање, како и за тоа дека правосилната пресуда треба да се објави преку печат односно радио.

Ако е оптужениот осуден на парична казна, во пресудата ќе се назначи рокот во кој треба паричната казна да се плати и начинот на замената на паричната казна во случај паричната казна да не може да се наплати ни присилно.

3. Објавување на пресудата

Член 331

Откога судот ја изрекол пресудата, претседателот на советот веднаш ќе ја објави. Ако судот не е во можност да ја изрекне пресудата истиот ден по завршувањето на претресот, ќе го одложи објавувањето на пресудата најмногу за три дена и ќе го определи времето и местото на објавувањето.

Претседателот на советот во присуство на странките, нивните законски застапници, полномошниците и бранителот јавно ќе го прочита диспозитивот и ќе ги соопшти накусо разлозите на пресудата.

Објавувањето ќе се изврши и кога странката, законскиот застапник, полномошникот или бранителот не е присутен. Советот може да нареди на оптужениот, што е отсутен, пресудата да му ја соопшти усно претседателот на советот или пресудата само да му се достави.

Ако јавноста на главниот претрес била исклучена, диспозитивот на пресудата секогаш ќе се прочита во јавно заседание. Советот ќе одлучи дали и доколку ќе ја исклучи јавноста при објавувањето на разлозите на пресудата.

Сите присутни ќе го сослушаат читањето на диспозитивот на пресудата стоејќи.

Член 332

Кога ќе изрече пресуда со која оптужениот се осудува на казната строг затвор преку пет години или кога ќе изрече безусловно и помала казна строг затвор или затвор, но со обзир на околностите може со разлог да се очекува дека оптужениот што е во слобода ќе избега, советот може по сослушување на јавниот обвинител да нареди истражен затвор со посебно решение.

Советот со посебно решение ќе го укине истражниот затвор и ќе нареди оптужениот да се пушти на слобода, ако е ослободен од обвинението или е огласен за виновен а ослободен од казна, или е осуден само на парична казна, или е условно осуден, или поради засметувањето на притворот и истражниот затвор веќе ја издржал казната, или ако е обвине-

нието одбиено освен во случај кога е одбиено поради ненадлежноста на судот.

Жалбата против решението на советот со која се определува или укинува истражниот затвор не го задржува извршувањето на решението.

Член 333

По објавувањето на пресудата претседателот на советот ќе ги упати странките за правото на жалба.

Ако е оптужениот условно осуден, претседателот ќе му обрне внимание на значењето на условната осуда и на условите кон кои мора да се придржува.

4. Писмена изработка и доставување на пресудата

Член 334

Објавената пресуда мора писмено да се изработи во срок од три дена по објавувањето, а во сложени ствари по исклучок во срок од осум дена.

Пресудата ја потпишуваат претседателот на советот и записничарот.

Заверениот препис од пресудата ќе му се достави на тужителот, на оптужениот лично или по барање од оптужениот на неговиот бранител.

На оптужениот, на приватниот тужител и на оштетениот како тужител ќе им се достави и упатство за правото на жалба.

На оштетениот ќе му се достави заверен препис од пресудата кога има право на жалба (член 338 став 4).

Член 335

Писмено изработената пресуда мора да има увод, диспозитив и образложение.

Уводот на пресудата содржи: назначување дека пресудата се изрекува од името на народот, назив на судот, фамилијарно и родено име на претседателот и на членовите на советот и записничарот, фамилијарно и родено име на оптужениот, кривично дело за кое е оптужен и дали бил присутен на главниот претрес, ден на главниот претрес и дали претресот бил јавен, фамилијарно и родено име на тужителот, бранителот, законскиот застапник и на полномошникот што биле присутни на главниот претрес и ден на објавувањето на изречената пресуда.

Диспозитивот на пресудата содржи: лични податоци за оптужениот (фамилијарно и родено име, прекар ако го има, фамилијарно и родено име на родителите и моминско фамилијарно име на мајката, каде е роден и каде живее, ден, месец и година на раѓањето, народност, државјанство и занимање) и одлука со која оптужениот се огласува за виновен за делото за кое е оптужен или со која се ослободува од обвинението за тоа дело или со која се одбива обвинението.

Ако е оптужениот огласен за виновен, диспозитивот на пресудата мора да ги опфати потребните податоци цитирани во членот 330 од овој законик.

Во случај на стек на кривични дела, судот во диспозитивот на пресудата ќе ги внесе казните утврдени за секое поодделно кривично дело, а потоа казната што е изречена за сите дела во стек.

Во образложението на пресудата судот ќе ги изнесе разлозите за секоја точка на пресудата.

Судот определено и наполно ќе изнесе кои факти и од кои разлози ги зема како докажани или недокажани давајќи при тоа нарочно оценка за веродостојноста на противречните докази, од кои разлози не ги уважил одделните предлози од странките, со кои разлози се раководел при решавањето на правните прашања, а нарочно при утврдувањето дали постои кривично дело и кривична одговорност на оптужениот и при применувањето на определени одредби од кривичниот закон на оптужениот и на неговото дело.

Ако е оптужениот осуден на казна, во образложението ќе се наведе кои околности ги зел судот во обзир при одмерувањето на казната. Одделно судот ќе образложи со кои разлози се раководел кога нашол дека постои особено тежок случај или кога нашол дека треба казната да се ублажи или

оптужениот да се ослободи од казна или да се изрече условна осуда или дека треба да се применат мерки за безбедност.

Ако оптужениот се ослободува од обвинението, во образложението нарочно ќе се наведе од кои разлози цитирани во членот 329 од овој законик се прави тоа.

Во образложението на пресудата со која се одбива обвинението судот нема да се впушта во оценката на главната ствар туку ќе се ограничи само на разлозите за одбивањето на обвинението.

Член 336

Грешки во имињата и броевите како и други очигледни грешки во пишувањето и сметањето, недостатоци во формата и несогласност на преписите од пресудата со оригиналот ќе ги поправи претседателот на советот во секое време по барање од странките или по службена должност. Исправките ќе се извршат во одделно решение и ќе се внесат во оригиналот.

Ако постои несогласност помеѓу оригиналот и преписите во поглед на точ. 1—3 став 1 на членот 330 од овој законик исправените преписи на пресудата ќе им се достават на лицата споменати во членот 334 од овој законик. Во овој случај срокот за жалба тече од денот на доставувањето на исправениот препис на пресудата.

В. ПОСТАПКА ПО ПРАВНИТЕ ЛЕКОВИ

ГЛАВА XXIII

РЕДОВНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. Жалба на пресудата од првостепениот суд

а) Право на подавање жалба

Член 337

Против пресудата донесена во прв степен овластените лица можат да подадат жалба во срок од осум дена од денот на доставувањето на преписот од пресудата.

Навремено подадена жалба од овластеното лице го одлага извршувањето на пресудата.

Член 338

Жалба можат да подадат странките, бранителот, законскиот застапник на оптужениот и оштетениот.

Во корист на оптужениот жалба можат да подадат и неговиот брачен другар, роднина по крв во права линија, усвоител, усвоеник, брат, сестра и хранител. Срокот за жалба и во тој случај тече од денот кога му е доставен на оптужениот односно на неговиот бранител препис од пресудата.

Јавниот обвинител може да подаде жалба како на штета така и во корист на оптужениот.

Оштетениот може да ја напаѓа пресудата само поради одлуката на судот за трошоците на кривичната постапка.

Бранителот и лицата од ставот 2 на овој член можат да подадат жалба и без нарочно овластение од оптужениот, но не и против негова полја.

Член 339

Оптужениот може да се откаже од правото на жалба само откако му е пресудата доставена. Додека не се донесе одлука од второстепениот суд оптужениот може да се откаже од веќе подадената жалба. Оптужениот може да се откаже и од жалбата што је подале неговиот бранител или лицата споменати во членот 338 став 2 од овој законик.

Тужителот и оштетениот можат да се откажат од правото на жалба од моментот на објавувањето на пресудата па до истекот на срокот за подавање жалба, а можат додека не се донесе одлука од второстепениот суд да се откажат од веќе подадена жалба.

Откажувањето од жалба и откажувањето од веќе подадена жалба не може да се одзове.

б) Содржина на жалбата

Член 340

Жалбата треба да содржи:

- 1) означување на пресудата против која се подава жалбата;
- 2) разлог за жалбата;
- 3) предлог напаѓаната пресуда да се укине или преправи во целост или делум.

Кога жалбата не ги содржи податоците од претходниот став, првостепениот суд ќе го повика жалителот да ја дополни жалбата со писмен поднесок или на записник при тој суд во определен срок. Ако жалителот не се одзове на оваа покана судот ќе ја отфрли жалбата, но ако е жалбата подадена во корист на обвинениот судот сепак ќе му ја достави на второстепениот суд доколку може да се утврди до која пресуда се однесува.

Во жалбата можат да се изнесуваат нови факти и нови докази, но жалителот е должен да ги наведе разлогите зошто не ги изнесол порано. Повикувајќи се на новите факти жалителот е должен да ги наведе доказите со кои ќе се докажат тие факти, а повикувајќи се на новите докази е должен да ги наведе фактите што сака да ги докаже со тие докази.

в) Разлози поради кои може пресудата да се напаѓа

Член 341

Пресудата може да се напаѓа:

- 1) поради битна повреда на одредбите од кривичната постапка;
- 2) поради повреда на кривичниот закон;
- 3) поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба;
- 4) поради одлука за казната, за мерките за безбедност, за трошоците на кривичната постапка, за имотно-правните барања како и поради одлука за објавување на пресудата преку печат или радио.

Член 342

Битна повреда на одредбите на кривичната постапка постои:

- 1) ако судот бил непрописно составен или ако во изрекувањето на пресудата учествувал судија или судија-поротник што не учествувал на главниот претрес;
- 2) ако на претресот учествувал судија или судија-поротник што морал да се из земе (член 38 точ. 1—5);
- 3) ако главниот претрес бил одржан без лице чие присуство на претресот е задолжително по закон;
- 4) ако била исклучена јавноста на главниот претрес спротивно на закон;
- 5) ако судот ги повредил прописите на кривичната постапка по прашањето дали постои обвинение од овластениот тужител или предлог од оштетениот односно одобрение од надлежниот орган;
- 6) ако пресудата ја донесол суд кој не можел поради стварната ненадлежност да суди во таа ствар или ако судот го одбил неправилно обвинението поради стварната ненадлежност;
- 7) ако судот не го решил напoлно предметот на обвинението со својата пресуда;
- 8) ако обвинението е пречекорено (член 325 став 1);
- 9) ако со пресудата е повредена одредбата на членот 355 од овој законик;
- 10) ако диспозитивот на пресудата е неразбирлив, противречен на самиот себеси или на разлозите на пресудата, или ако пресудата нема воопшто разлози или во неа не се наведени разлозите за решителните факти или се тие разлози напoлно нејасни или во значителна мерка противречни, или ако за решителните факти постои значителна противречност помеѓу она што се наведува во разлозите на пресудата за содржината на исправите или

на записникот за исказите дадени во постапката и на самите тие исправи или на записникот.

Битна повреда на одредбите на кривичната постапка постои и ако судот додека го подготвува главниот претрес или во текот на претресот или при донесувањето на пресудата не применил или неправилно применил некоја одредба од овој законик, или на главниот претрес го повредил правото на одбраната а тоа влијаело или можело да влијае на законитото и правилното донесување на пресудата.

Член 343

Поведа на кривичниот закон постои ако е повреден кривичниот закон по прашањето:

- 1) дали делото за кое се тони обвинениот е кривично дело;
- 2) дали има околности што ја исклучуваат кривичната одговорност;
- 3) дали има околности што го исклучуваат кривичното гонење, а особено дали настапила застарелост на кривичното гонење или е гонењето исклучено поради амнестија или помилување или стварта е веќе правосилно пресудена;
- 4) дали во поглед на кривичното дело што е предмет на обвинението е применет закон кој не може да се примени;
- 5) дали со одлуката за казната односно со одлуката за мерката за безбедност е пречекорено овластението што го има судот по закон;
- 6) дали се повредени одредбите за засметувањето на притворот, истражниот затвор и издржаната казна.

Член 344

Пресудата може да се напаѓа поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба кога судот некој решителен факт погрешно го утврдил или не го утврдил.

Непотполно утврдена фактична состојба постои и кога на тоа укажуваат нови факти или нови докази.

Член 245

Пресудата може да се напаѓа поради одлука за казната кога со оваа одлука не е пречекорено законското овластение (член 343 точ. 5), но судот не ја одмерил правилно казната со обзир на околностите што влијаат казната да биде поголема или помала. Одлуката за казната може да се напаѓа и затоа што судот ги применил или не ги применил одредбите за ублажување на казната, за ослободување од казната или за условна осуда.

Одлуката за мерката за безбедност може да се напаѓа ако не постои повреда на законот од членот 343 точка 5 од овој законик, но судот ја применил оваа мерка неправилно.

Одлуката за трошоците на кривичната постапка, за имотно-правните барања, како и одлуката за објавување на пресудата преку печат или радио може да се напаѓа кога судот за овие прашања донесол одлука спротивно на законските одредби.

г) Постапка по жалбата

Член 346

Жалбата се поднесува до судот што ја изрекол првостепената пресуда во доволен број примероци за судот и противната странка.

Ненавремената (член 359) и непозволената (член 360) жалба ќе ја отфрли со решение претседателот на советот на првостепениот суд.

Член 347

Еден примерок од жалбата првостепениот суд ќе достави до противната странка која може во срок од осум дена од приемот да поднесе до судот одговор на жалбата. Жалбата и одговорот на жалбата со сите списи првостепениот суд ќе ги достави до второстепениот суд.

Член 348

Кога списите по жалбата ќе стасаат до второстепениот суд претседателот на жалбениот совет

определува судија известител. Ако се работи за кривично дело за кое се гони по службена должност, судијата известител ќе ги достави списите до надлежниот јавен обвинител кој е должен да ги разгледа и веднаш да му ги врати на судот.

Јавниот обвинител враќајќи ги списите може да стави свој предлог или да изјави дека ќе стави предлог на седницата на советот.

Кога јавниот обвинител ќе ги врати списите претседателот на советот ќе закаже седница на советот. За седницата на советот ќе се извести јавниот обвинител.

Судијата известител може по потреба да прибави од првостепениот суд извештај за повредите на одредбите од кривичната постапка, а може преку истиот суд да ги провери наводите на жалбата во поглед на нови докази и нови факти.

Член 349

Второстепениот суд донесува одлука во седница на советот или врз основа на одржан претрес.

Дали ќе одржи претрес одлучува второстепениот суд во седница на советот.

Член 350

Претрес пред второстепениот суд ќе се одржи само во случај ако е потребно да се изведат поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба нови докази или да се повторат доказите изведени веќе порано и ако постојат оправдани разлози предметот да не му се врати на првостепениот суд на повторен главен претрес.

На претресот пред второстепениот суд се повикуваат оптужениот и неговиот бранител, тужителот, законските застапници и полномошниците на оштетениот како тужител односно на приватниот тужител, како и оние сведоци и вештаци за кои судот ќе одлучи да се сослушаат.

Ако е обвинетиот во притвор или во истражен затвор, претседателот на советот на второстепениот суд ќе претприеме се што е потребно обвинетиот да се доведе на претресот.

Ако оштетениот како тужител или приватниот тужител не дојдат на претресот пред второстепениот суд нема да се примени одредбата на членот 382 став 2 од овој законик.

Член 351

Претресот пред второстепениот суд почнува со извештај од известителот, кој ја изнесува состојбата на нештата не давајќи свое мислење за основаноста на жалбата.

По предлог или по службена должност ќе се прочита пресудата или делот од пресудата до кој се однесува жалбата, а по потреба и записникот за главниот претрес.

Потоа ќе се повика жалителот да ја образложи жалбата па по него противникот да му одговори. Обвинетиот и неговиот бранител имаат секогаш последен збор.

Странките можат на претресот да изнесуваат нови докази и факти.

Член 352

Доколку во претходните членови не е определено нешто друго одредбите за главниот претрес пред првостепениот суд аналогно ќе се применуваат и во постапката пред второстепениот суд.

д) Граници на испитувањето на првостепената пресуда

Член 353

Второстепениот суд ја испитува пресудата во оној дел во кој се напаѓа со жалбата, но мора секогаш по службена должност да испита:

1) дали постои повреда на одредбите на кривичната постапка од членот 342 став 1 точ. 1, 5, 6, 8, 9 и 10 од овој законик и дали главниот претрес е одржан во отсуство на оптужениот спротивно на одредбите од овој законик;

2) дали е повреден кривичниот закон на штета на оптужениот (член 343).

Ако жалбата подадена во корист на оптужениот не ги содржи податоците од членот 340 став 1 на овој законик, второстепениот суд ќе се ограничи на испитувањето на повредите од точка 1 и 2 од претходниот став како и на испитување на одлуката за казната (член 345).

Член 354

Жалителот може на повредата на законот од членот 342 став 1 точ. 2 од овој законик да се повикува во жалбата само ако не можел таа повреда да ја изнесе во текот на главниот претрес или ја изнесол, но првостепениот суд не ја зел во обзир.

Член 355

Ако е подадена само жалба во корист на оптужениот пресудата не смее да се измени на негова штета. Во таков случај судот не смее да го осуди оптужениот по построг кривичен закон ниту на построга казна одошто бил осуден со првостепената пресуда.

Член 356

Жалбата поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба подадена во корист на оптужениот содржи во себеси и жалба поради одлука за казната и мерките за безбедност (член 345 став 1 и 2).

Член 357

Ако второстепениот суд по повод чија и да е жалба утврди дека разлозите поради кои ја донесол одлуката во корист на оптужениот се од корист и за некој од сооптужените што не подал жалба или не ја подал во тој правец, ќе постапи по службена должност како да постои таква жалба.

г) Одлуки на второстепениот суд по жалбата

Член 358

Второстепениот суд може во седница на советот или врз основа на одржан претрес да ја отфрли жалбата како ненавремена или како непозволена, или да ја одбие жалбата како неоснована и да ја потврди пресудата од првостепениот суд, или да ја укине оваа пресуда и да го упати предметот до првостепениот суд на повторен претрес и одлука, или да ја преправи првостепената пресуда.

Член 359

Жалбата ќе се отфрли со решение како ненавремена ако се утврди дека е поднесена по законскиот срок.

Член 360

Жалбата ќе се отфрли со решение како непозволена ако се утврди дека жалбата ја подало лице што не е овластено да поднесува жалба или лице што се откажало или ја повлекло жалбата или ако жалбата не е позволена по закон.

Член 361

Второстепениот суд ќе ја одбие со пресуда жалбата како неоснована и ќе ја потврди пресудата на првостепениот суд кога ќе утврди дека не постојат разлози поради кои се напаѓа пресудата ниту повреди на закон од членот 353 став 1 од овој законик.

Член 362

Второстепениот суд уважувајќи ја жалбата или по службена должност ќе ја укине со решение првостепената пресуда и ќе го врати предметот на повторно судење ако утврди дека постои битна повреда на одредбите од кривичната постапка или ако смета дека поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба треба да се нареди нов главен претрес пред првостепениот суд.

Второстепениот суд може да нареди новиот главен претрес пред првостепениот суд да се одржи пред потполно изменет совет.

Второстепениот суд може и само деломично да ја укине првостепената пресуда, ако пооддели делови од пресудата можат да се издвојат без штета за правилното пресудување.

Член 363

Ако окружен суд како второстепен при разгледувањето на жалбата установи дека за судењето во

прв степен е стварно надлежен, ќе ја укине првостепената пресуда, предметот ќе го упати до советот на истиот суд и за тоа ќе го извести околинскиот суд.

Но ако е подадена само жалба во корист на оптужениот, а се утврди дека за судењето во прв степен е надлежен повисок суд, не може да се укине првостепената пресуда само од тој разлог.

Член 364

Второстепениот суд уважувајќи ја жалбата или по службена должност со пресуда ќе ја преправи првостепената пресуда, ако утврди дека решителните факти во првостепената пресуда се правилно утврдени и дека со обзир на утврдената фактична состојба по правилна примена на законот треба да се донесе поинаква пресуда.

Член 365

Во образложението на пресудата односно на решението второстепениот суд треба да ги оцени жалбените наводи и да ги изнесе повредите на законот што ги зел бо обзир по службена должност.

Кога првостепената пресуда се укинува поради битни повреди на одредбите на кривичната постапка, во образложението треба да се наведе кои одредби се повредени и во што се состои повредата (член 342).

Кога првостепената пресуда се укинува поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба, ќе се наведе во што се состојат недостатоците во утврдувањето на фактичната состојба, односно зошто новите докази и факти се важни и влијателни за донесување на правилна одлука.

Член 366

Второстепениот суд ќе му ги врати сите списи на првостепениот суд со достаточен број заверени прегиси од својата одлука за да им се предадат на странките и на другите заинтересирани лица.

Член 367

Првостепениот суд кому што е предметот упатен на судење ќе го земе за основа поранешниот обвинителен акт. Ако пресудата од првостепениот суд е деломично укината, првостепениот суд ќе го земе за основа само оној дел од обвинението што се однесува на укинатиот дел од пресудата.

На новиот претрес странките можат да истакнуваат и нови факти и да изнесуваат нови докази.

Првостепениот суд е должен да ги изведе сите процесни дејствија и да ги расправи сите спорни прашања на кои што укажал второстепениот суд во својата одлука.

При изрекувањето на нова пресуда првостепениот суд е врзан со забраната пропишана во членот 353 од овој законик.

2. Жалба на пресудата од второстепениот суд

Член 368

Против пресудата од второстепениот суд е позволена жалба до повисокиот суд само во следни случаи:

1) ако врховниот суд на народната република или Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина како второстепен суд изрекол смртна казна или казна строг затвор во доживотно траење или ако потврдил пресуда од првостепен суд со која е изречена таква казна;

2) ако второстепениот суд врз основа на одржан претрес ја утврдил фактичната состојба поинаку од општо првостепениот суд и врз така утврдена фактична состојба ја засновал својата пресуда.

За жалбата против второстепената пресуда во случајот од претходниот став решава надлежниот суд од трет степен во седница на советот аналогно на одредбите што важат за постапката во втор степен. Пред овој суд не може да се одржи претрес.

3. Жалба на решението

Член 369

Против решението на истражниот судија, како и против решението на околинскиот и окружниот

суд донесено во прв степен, странките и лицата чии права се повредени можат да подадат жалба секогаш кога во овој законик не е изрично определено дека жалбата не е позволена.

Против решението од советот на окружниот суд донесено во текот на извидот и истрагата не е позволена жалба, ако со овој законик не е определено поинаку.

Решенијата што се донесуваат со цел да се подготви главниот претрес и пресудите можат да се напааат само во жалбата на пресудата.

Член 370

Жалбата се поднесува до судот што го донесол решението.

Ако со овој законик не е определено поинаку, жалбата на решението се поднесува во рок од три дена од денот на усното соопштување, а ако немало усно соопштување, од доставувањето на решението.

Член 371

Ако во овој законик не е определено поинаку, со поднесувањето на жалбата на решението се одлага извршувањето на решението против кое е подадена жалба.

Член 372

За жалбата против решението на околинскиот или окружниот суд донесено во прв степен одлучува второстепениот суд во седница на советот.

За жалбата против решението на истражниот судија одлучува советот на надлежниот суд.

Решавајќи за жалбата судот може со решение да ја отфрли жалбата како ненавремена или како непозволена, да ја одбие жалбата како неоснована, или да ја уважи жалбата и решението да го преправи или укине и по потреба предметот да го испрати на повторно одлучување.

Испитувајќи ја жалбата судот ќе внимава по службена должност дали за донесување на решението првостепениот суд бил стварно надлежен односно дали решението го донесол овластениот орган.

Член 373

На постапката по жалбата на решението аналогно ќе се применуваат членовите 338, 340, 346, 348, 355 и 357 од овој законик.

Член 374

Ако со овој законик не е определено нешто друго, одредбите на членовите 369—373 од овој законик ќе се применат аналогно и на сите други решенија што се донесуваат по овој законик.

ГЛАВА XXIV

ВОНРЕДНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. Повторување на кривичната постапка

Член 375

Кривичната постапка што е довршена со правосилно решение или правосилна пресуда може да се повтори по барање од овластеното лице само во случаите и под условите предвидени во овој законик.

Член 376

Правосилната пресуда може да се преправи и без повторување на кривичната постапка:

1) ако во две или повеќе пресуди против ист осуден правосилно се изречени повеќе казни а не се применети одредбите за одмерување на една казна за делата во стек;

2) ако правосилната пресуда со која што за повеќе кривични дела е изречена една казна не би можела да се изврши во еден дел поради амнестија, помилување или од други разлози.

Во случајот од точ. 1 став 1 од овој член судот со нова пресуда ќе ги преправи поранешните пресуди во поглед на одлуките за казната и ќе изрече една казна. За донесување нова пресуда е надлежен првостепениот суд што судел во стартата во која е изречен најстрог вид казна, а кај истовидни казни оној што изрекнал најголема казна, а ако се казните еднакви, тогаш судот што ја изрекнал казната по-млад.

Во случајот од точ. 2 став 1 од овој член судот што судел во прв степен ќе ја преправи поранешната пресуда во поглед на казната и ќе изрече нова казна или ќе утврди колку од казната изречена со поранешната пресуда треба да се изврши.

Новата пресуда судот ја донесува во седница на советот, по предлог од јавниот обвинител или од осудениот а по сослущување на противната странка.

Член 377

Ако кривичната постапка била правосилно запрена со решение затоа што немало барање од овластениот тужител или што немало потребен предлог или одобрение или од истите разлози обвинението е одбивено со пресуда, или ако постапката била правосилно запрена со решение затоа што сторителот по стореното кривично дело се разболел од некакво трајно душевно оболение или е постапката запрена пред да е испитан обвинетиот, постапката ќе се продолжи по барање од овластениот тужител штом ќе престанат причините поради кои била запрена односно поради кои е обвинението одбивено.

Член 378

Ако вон случаите споменати во претходниот член кривичната постапка е правосилно запрена во извидот или во истрагата, или по повод приговорот против обвинителниот акт, или поради откажување од обвинението пред да почне главниот претрес, може по барање од овластениот тужител да се дозволи повторување на кривичната постапка (член 382 став 3) ако се поднесат нови докази врз основа на кои може судот да се увери дека се стекнале услови за повторно започнување на кривичната постапка.

Ако е постапката запрена затоа што оштетениот како тужител се откажал од гонењето или што се смета дека се откажал по законот, оштетениот како тужител не може да бара повторување на постапката.

Член 379

Кривичната постапка завршена со правосилна пресуда може да се повтори:

- 1) ако се докаже дека е пресудата заснована врз лажна исправа или врз лажен исказ на сведоците или вештаците;
- 2) ако се докаже дека до пресудата дошло поради кривично дело на судијата, на судијата-поротник или на лицето што ги вршело извидните или истражните дејствија;
- 3) ако се изнесат нови факти или се поднесат нови докази што самите за себеси или во врска со поранешните докази се подобни да предизвикаат ослободување на лицето што било осудено или негова осуда по поблаг или построг кривичен закон или осуда на лицето што било ослободено од обвинението односно против кое е одбивено обвинението вон случајот од членот 377 на овој законик;
- 4) ако некое лице е повеќе пати судено за исто дело или ако се повеќе лица осудени поради исто дело кое можело да го стори само едно или некои од нив.

Во случаите од точ. 1 и 2 од претходниот став мора со правосилната пресуда да се докаже дека наведените лица се огласени за виновни за односните кривични дела. Ако постапката против овие лица не може да се спроведе затоа што умреле или што постојат околности што го исклучуваат кривичното гонење, фактите од точ. 1 и 2 од претходниот став можат да се утврдат и со други докази.

Член 380

Барање за повторување на кривичната постапка можат да поднесат странките и бранителот, а по смртта на осудениот барање можат да поднесат во корист на осудениот јавниот обвинител и лицата наведени во членот 338 став 2 од овој законик.

Во случајот од членот 379 став 1 точ. 3 од овој законик повторување на кривичната постапка на штета на осудениот не е позволено, ако поминало

повеќе од шест месеци од кога тужителот дознал за нови факти или нови докази.

Барање за повторување на кривичната постапка во корист на осудениот може да се поднесе и откако осудениот ја издржал казната, и без обзир на застареноста, амнестија или помилување.

Член 381

За барањето за повторување на кривичната постапка одлучува судот што во поранешната постапка судел во прв степен.

Во барањето мора да се наведе по кој законски основ се бара повторување и со кои докази се поткрепуваат фактите врз коишто се заснива барањето. Ако барањето не ги содржи овие податоци, судот ќе го повика подносителот да го дополни барањето во определен срок.

Член 382

Судот ќе го отфрли барањето со решение ако врз основа на самото барање и списите на поранешната постапка утврди дека барањето го поднесло неовластено лице, или дека нема законски услови за повторување на постапката, или дека фактите и доказите врз кои се заснива барањето веќе биле изнесени во поранешното барање за повторување на постапката што е одбивено со правосилно решение на судот, или дека фактите и доказите очигледно не се подобни врз основа на нив да се дозволи повторување или дека подносителот на барањето не постапил по членот 381 став 2 од овој законик.

Ако судот не го отфрли барањето ќе и достави препис од барањето на противната странка која има право да одговори на барањето во рок од осум дена. Кога ќе стигне до судот одговорот на барањето или кога ќе истече рокот за давање одговор, претседателот на советот ќе определи да се извидат фактите и да се прибават докази на кои се повикува во барањето и во одговорот на барањето.

Откога ќе бидат спроведени овие извиди, судот со решение веднаш ќе одлучи за барањето за повторување на постапката по членот 378 од овој законик. Во други случаи претседателот на советот ќе определи списите да се испратат до јавниот обвинител, кој ќе ги врати списите со своето мислење без одлагање.

Член 383

Кога ќе ги врати списите јавниот обвинител, судот, доколку не определи да се дополни извидот, врз основа на резултатот на извидот ќе го уважи барањето и ќе дозволи повторување на кривичната постапка или барањето ќе го одбие.

Ако судот најде дека разлозите поради кои го позволил повторувањето на постапката во корист на оптужениот постојат и за некој од сооптужените што не поднесол барање за повторување на постапката, ќе постапи по службена должност како да постои такво барање.

Во решението со кое се позволява повторување на кривичната постапка судот ќе одлучи веднаш да се определи нов главен претрес или стварта да се врати во состојбата на истрага односно да се отвори истрага, ако ја немало.

Ако барањето за повторување на кривичната постапка е поднесено во корист на осудениот, а судот смета со обзир на поднесените докази дека овој во повторената постапка ќе биде осуден на таква казна што со засметувањето на веќе издржаната казна би требало да се пушти на слобода, или дека ќе биде ослободен од обвинението, или дека обвинението ќе биде одбивено, може да определи извршувањето на пресудата да се одложи односно прекине.

Кога решението со кое се позволява повторување на кривичната постапка ќе стане правосилно, ќе се запре извршувањето на казната, но судот, по предлог од јавниот обвинител, ќе определи истражен затвор ако постојат услови од членот 190 на овој законик.

Член 384

За новата постапка што се води врз основа на решение со кое е позволено повторување на кривичната постапка важат истите одредби како и за првата постапка. Во новата постапка судот не е врзан за решенијата донесени во поранешната постапка.

Ако се запре новата постапка до почетокот на главниот претрес, судот со решение за запирање на постапката ќе ја укине и поранешната пресуда.

Кога судот во новата постапка ќе донесе пресуда, ќе изрече поранешната пресуда делум или во целост да се става вон сила или да се остава во сила. Во казната што ќе ја определи со новата пресуда судот ќе му ја засмета на оптужениот издржаната казна, а ако е определено повторување само за некое од делата за кои бил осуден оптужениот, судот ќе изрече нова единствена казна по одредбите од Кривичниот законик.

Ако барањето за повторување на постапката е поднесено во корист на осудениот, судот во новата постапка е врзан со забраната пропишана во членот 355 од овој законик.

Член 385

Кривичната постапка ќе се повтори секогаш кога е некое лице осудено во отсуство (член 283) штом ќе настани можноста повторно да му се суди во негово присуство.

Во таков случај јавниот обвинител спрема околностите ќе започне извид односно ќе предложи отворање истрага или ќе побара судот да му го достави на обвинетиот порано подадениот обвинителен акт.

Кога судот во новата постапка ќе донесе пресуда, задолжително ќе изрече дека поранешната пресуда се става вон сила.

2. Вонредно ублажување на казната

Член 386

Ублажување на правосилно изречена казна е позволено кога по правосилноста на пресудата се јават околности што ги немало кога се изрекувала пресудата или судот не знаел за нив иако постоеле, а тие очигледно би предизвикале поблаго одмерување на казната.

Член 387

Барање за вонредно ублажување на казната можат да поднесат јавниот обвинител и осудениот како и лицата што се овластени да подадат жалба против пресудата во корист на оптужениот (член 338 став 2).

Барањето за вонредно ублажување на казната не го задржува извршувањето на казната.

Член 388

Барањето за вонредно ублажување на казната се поднесува до судот што ја донесол пресудата во прв степен.

Претседателот на советот на првостепениот суд ќе го отфрли барањето што е поднесено од лице кое не е овластено да поднесува барање.

Првостепениот суд по сослушувањето на јавниот обвинител ќе извиди дали постојат разлози за ублажување, па потоа барањето со списите и со свој образложен предлог ќе го испрати до врховниот суд на народната република односно до Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина.

Врховниот суд на народната република односно Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина донесува решение за барањето за вонредно ублажување на казната во седница на советот составен од тројца судии, односно од петмина судии ако се работи за кривично дело за кое е во закон предвидена смртна казна или казна строг затвор на дваесет години. Пред да донесе решение ќе се сослуша јавниот обвинител на народната република односно Јавниот обвинител на Автономната Покраина Војводина.

Кога пресудата ја изрекол Сојузниот врховен суд, за барањето за вонредно ублажување на ка-

зната решава тој суд по сослушувањето на Сојузниот јавен обвинител.

Судот ќе го одбие барањето ако најде дека не се исполнети законските услови за вонредно ублажување на казната. Ако го усвои барањето, судот со решение ќе ја преправи правосилната пресуда во поглед на одлуката за казната.

Член 389

Врховниот суд ќе го одзове решението со кое го усвоил барањето за вонредно ублажување на казната ако се докаже (член 379 став 2) дека решението се заснива врз лажна исправа или врз лажен исказ на сведоците или вештаците.

3. Барање за заштита на законитоста

Член 390

Против правосилна судска одлука и против судска постапка што им претходела на тие правосилни одлуки надлежниот јавен обвинител може да подаде барање за заштита на законитоста, ако е повреден законот.

Член 391

Ако е повреден сојузен закон, за барањето за заштита на законитоста решава Сојузниот врховен суд.

Ако е повреден закон на републиката, за барањето за заштита на законитоста решава врховниот суд на народната република односно на Автономната Покраина Војводина.

Член 392

Барањето за заштита на законитоста за кое решава Сојузниот врховен суд го подава Сојузниот јавен обвинител.

Барањето за заштита на законитоста за кое решава врховниот суд на народната република односно на Автономната Покраина Војводина е овластен да подава само јавниот обвинител на народната република односно на Автономната Покраина Војводина.

Член 393

Врховниот суд решава за барањето за заштита на законитоста во седница на советот. Во општа седница одлучува врховниот суд кога решава за барање за заштита на законитоста против одлуките што ги донесол советот на истиот суд.

Пред да биде предметот изнесен на решавање судијата определен за известител може по потреба да прибави обавест за истакнатите повреди на законот.

За седницата секогаш ќе се извести јавниот обвинител.

Член 394

При решавањето за барањето за заштита на законитоста врховниот суд ќе се ограничи само на испитувањето на повредите на законот на кои се повикува во своето барање јавниот обвинител.

Ако врховниот суд најде дека разлозите поради кои ја донесол одлуката во корист на осудениот постојат и за некој од сооптужените во поглед на кој не е подадено барање за заштита на законитоста, ќе се постапи по службена должност како да постои такво барање.

Кога барањето за заштита на законитоста е подадено во корист на осудениот врховниот суд при донесувањето на одлуката е врзан со забраната пропишана во членот 355 од овој законик.

Член 395

Врховниот суд со пресуда ќе го одбие барањето за заштита на законитоста како неосновано ако утврди дека не постои повреда на закон на која се повикува во своето барање јавниот обвинител.

Член 396

Кога врховниот суд утврди дека барањето за заштита на законитоста е основано ќе донесе пресуда со која, спрема природата на повредата или ќе ја преправи правосилната одлука, или ќе ги укине во целост или делум одлуките од првостепениот и повисокиот суд или само одлуката од по-

високиот суд и предметот ќе му го врати на повторно одлука на првостепениот или повисокиот суд, или ќе се ограничи само на тоа да ја утврди повредата на законот.

Ако барањето за заштита на законитоста е подадено на штета на осудениот, а врховниот суд најде дека е основано, тој може или само да утврди дека постои повреда на закон или да ја укине правосилната пресуда и предметот да го врати на повторна одлука.

Ако барањето за заштита на законитоста е подадено на штета на обвинетиот по шест месеци од правосилноста на одлуката, врховниот суд може само да утврди дека постои повреда на закон не докачувајќи ја правосилната одлука.

Член 397

Ако при решавањето за барањето за заштита на законитоста се јави значително сомнение за вистинитоста на решителните факти утврдени во одлуката против која е барањето подадено, врховниот суд со пресудата со која решава за барањето за заштита на законитоста ќе ја укине таа одлука и ќе нареди да се одржи нов главен претрес пред истиот или пред друг стварно надлежен првостепен суд.

Член 398

Ако е правосилната пресуда укината и предметот вратен на повторно судење, за основа ќе се земе поранешниот обвинителен акт или оној негов дел што се однесува на укинатиот дел од пресудата.

Судот е должен да ги изведе сите процесни дејствија и да ги расправи прашањата на кои му обрнал внимание врховниот суд.

Пред првостепениот односно второстепениот суд страните можат да изнесуваат нови факти и да поднесуваат нови докази.

Ако барањето за заштита на законитоста било подадено во корист на осудениот, судот при донесувањето на нова одлука е врзан со забраната пропишана во членот 355 од овој законик.

Ако покрај одлуката од понизок суд е укината и одлуката од повисокиот суд, предметот му се испраќа на понискиот суд преку повисокиот суд.

Г. ПОСЕБНИ ОДРЕДИ ЗА ПОСТАПКАТА ПРЕД ОКОЛИСКИТЕ СУДОВИ И ПОСТАПКАТА СПРЕМА МАЛО-ЛЕТНИЦИТЕ

ГЛАВА XXV

ПОСТАПКА ПРЕД ОКОЛИСКИ СУД

Член 399

Одредбите од овој законик за отворање истрага, за истражен затвор, за обвинителен акт и за приговор против обвинителен акт нема да се применуваат во постапката пред околиски суд.

Извид се спроведува што е можно побргу и покусо. Извидот го спроведува судија на околискиот суд или овластените органи за внатрешни работи.

Член 400

За кривичните дела за кои законот како главна казна пропишува казна затвор до две години или поблага казна, може да се нареди притвор во извидот само ако постои оправдана бојазан дека обвинетиот ќе побегне. Во таков случај судијата на околискиот суд може да го продолжи траењето на притворот, но така што да трае најдолго осум дена од моментот на притворањето на обвинетиот. Ова решение судијата на околиски суд мора да го донесе пред да истече рокот од три дена од моментот на притворањето.

За други кривични дела од надлежноста на околиски суд притвор може да се нареди во извидот врз основа на сите разлози цитирани во членот 182 став 2 точ. 1—3 од овој законик. Траењето на притворот преку три дена судијата на околиски суд може, под условите од членот 188 на овој за-

коник, да го продолжува, така што вкупно да трае најмногу петнаесет дена од моментот на притворањето.

Од предавањето на обвинителен предлог па до заклучувањето на главниот претрес притвор може да се нареди само ако постои очигледна опасност дека обвинетиот ќе побегне.

Член 401

Кривичната постапка пред околиски суд се започнува врз основа на обвинителен предлог од јавниот обвинител односно од оштетениот како тужител или врз основа на приватна тужба.

Јавниот обвинител може да поднесе обвинителен предлог и врз основа на самата кривична пријава.

Обвинителен предлог и приватна тужба се поднесуваат во потребен број примероци за судот и обвинетиот.

Член 402

Ако кривична пријава поднесол оштетениот, а јавниот обвинител во рок од еден месец по приемот на пријавата не поднесе обвинителен предлог ниту го извести оштетениот дека ја отфрлил пријавата односно се откажал од гонењето, оштетениот има право да започне кривична постапка пред околиски суд како тужител со поднесување обвинителен предлог.

Ако во случајот од претходниот став се откаже оштетениот од гонење или по законот се смета дека се откажал од гонењето, јавниот обвинител може, без обзир на условите пропишани за повторување на постапката, повторно да започне постапка, ако не ја отфрлил пријавата од оштетениот или не ја запреп постапката.

Член 403

Обвинителен предлог односно приватна тужба треба да содржи: фамилијарно и родено име на обвинетиот со лични податоци доколку се познати, кус опис на кривичното дело, назначување на судот пред кој треба да се одржи главниот претрес, предлог кои докази треба да се изведат на главниот претрес и предлог обвинетиот да се огласи за виновен и осуди по закон.

Во обвинителниот предлог може да се предложи обвинетиот да се стави во притвор. Ако се наоѓа обвинетиот во притвор или во текот на извидот се наоѓал во притвор, ќе се назначи во обвинителниот предлог колку време е притворен.

Член 404

Кога ќе прими околискиот суд обвинителен предлог или приватна тужба, судијата на околиски суд претходно ќе испита дали е судот надлежен, дали е потребно да се спроведе или дополни извидот и дали постојат услови за отфрлување на обвинителниот предлог односно на приватната тужба.

Ако судијата на околиски суд не донесе ниедно од решенијата од претходниот став веднаш ќе го закаже главниот претрес.

Ако се наоѓа обвинетиот во притвор, судијата на околиски суд е должен да постапува со нарочна итност.

Член 405

Ако судијата на околискиот суд најде дека за судењето е надлежен друг околиски суд ќе му го отстапи предметот на тој суд, а ако најде дека за судењето е надлежен окружен суд ќе му го отстапи предметот на натамошна постапка на надлежниот јавен обвинител. Ако јавниот обвинител смета дека за судењето е надлежен околиски суд, ќе побара одлука од советот на окружниот суд.

Член 406

Ако судијата на околискиот суд најде дека треба да се спроведе или дополни извидот, може тоа да го стори сам, а може спроведувањето или дополнувањето на извидот да му го довери на овластен орган за внатрешни работи.

Член 407

Судијата на околискиот суд ќе го отфрли обвинителниот предлог или приватната тужба, ако најде дека постојат разлози за запирање на постапката предвидени во членот 257 точ. 1—3 од овој законик.

Решението со кусо образложение се испраќа до јавниот обвинител, до оштетениот како тужител или до приватниот тужител, како и до обвинениот ако бил испитан.

Член 408

Судијата на околискиот суд го повикува на главниот претрес обвинетиот и неговиот бранител, тужителот, оштетениот и нивните законски застапници и полномошници, сведоците, вештачите и толкувачите, а по потреба ќе прибави и предмети што треба да служат како доказ на главниот претрес.

На обвинетиот ќе му се назначи во поканата дека може на главниот претрес да дојде со докази за своја одбрана или доказите навремено да му ги соопшти на судот за да можат да се прибават за главниот претрес. Во поканата ќе му се обрне внимание на обвинетиот дека главниот претрес ќе се одржи и во негово отсуство, ако постојат за тоа законски услови (член 411 став 3). На обвинетиот со поканата ќе му се достави и препис од обвинителниот предлог односно приватната тужба.

Показната мора да му се достави на обвинетиот така што помеѓу доставувањето на поканата и денот на главниот претрес да остане доволно време за подготвување на одбраната, а најмалку три дена. По пристапност од обвинетиот овој срок може да се намали.

Член 409

Главниот претрес се држи во местото на судот. Во итни случаи, особено кога е потребно да се изврши увид или кога е тоа во интерес на полесно спроведување на доказната постапка, главниот претрес може по одобрение од претседателот на судот да се определи и во местото каде што е сторено кривичното дело или каде што треба да се претприеме увид, доколку се тие места на подрачјето на околискиот суд.

Член 410

Приговор за месната ненадлежност може да се стави најдоцна до почетокот на главниот претрес.

По закажаниот главен претрес на обвинетиот што е малолетен, нем, глуп или неспособен самиот успешно да се брани судот може по службена должност да му назначи бранител.

Судијата што го спроведол извидот не е изземен на главниот претрес да учествува како претседател на советот или како судија поединец.

Член 411

Главниот претрес пред околискиот суд ќе се одржи и ако не дојде јавниот обвинител што е редно повикан. Во тој случај оштетениот има право да го застапува обвинението на главниот претрес во границите на обвинителниот предлог.

Главниот претрес може да се одржи и ако не дојде приватниот тужител што има пребивалиште во подрачјето на околискиот суд до кој е поднесена приватната тужба, ако му ставил предлог на судот главниот претрес да се одржи во негово отсуство.

Ако обвинетиот не дојде на главниот претрес, а е редно повикан, судот може да одлучи главниот претрес да се одржи и во негово отсуство под услов неговото присуство да не е нужно и пред тоа да бил испитан.

Член 412

Главниот претрес почнува со објавување главната содржина на обвинителниот предлог или на приватната тужба. Започнатиот претрес ќе се доврши по можност без прекинување.

Ако судијата на околискиот суд најде во текот на главниот претрес дека фактите врз кои се за-

снова обвинението укажуваат на кривично дело за чие судење е надлежен совет, ќе се формира советот и претресот ќе се почне одново.

По заклучувањето на претресот судот веднаш ќе изрече пресуда и ќе ја објави со битните разлози.

Странките можат да се откажат од правото на жалба веднаш по објавувањето на пресудата. Во таков случај препис од пресудата ќе и' се достави на странката само ако го бара тоа.

Одредбите на членот 332 од овој законик аналогно ќе се применуваат и во постапката пред околискиот суд кога се работи за укинување на притвор по изрекувањето на пресудата.

Кога судот ќе изрече во пресудата казна затвор или строг затвор, може да нареди обвинетиот да се стави во притвор односно да остане во притвор, ако постои очигледна опасност дека ќе побегне. Притворот може во таков случај да трае до правосилноста на пресудата, но најмногу додека не ќе му истече на обвинетиот казната што ја изрек- кол околискиот суд.

Член 413

Доколку во оваа глава не постојат посебни одредби за кривична постапка пред околиски суд, во таа постапка аналогно ќе се применуваат другите одредби од овој законик.

ГЛАВА XXVI

ПОСТАПКА СПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИТЕ

Член 414

Во постапката против обвинети малолетници суди секогаш совет.

Член 415

По предлог од претседателот на окружниот суд, претседателот на врховниот суд на народната република односно на Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина ќе определи во секој окружен суд како и во поголеми околиски судови постојан претседател на советот и негов заменик, што ќе им суди на малолетниците.

Во градовите во кои има повеќе околиски судови при еден околиски суд ќе се определи постојан претседател на советот и негов заменик, што ќе им суди на малолетниците од целото подрачје на градот.

Судии-поротници во кривичните предмети на малолетниците ќе се определуваат од редовите на професорите, учителите, воспитачи или други лица што имаат искуство во воспитувањето на малолетниците.

Член 416

За постапка против малолетници е надлежен по правило судот на неговото пребивалиште односно живеалиште. Постапка може да се спроведе и пред судот на местото каде што е извршено кривичното дело, ако е значително отежнато спроведувањето на доказите за кривичното дело и сторителот при судот во местото на пребивалиштето односно живеалиштето на малолетникот.

Член 417

Ако јавниот обвинител не започне кривично гонење против малолетник или се откаже од гонењето, оштетениот не може да стапи како тужител место јавниот обвинител.

Член 418

Кога помлад малолетник заедно со полнолетни лица учествувал во извршување на кривично дело, постапката против него ќе се оддели и одделно ќе се доврши, ако во времето на главниот претрес не наполнил шеснаесет години.

Ако малолетникот што во време на главниот претрес е постар од 16 години учествувал во извршувањето на кривичното дело заедно со полнолетни лица, единствена постапка против сите обвинети може да се спроведе само ако го одлучи тоа советот на окружниот суд по предлог од јавниот обвинител (член 20 став 2).

Член 419

Постапката против малолетниците е брза.

Член 420

Во постапката против малолетник особено ќе се утврдат годините на возраста на малолетникот, околностите потребни за оценка на неговата душевна развиеност, приликите во кои што живее и околностите што се потребни за да се запознае неговата личност.

За да се утврдат овие околности ќе се сослушаат родителите на малолетникот или неговиот старател и други лица што можат да дадат потребни податоци, а ќе се прибави и извештај од органот за старателство, воспитната установа, воспитно-поправителниот дом или од друга установа.

Никој не може да биде ослободен од должноста да сведочи за овие околности (член 221).

Член 421

Кога претприемаат дејствија во постапката при кои присуствува малолетникот, судот, извидните и истражните органи се должни да постапат со нарочна претпазливост, за да не биде штетно влезето на постапката против него за неговиот натамошен развој.

При испитувањето на малолетник треба да се води особено сметка за неговата развиеност, чувствителност, за приликите под кои живеел и за другите околности што укажуваат на потребата за нарочно постапување.

Ако се покаже во текот на постапката дека за малолетникот е опасно и натаму да остане во својата досегашна средина, можат во согласност со органите за старателство да се претприемат згодни временни мерки за неговата заштита, грижи и сместување. Овие мерки можат да се претприемат и тогаш кога постојат услови против малолетникот да се определи притвор или истражен затвор.

Член 422

Ако од резултатот на извидот или истрагата произлегува дека малолетникот поради душевната неразвиеност во време на извршувањето на кривичното дело не можел да го сфати значењето на своето дело или да управува со своите постапки, јавниот обвинител ќе даде предлог до надлежниот суд за примена на воспитно-поправителна мерка.

Ако од резултатот на извидот или истрагата произлегува дека малолетникот е кривично одговорен, јавниот обвинител или ќе даде предлог за примена на воспитно-поправителна мерка или ќе поднесе обвинителен акт односно обвинителен предлог.

Јавниот обвинител ќе предложи воспитно-поправителна мерка кога се изрекнува таа задолжително по закон, или кога може по закон да се изрече казна или воспитно-поправителна мерка, а јавниот обвинител смета дека малолетникот не треба да се казни.

Член 423

Предлогот од јавниот обвинител за примена на воспитно-поправителна мерка спрема малолетник, покрај личните податоци и описот на стореното дело треба да содржи докази дека малолетникот е сторител на делото и разложи поради кои се предлага примена на воспитно-поправителна мерка, а ако се работи за малолетник што не е кривично одговорен (член 5 став 2 од Кривичниот законик) во предлогот треба да се назначат и докази дека малолетникот е душевно неразвиен.

Член 424

Кога јавниот обвинител подал обвинителен акт против малолетник, приговор против тој обвинителен акт бранителот може да поднесе и против волјата на малолетникот.

На малолетникот не може никогаш да му се суди во отсуство.

Покрај лицата што се повикуваат на главниот претрес (член 264) ќе се повикаат и родителите на малолетникот или неговиот старател. За претресот ќе се извести и органот за старателство.

Член 425

Кога му се суди на малолетник јавноста секогаш ќе се исклучи. Ако на ист главен претрес му се суди на малолетно и полнолетно лице, советот може да ја исклучи јавноста, ако најде дека јавното судење би можело штетно да влијае на малолетникот.

При главниот претрес можат секогаш да присуствуваат родителите од малолетникот и старателот, а присуство може да им се дозволи и на лица што се занимаваат со заштитата и воспитувањето на малолетници.

Член 426

Судот не е врзан за предлогот на јавниот обвинител при одлучувањето дали спрема малолетникот ќе изрече казна или ќе примени воспитно-поправителна мерка.

Член 427

Кога судот врз основа на резултатот од главниот претрес најде дека спрема малолетникот треба да се примени воспитно-поправителна мерка, ќе донесе, не огласувајќи го малолетникот за виновен, решение во чијшто диспозитив ќе наведе само која воспитно-поправителна мерка треба да се примени спрема малолетникот и во кое траење.

Во образложението на решението ќе се наведе описот на делото што го сторил малолетникот, околностите од кои се гледа степенот на неговата душевна развиеност, фактите и разлозите со кои се правда примената на определена воспитно-поправителна мерка. Ако се работи за кривично одговорен малолетник спрема кој може по одредбите од Кривичниот законик да се изрече казна, одделно ќе се наведат разлозите поради кои судот одлучил малолетникот да не се казни туку спрема него да се примени воспитно-поправителна мерка.

Член 428

Судот не може да осуди малолетник да ги плати трошоците на кривичната постапка и да исполни имотно-правни барања, ако спрема него применил воспитно-поправителна мерка. Во такъв случај трошоците на кривичната постапка се исплатуваат од буџетските средства, а оштетениот со своето барање се упатува на спор.

Член 429

Против решението од судот за примена на воспитно-поправителна мерка можат во рок од осум дена по приемот на решението да подадат жалба сите лица што имаат право да се жалат против пресудата (член 338).

Малолетник што е осуден со пресуда или против кој судот применил воспитно-поправителна мерка со решение не може да се откаже од жалбата против одлуката од судот, ниту може да ја повлече веќе подадената жалба. Бранителот и другите лица што се овластени да подадат жалба само во корист на малолетникот (член 338 став 2) можат да подадат жалба и против неговата волја.

Во сето друго за постапката по жалбата против пресуда со која е осуден малолетник или против решението со кое се применува спрема него воспитно-поправителна мерка, важат одредбите на главата XXIII од овој законик.

Член 430

Второстепениот суд може по повод жалбата против решението за примена на воспитно-поправителна мерка или против пресудата со која се казнува малолетникот да го преправи на штета на малолетникот решението односно пресудата од првостепениот суд во поглед на кривичната одговорност и примената на определен вид кривична санкција само ако одржал претрес.

Член 431

Ако е малолетникот сместен во воспитна установа или воспитно-поправителен дом, предлог за намалување времето на кое што е упатен малолетникот во установата или домот или предлог за

отпуштање на малолетникот од установата или домот може да подаде управникот на установата односно на домот, јавниот обвинител или органот за старателство, по една година од денот на сместувањето на малолетникот во установата или домот. Судот ќе го усвои овој предлог ако утврди дека малолетникот се поправил така што да треба да се намали воспитно-поправителната мерка или да се определи отпуштање од установата или домот. При одлучувањето судот ќе го земе во обзир поведението на малолетникот за време додека траела применетата мерка.

Решение за отповик на одлуката за отпуштање на малолетникот од установата или домот (член 74 став 2 од Кривичниот законик) донесува судот по предлог од јавниот обвинител.

Решението од претходните ставови го донесува по сеслушувањето на јавниот обвинител советот на оној суд што судел во прв степен. Ако е потребно, советот може да го сеслуша малолетникот, управникот на воспитната установа односно на воспитно-поправителниот дом и други лица. Составот на овој совет се определува по одредбата на членот 415 од овој законик.

Член 432

Ако во текот на постапката се установи дека малолетникот кога го извршил кривичното дело не наполнил четиринаесет години, ќе се запре кривичната постапка и ќе се постапи по одредбата на членот 64 од Кривичниот законик.

Член 433

Одредбите за повторување на кривичната постапка завршена со правосилна пресуда аналогно ќе се применуваат и на повторувањето на кривичната постапка завршена со правосилно решение за примена на воспитно-поправителната мерка спрема малолетникот (член 427).

Член 434

Без дозвола од извидниот орган, истражниот судија или од преседателот на советот не смее во печатот да се објави текот на кривичната постапка ни пресудата против малолетникот. Кога е позволено да се објави текот на постапката односно пресудата, во печатот не смее да се назначи името на малолетникот ниту други податоци врз основа на кои би можело да се заклучи за кој малолетник се работи.

За погреша на одредбата од претходниот став лицето одговорно по Законот за печатот ќе се казни по членот 235 од Кривичниот законик.

Член 435

Доколку во оваа глава не постојат одредби за постапката против лицата што во време кога е подато обвинението не наполниле осумнаесет години возраст, во таа постапка аналогно ќе се применуваат другите одредби од овој законик.

ДЕЛ ТРЕТ

ОДДЕЛНИ ПОСТАПКИ

ГЛАВА XXVII

ПОСТАПКА ЗА ПРИМЕНА НА МЕРКИТЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ

Член 436

Ако обвинетиот сторил кривично дело во не-пресметлива состојба (член 6 став 1 од Кривичниот законик) јавниот обвинител, ако смета дека е сторителот на делото опасен за својата околина, ќе му даде предлог на судот за испраќање на сторителот во завод за душевно болни лица или во друг завод за чување и лекување.

Во овој случај обвинетиот, што се наоѓа во притвор или истражен затвор, нема да се пушти на слобода туку времено ќе се смести во некој завод за чување и лекување или во некоја згодна просторија додека не се заврши постапката за примена на мерката за безбедност.

Член 437

За примена на мерката за безбедност испраќање во завод за душевни болни лица или во друг завод за чување и лекување решава по одржаниот претрес судот што е надлежен за судење по прв степен.

Покрај лицата што мораат да се повикаат на претресот, ќе се повикаат и лекари како вештаци и тоа по можност психијатри. Обвинетиот ќе се повика ако е неговата состојба таква што да може да присуствува на претресот. За претресот ќе се известат брачниот другар на обвинетиот и неговите родители односно старателот, а спрема околностите и други блиски роднини.

Ако врз основа на спроведените докази судот утврди дека обвинетиот сторил определено кривично дело и дека во времето кога го извршил кривичното дело бил непресметлив, ќе одлучи врз основа на сеслушувањето на повиканите лица и наодите и мислењата на вештаците дали обвинетиот ќе се испрати во завод за душевно болни лица или во друг завод за чување и лекување.

Ако најде судот дека обвинетиот не бил непресметлив ќе ја запре постапката за примена на мерките за безбедност.

Против решението на судот можат да подадат жалба во рок од осум дена по приемот на решението сите лица што имаат право да се жалат против пресудата (член 333).

Член 438

Постапка за примена на мерката за безбедност испраќање во завод за душевно болни лица или во друг завод за чување и лекување ќе се спроведе и кога на главниот претрес ќе се установи дека обвинетиот кога го извршил кривичното дело бил непресметлив.

Член 439

Кога судот во пресудата на намалено пресметливо лице ќе му изрече казна, ќе одлучи за неговото испраќање во завод за душевно болни лица или во друг завод за чување и лекување, ако најде дека е опасно за својата околина.

Член 440

Правосилната одлука за испраќање во завод за душевно болни лица или во друг завод за чување и лекување (член 437 и 439) ќе се испрати до судот што е надлежен да одлучи за лишение од работната способност. За одлуката ќе се извести и органот за старателство.

Член 441

По предлог од управата на заводот или од органот за старателство, а по сеслушувањето на јавниот обвинител, судот што во прв степен го донесол решението за испраќање во завод ќе донесе решение за отпуштање од заводот, кога врз основа на мислење од лекар ќе најде дека не е потребно натамошно лекување и чување.

Кога ќе донесе решение за отпуштање од завод лице со намалена пресметливост, судот во истото решение ќе одлучи времето проведено во заводот да се засметува во времето на издржувањето на казната затвор или строг затвор (член 61 став 3 од Кривичниот законик), а ако намалено пресметливо лице е осудено на казна затвор до две години, ќе одлучи и за издржувањето на казната затвор (член 61 став 4 од Кривичниот законик).

Член 442

Предметите што можат или мораат да се одземаат по кривичниот закон, ќе се одземат и кога кривичната постапка не ќе се заврши со пресуда со која се огласува оптужениот за виновен, ако го бараат тоа интересите на општата безбедност или разлозите на моралот.

Одделно решение за тоа донесува органот пред кој се водела постапката во моментот кога е завршена односно кога е запрена постапката.

За жалбата против ова решение одлучува советот на окружниот суд.

Член 443

Доколку во оваа глава не постојат посебни одредби за постапката за примена на мерките за безбедност, аналогно ќе се применуваат другите одредби од овој законик.

ГЛАВА XXVIII

ПОСТАПКА ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈАТА

Член 444

Молба за судска рехабилитација (член 89 од Кривичниот законик) се подава секогаш до окружниот суд на чие подрачје осудениот има пребивалиште.

Судијата што ќе биде определен за тоа претходно ќе испита дали поминало потребното време по закон, па ако најде дека не поминало ќе ја отфрли молбата со решение.

Ако поминало времето определено со закон, судијата ќе изврши потребни извиди и ќе ги утврди фактите на кои се повикува молителот, па ќе прибере докази за сите околности што се важни за одлуката.

Судот може да побара извештај за обноска на осудениот од органот за внатрешни работи на чие подрачје престојувал осудениот во текот на времето определено со закон, како и од управата на затворот или казнено-поправителната установа каде што осудениот ја издржувал казната.

Член 445

По извршените извиди списите се испраќаат до јавниот обвинител на мислење.

Откога јавниот обвинител ќе ги врати списите со своето мислење, предметот се испраќа на решавање до советот на окружниот суд.

Ако советот најде дека се стекнале сите законски претпоставки, ќе донесе решение за рехабилитација и спроведување на бришењето во казнената евиденција. Во спротивно ќе ја одбие молбата со решение. Решението се испраќа до осудениот и до јавниот обвинител.

Ако ја одбие судот молбата затоа што смета дека осуденото лице со својата обноска не заслужило рехабилитација, осуденото лице може да ја повтори молбата по истекот на две години од денот на правосилноста на решението.

Член 446

Решението за законска рехабилитација (член 88 од Кривичниот законик) го донесува по службена должност овластениот орган за внатрешни работи на народниот одбор на околицата (градој) надлежен по местото на пребивалиштето на осуденото лице и за тоа ги известува органите што се надлежни за водење на казнената евиденција, заради бришење на осудата во таа евиденција.

Пред да се донесе решението за законска рехабилитација ќе се извршат потребни проверки, а нарочно ќе се приберат податоци за тоа дали против осудениот е во тек кривична постапка за некое ново кривично дело сторено пред да истече срокот потребен за рехабилитација.

Член 447

Ако надлежниот орган за внатрешни работи не донесе решение за рехабилитација, осуденото лице може да бара да се утврди дека рехабилитацијата настапила по законот.

Ако органот за внатрешни работи не постапи по барањето од осудениот, осудениот може да бара решението за законска рехабилитација да го донесе судот што ја изрекол пресудата во прв степен.

За ова барање одлучува судот по сослушувањето на јавниот обвинител.

Член 448

Ако не биде условната осуда одзвана судот што судел во прв степен ќе донесе решение со кое се утврдува бришењето на условната осуда. Ова решение ќе се испрати до осудениот и до јавниот обвинител.

Член 449

Кога се дава сведожба врз основа на казнената евиденција бришењата осуда не смее да се споменува.

Рехабилитираното лице на прашањата од судот или од друг орган за поранешните казни не е должно да изјави дека било осудено за дело за кое е рехабилитирано.

ГЛАВА XXIX

ПОСТАПКА ЗА ДАВАЊЕ МЕЃУНАРОДНА КРИВИЧНОПРАВНА ПОМОШ

Член 450

Меѓународната кривичноправна помош се врши по одредбите од овој законик доколку со меѓународните договори не е нешто друго определено.

Член 451

Молбите од домашните судови за правна помош во кривичните предмети се испраќаат до странските органи по дипломатски пат. На ист начин се испраќаат молби од странски органи за правна помош до домашните судови.

Член 452

Државниот секретаријат за надворешни работи ќе ја испрати молбата од странскиот орган за правна помош до државниот секретаријат за правосудна управа на народната република, кој ќе ја испрати на постапка до окружниот суд на чие подрачје престојува лицето кому што треба да се предаде некаков спис или што треба да се испита или соочи или на чие подрачје треба да се изврши некако друго истражно дејствие.

За допуштеноста и начитот на извршувањето на дејствието што е предмет на молбата од странскиот орган одлучува домашниот суд по прописите на Федеративна Народна Република Југославија.

Член 453

Домашните судови нема да постапат по молба од странски орган со која се бара извршување на кривичната пресуда на странскиот суд.

Кога молбата се однесува до кривично дело за кое по домашните прописи не е позволена екстрадиција, судот ќе побара преку државниот секретаријат за правосудна управа на народната република упатство од Сојузниот извршен совет дали ќе се постапи по молбата.

Член 454

По кривичните дела правење и пуштање во оптек фалсификувани пари, неовластено производство, преработка и продажба на опојни дроги и отрови, трговија со бели робје, производство и растурање на порнографски списи, како и по други кривични дела во поглед кои се предвидува со меѓународните договори централизација на податоците, органот пред кој се води кривичната постапка е должен да ги испрати без одлагање до Државниот секретаријат за внатрешни работи на ФНРЈ податоците за кривичното дело и сторителот, а првостепениот суд и правосилната пресуда.

ГЛАВА XXX

ПОСТАПКА ЗА ИЗДАВАЊЕ ОБВИНЕТИ И ОСУДЕНИ ЛИЦА

Член 455

Издавање обвинети или осудени лица ќе се бара и ќе се врши по одредбите од овој законик доколку со меѓународните договори не е определено нешто друго.

Член 456

Претпоставки за издавање се:

- 1) лицето чие издавање се бара да не е државјанин на Федеративна Народна Република Југославија;
- 2) делото поради кое се бара издавање да не е извршено на територијата на Федеративна Народна Република Југославија;

3) делото поради кое се бара издавање да е кривично дело и по домашен закон и по законот на државата каде што е извршено;

4) по домашен закон да не настапила застарелост за кривично гонење или застарелост за извршување на казната, пред да е странецот притворен или како обвинет испитан;

5) странецот чие издавање се бара да не е поради истото дело веќе осуден од домашен суд, или за истото дело да не е правосилно ослободен од домашен суд, освен да се стекнуваат услови за повторување на кривичната постапка предвидени со овој законик, или против странецот да не е во Федеративна Народна Република Југославија започната кривична постапка поради истото дело сторено спрема нашата држава или спрема наш државјанин;

6) да е утврден идентитетот на лицето чие издавање се бара;

7) да има доволно докази за основано сомнение дека странецот чие издавање се бара го сторил определеното кривично дело.

Член 457

Постапката за издавање обвинети или осудени странски државјани се започнува по молба од странската држава.

Молбата за издавање се поднесува по дипломатски пат.

Кон молбата за издавање мораат да се приложат:

1) средства за утврдување идентитетот на обвинетиот односно на осудениот (точен опис, фотографии, отисоци од прстите и сл.);

2) уверение или други податоци за државјанството на странскиот државјанин;

3) обвинителен акт или пресуда или одлука за притвор или некој акт рамен на оваа одлука, во оригинал или заверен препис, во кои треба да е назначено фамилијарното и роденото име на лицето чие издавање се бара и други податоци потребни за утврдување неговиот идентитет, опис на делото, законски назив на кривичното дело и докази за основаното сомнение;

4) извод од текстот на кривичниот закон на странската држава што треба да се примени или е применет спрема обвинетиот поради делото по повод кое се бара издавањето, а ако е делото извршено на територија на трета држава, тогаш и извод од текстот на кривичниот закон на таа држава.

Ако споменатите прилози се составени на странски јазик треба да е приложен и заверен превод на еден од јазиците на народите на Федеративна Народна Република Југославија.

Член 458

Државниот секретаријат за надворешни работи ја испраќа молбата за издавање странец преку државниот секретаријат за правосудна управа на народната република до истражниот судија на окој окружен суд на чие подрачје странецот престојува или на чие подрачје ќе се најде.

Ако не се знае пребивалиштето или живеалиштето на странецот чие издавање се бара, ќе се установи ова претходно преку органот за внатрешни работи.

Ако молбата им одговара на условите од членот 457 на овој законик истражниот судија ќе издаде налог странецот да се притвори, ако постојат услови за притвор по членот 182 од овој законик, односно ќе претприеме други мерки за да се обезбеди неговото присуство, освен ако е очигледно веќе од самата молба дека нема место на издавање.

Истражниот судија, откако ќе го установи идентитетот на странецот, ќе му соопшти веднаш зошто и врз основа на кои докази се бара неговото издавање и ќе го повика да наведе што има во своја одбрана.

За испитувањето и одбраната ќе се состави записник. Истражниот судија ќе го упати странецот дека може да земе бранител или ќе му го назначи по службена должност, кога е во прашање кривично дело за кое одбраната по овој законик е задолжителна.

Член 459

Во итни случаи, кога постои опасност дека странецот ќе побегне или дека ќе се скрие, домашниот орган надлежен за определување притвор, може да определи притвор заради спроведување до истражниот судија врз основа на молба од надлежниот странски орган, без обзир на кој начин е испратена. Во молбата треба да бидат наведени податоците за утврдување идентитетот на странецот, природата и називот на кривичното дело, бројот на одлуката, датум, место и назив на странскиот орган што го определил притворот и изјава дека издавањето ќе биде барамо по редовен пат.

Кога ќе се определи притвор во смисла на претходниот став и странецот се спроведе до истражниот судија, истражниот судија по неговото испитување ќе го извести за притворот Државниот секретаријат за надворешни работи преку државниот секретаријат за правосудна управа на народната република.

Истражниот судија ќе го пушти на слобода странецот кога ќе престанат разлогите за притвор или ако молбата за издавање не ќе биде поднесена во рокот што го определил тој, водејќи сметка за оддалеченоста на државата што го бара издавањето, а кој рок не може да биде подолг од три месеци од денот на притворањето на странецот. За овој рок ќе се извести странската држава. По молба од странската држава советот на окружниот суд може да го продолжи овој рок во оправдани случаи најмногу уште за два месеца.

Кога ќе биде поднесена пропишаната молба во определениот рок истражниот судија ќе постапи по членот 458 став 3 и 4 од овој законик.

Член 460

По сеслушување на јавниот обвинител и на бранителот истражниот судија, по потреба, ќе спроведе и други извидни дејствија со цел да се утврди дали постојат претпоставки за издавање на странецот односно за предавање на предметите на кои или со кои е сторено кривично дело, ако се тие предмети одземени од странецот.

По спроведените извиди истражниот судија ќе ги испрати извидните списи со своето мислење до советот на окружниот суд.

Ако против странскиот државјанин, чие издавање се бара, кај домашен суд е во тек кривична постапка поради исто или друго кривично дело истражниот судија ќе го назначи тоа во списите.

Член 461

Ако советот на окружниот суд најде дека не се исполнети законски претпоставки за издавање, ќе донесе решение да се одбива молбата за издавање. Ова решение ќе го испрати окружниот суд по службена должност до врховниот суд на народната република односно до Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина, кој по сеслушувањето на јавниот обвинител ќе го потврди или укине или преправи решението на окружниот суд.

Ако е странецот во притвор, советот на окружниот суд може да одлучи тој да остане во притвор до правосилноста на решението за одбивање на издавањето.

Правосилното решение со кое се одбива издавањето ќе се испрати преку државниот секретаријат за правосудна управа на народната република до Државниот секретаријат за надворешни работи кој ќе ја извести за тоа странската држава.

Член 462

Ако советот на окружниот суд најде дека се исполнети законски претпоставки за издавање на странецот (член 456), ќе го утврди тоа со решение.

Против ова решение странецот има право да се жали до врховниот суд на народната република односно до Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина.

Член 463

Ако врховниот суд на народната република односно Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина најде дека се исполнети законските претпоставки за издавање на странецот односно ако против такво решение на окружниот суд не ќе биде вложена жалба, предметот се испраќа до Сојузниот јавен обвинител, кој ќе одлучи за издавањето.

Член 464

Сојузниот јавен обвинител донесува решение со кое го дозволува или не дозволува издавањето. Сојузниот јавен обвинител може да донесе решение да се одложи издавањето затоа што поради друго кривично дело кај домашен суд е во тек кривична постапка против странецот чие издавање се бара или што странецот се наоѓа на издршка на казната во Федеративна Народна Република Југославија.

Сојузниот јавен обвинител нема да дозволи издавање на странец што во Федеративна Народна Република Југославија ужива право на азил (член 97 став 4 од Кривичниот законик) или ако се работи за политичко или воено кривично дело. Тој може да одбие издавање ако се во прашање кривични дела за кои во домашен закон е предвидена казна затвор до пет години или ако странскиот суд изрекот казна лишение од слобода до една година.

Член 465

Во решението со кое го дозволува издавањето на странецот Сојузниот јавен обвинител ќе наведе:

- 1) дека тој не може да се гони за друго пред издавањето сторено кривично дело;
- 2) дека спрема него не може да се изврши казна за друго пред издавањето сторено кривично дело;
- 3) дека спрема него не може да се примени потенца казна од онаа на која што е осуден;
- 4) дека тој не смее да и' се издаде на трета држава заради помош за кривично дело сторено пред дозволеното издавање.

Освен цитираните услови Сојузниот јавен обвинител може да постави и други услови за издавањето.

Член 466

За решението со кое е одлучено за издавањето ќе се известат странската држава по дипломатски пат.

Решението со кое се дозволува издавање ќе се испрати до Државниот секретаријат за внатрешни работи на ФНРЈ кој наредува странецот да се спроведе до граница, каде што ќе им се предаде на договореното место на органите од странската држава што го барала издавањето.

Член 467

Ако повеќе странски држави бараат издавање на исто лице поради исто кривично дело, ќе и' се даде предимство на молбата од државата чиј државјанин е тоа лице, а ако оваа држава не бара издавање, на молбата од државата на чие подрачје е извршено кривичното дело, а ако е делото извршено на подрачја на повеќе држави или не се знае каде е извршено, тогаш на молбата од државата што го барала издавањето прва.

Ако повеќе странски држави бараат издавање на исто лице поради различни кривични дела, ќе и' се даде предимство на молбата од онаа држава чиј државјанин е тоа лице, а ако оваа држава не бара издавање, на молбата од државата на чие подрачје е сторено најтешкото кривично дело, а ако се делата од иста тежина, на молбата од државата што го барала издавањето прва.

Член 468

Ако против лице што се наоѓа во странска држава се води кривична постапка во Федеративна Народна Република Југославија или ако лицето што се наоѓа во странска држава го казни домашниот суд, Сојузниот јавен обвинител може да подаде молба за издавање.

Молбата се подава до странската држава по дипломатски пат и кон неа се приложуваат испраите и податоците од членот 457 од овој законик.

Член 469

Кога постои опасност дека лицето за кое се бара издавање ќе побегне или ќе се скрие, Сојузниот јавен обвинител може и пред да се постави по членот 468 од овој законик, да бара против ова лице да се претприемат потребни мерки заради неговото притворање.

Во молбата за времено притворање одделно ќе се назначат податоците за идентитетот на бараното лице, природата и називот на кривичното дело, бројот на одлуката, датумот, местото и називот на органот што го определил притворот односно податоците за правосилноста на пресудата, како и издава дека издавањето ќе се бара по редовен пат.

Член 470

Ако бараното лице ќе биде издадено, ќе може да се гони кривично односно ќе може спрема него да се изврши казна само за кривичното дело за кое е одобрено издавањето.

Ако такво лице е правосилно осудено од домашен суд и за други пред издавањето сторени кривични дела за кои не е одобрено издавање, ќе се применат аналогно одредбите на членот 376 од овој законик.

Ако е издавањето одобрено под определени услови во поглед на видот или висината на казната која може да се изрече односно изврши и под тие услови ќе биде прифатено, судот при изрекувањето на казната е врзан со тие услови, а ако се работи за извршување на веќе изречена казна, судот што судел во последен степен ќе ја преправи пресудата и изречената казна ќе ја сообрази кон условите на издавањето.

Член 471

Ако странска држава бара издавање од друга странска држава, а бараното лице би требало да се спроведе преку територијата на Федеративна Народна Република Југославија, спроведувањето може по молба од заинтересираната странска држава да го дозволи Сојузниот јавен обвинител, под услов да не се работи за домашен државјанин и издавањето да не се врши за политичко или воено кривично дело.

Молбата за спроведување на лицето преку територијата на Федеративна Народна Република Југославија мора да ги содржи сите податоци од членот 457 на овој законик.

ГЛАВА XXXI

ПОСТАПКА ЗА НАДОКНАДА НА ШТЕТАТА НА НЕОПРАВДАНО ОСУДЕНИ ЛИЦА

Член 472

Лицето што во кривичната постапка е неоправдано осудено поради кривично дело може да бара од државата да му ја надокнади имотната штета претрпена поради осудата.

Се смета дека лицето е неоправдано осудено:

1) ако со правосилна пресуда било осудено, па подоцна по повод повторувањето на кривичната постапка позволено во негова корист, е правосилно запрена новата постапка;

2) во сите случаи кога правосилно осудено лице е ослободено подоцна од обвинението со правосилна пресуда, или е обвинението одбиено со правосилна пресуда, освен случајот кога е обвинението одбиено затоа што немало претпоставки или одобрение за гонење, или што приватниот обвинител се откажал од гонењето, или што судот не бил надлежен.

Осудениот не може да бара надокнада на штетата ако со своето лажно признание или на друг начин намерно ја предизвикал својата осуда, како ни тогаш ако против првостепената пресуда со која е осуден, не подал жалба или се откажал или ја повлекол жалбата. Лажното признание, намерното предизвикување на осудата и некористењето на правото на жалба не смее да биде изнудено со сила, со закана, со измама или со слични средства со кои се влијае на волјата и постапката на осуденото лице.

По смртта на неоправдано осудено лице надокнада на штетата можат да бараат неговиот брачен другар и неговите роднини што по закон било должно да ги издржува тоа, но само доколку им била ускратена издршката поради неоправданата осуда.

Член 473

Правото на неоправдано осудено лице и на лицата што по закон било должно тоа да ги издржува да бара надокнада на штетата застарува за една година од правосилноста на пресудата со која обвинетиот е ослободен од обвинението или со која се одбива обвинението односно од денот на правосилноста на решението со кое е запрена постапката. Застареноста се прекинува со поднесување барање до надлежниот орган на управата (член 474).

Ако барањето за надокнада на штетата го ставило неоправдано осуденото лице, по неговата смрт лицата од членот 472 став 4 од овој законик можат да ја продолжат постапката за остварување на барањето во рок од три месеци од денот на смртта на неоправдано осуденото лице и тоа само во границите на порано поставеното барање.

Ако неоправдано осуденото лице се откажало од барањето за надокнада на штетата, по неговата смрт барањето не може да се постави.

Член 474

Овластеното лице е должно да се обрне со своето барање до државниот секретаријат за правосудна управа на народната република односно до Покраинскиот извршен совет на Автономната Покраина Војводина заради спогодба за постоењето на штетата, за видот и висината на надокнадата. Ако на дојде до таа спогодба, или ако по постигнатата спогодба државниот секретаријат за правосудна управа односно Покраинскиот извршен совет во рок од еден месец од денот на приемот на барањето не му испрати решение на овластеното лице, тоа има право да го постави своето барање за надокнада на штетата пред судот, што ја изрекот поранешната првостепена пресуда.

Барањето може да се постави писмено или усно на записник кај суд и во него мораат да се наведат околностите врз кои се заснива барањето, како и видот и висината на штетата.

Член 475

Судијата определен од претседателот на надлежниот првостепен суд ќе спроведе извиди заради прибирање докази што се потребни за одлуката за оправданоста на барањето и за висината на штетата.

По извршениот извид судијата ќе го извести подносителот на барањето дека има право да ги прегледа списите и образложи своето барање во рок од осум дена од приемот на обавеста. Кога подносителот ќе го образложи барањето или кога ќе помине рокот за давање на образложението, судијата ќе ги испрати списите до врховниот суд на народната република односно до Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина.

Член 476

Врховниот суд по потреба ќе определи да се дополнително извидот, па за барањето за надокнада на штетата ќе одлучи по јавната расправа. За расправата ќе се извести јавниот правобранител на народната република односно на Автономната Покраина Војводина, подносителот на барањето и неговиот полномошник.

Член 477

Јавната расправа започнува со извештајот од известителот што ќе го определи за тоа претседателот на советот. По извештајот од известителот добива збор подносителот на барањето или неговиот полномошник за да го образложи барањето. Ако на расправата не дошол ниеден од нив, ќе се прочита изјавата од подносителот на барањето, ако е дадена кај првостепен суд. Потоа јавниот правобранител на народната република односно на Автономната Покраина Војводина ќе даде свој предлог.

Ако врховниот суд смета дека состојбата на нештата е доволно јасна, ќе донесе решение со кое ќе одлучи за оправданоста на барањето, за видот и висината на надокнадата на штетата.

Подносителот на барањето може да се осуди да ги сноси трошоците предизвикани со постапката за надокнада на штетата само тогаш ако барањето било очигледно неосновано.

Член 478

Решението за определување на надокнадата врховниот суд ќе го испрати до јавниот правобранител и до подносителот на барањето преку првостепениот суд.

Против решението од врховниот суд е позволена жалба до Сојузниот врховен суд во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението.

Правосилното решение со кое се определува надокнада на штетата врховниот суд ќе го испрати со сите списи до државниот секретаријат за правосудна управа односно до Покраинскиот извршен совет на Автономната Покраина Војводина заради исплата на досудената надокнада.

Член 479

Одредбите од оваа глава ќе се применуваат аналогно и во постапката за надокнада на штетата на лице што е незаконито задржано во притвор или во истражен затвор.

ГЛАВА XXXII

ПОСТАПКА ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОТЕРНИЦА И ОБЈАВА

Член 480

Ако не се знае пребивалиштето или живеалиштето на обвинетиот, судот ќе побара од органите за внатрешни работи да го побараат обвинетиот и да го известат судот за неговата адреса.

Член 481

Издавање потерница може да се нареди кога обвинетиот против кого е започната кривична постапка поради кривично дело за кое се гони по службена должност и за кое во закон е предвидена казна преку две години затвор се наоѓа во бегство, а постои наредба за негово доведување или решение за ставање во притвор односно во истражен затвор.

Издавањето на потерница го наредува судот или по предлог од јавниот обвинител органот за внатрешни работи пред кој се води кривичната постапка. Издавање потерница ќе се нареди и во случај ако осудениот побегне од издржувањето на казната. Во таков случај наредбата ја издава управникот на казнено-поправителната установа.

Наредбата за издавање потерница што ќе ја донесе судот или управникот на казнено-поправителната установа се испраќа до органите за внатрешни работи на извршување.

Член 482

Ако се потребни податоци за поодделни предмети што се во врска со кривичното дело, или овие предмети треба да се пронајдат, а нарочно ако е тоа потребно за да се установи идентитетот на пронајден непознат труп, ќе се нареди да се издаде објава со која ќе се побара податоците или обавестите да се испратат до органот што ја води постапката.

Член 483

Органот што наредил да се издаде потерница или објава е должен веднаш да ја повлече кога ќе се

пронајде бараното лице или предмет, кога ќе настапи застареноста на кривичното гонење или на извршувањето на казната или други разлози поради кои потерницата или објавата не е веќе потребна.

Член 484

Потерницата и објавата ги распишува овластениот орган за внатрешни работи надлежен по местото на оној државен орган пред кој се води кривичната постапка.

322.

У К А З

за прогласување на

УВОДНИОТ ЗАКОН ЗА ЗАКОНИКОТ ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

Врз основа на чл. 71 точ. 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Уводниот закон за Законикот за кривичната постапка, што го усвоија Сојузното веќе и Веќето на народите на Народната скупштина на ФНРЈ на своите седници одржани на 10 септември 1953 година.

ПР бр. 11

10 септември 1953 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз-Тито, с. р.

Претседател на Сојузното веќе,

Владимир Симиќ, с. р.

Претседател на Веќето на народите,

Јосип Видмар, с. р.

УВОДЕН ЗАКОН

ЗА ЗАКОНИКОТ ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

Член 1

Законикот за кривичната постапка влегува во сила на 1 јануари 1954 година.

Одредбите за издавање обвинети и осудени лица (Глава XXX) ќе се применуваат од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 2

Ако со овој закон не е определено поинаку со влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка престанува да важи Законот за кривичната постапка од 12 октомври 1948 година со измените и дополненијата како и процесните одредби од другите закони што се опфатени со Законикот за кривичната постапка или се во спротивност со него.

Процесните одредби содржани во Законот за печатот од 8 јули 1946 година и во Законот за воените судови од 2 декември 1947 година со измените и дополненијата остануваат и натаму во важност.

Член 3

Кривичната постапка започната пред да влезе во сила Законикот за кривичната постапка ќе се продолжи по одредбите од тој законик ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 4

Ако пред да влезе во сила Законикот за кривичната постапка првостепен суд изрекол пресуда што не станала правосилна, натамошна постапка ќе се спроведе по досегашните прописи. Но ако повишокот суд ја укине пресудата од првостепениот суд и предметот го испрати на повторно судење, новиот претрес и целата натамошна постапка ќе се спроведе по одредбите од Законикот за кривичната постапка.

Ако пред да влезе во сила Законикот за кривичната постапка врховниот суд на народната република односно Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина изрекол смртна казна или казна строг затвор во доживотно траење, или ако потврдил пресуда од првостепен суд со која е изречена една од споменатите казни, лицата што се овластени да подадат жалба (член 338 од Законикот за кривичната постапка) можат против таква пресуда да подадат жалба, ако до влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка не поминал рокот за жалба.

Член 5

Ако пред да влезе во сила Законикот за кривичната постапка било подадено барање за заштита на законитоста, натамошната постапка ќе се продолжи по досегашните прописи.

Ако на денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка поминал рокот од членот 396 став 3 од Законикот за кривичната постапка, не може по повод на подаденото барање за заштита на законитоста да се донесе одлука на штета на обвинетиот по три месеци од денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка.

Член 6

Одредбите од Законикот за кривичната постапка што се однесуваат до повторување на кривичната постапка нема да се применуваат на кривичната постапка што е правосилно завршена пред неговото влегување во сила.

За повторувањето на таа постапка важат одредбите од Законот за кривичната постапка од 12 октомври 1948 година.

Член 7

Одредбите од Законикот за кривичната постапка за надокнада на штетата на неоправдано осудени лица ќе се применуваат само на случаите кога правосилната осуда е донесена по 1 јануари 1954 година.

Член 8

Околинските судови се должни да им ги отстапат на окружните судови во рок од осум дена од денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка сите кривични предмети за чие судење по одредбите од Законикот за кривичната постапка се надлежни окружните судови, ако по овие предмети е подаден обвинителен акт. Обвинителен акт подаден пред околински суд ќе важи и во постапката пред окружниот суд.

Ако по овие предмети им е подаден на околинските судови обвинителен предлог, тие ќе му ги предадат во рокот од претходниот став на надлежниот јавен обвинител заради подавање обвинителен акт.

Член 9

Јавните обвинители се должни во рок од осум дена од денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка да му ги предадат со својот предлог на окружниот суд сите кривични предмети по кои е истрагата во тек.

Член 10

Лицата што се наоѓаат во притвор или истражен затвор по основот што не е предвиден во Законикот за кривичната постапка, мораат да се пуштат на слобода со денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка.

Член 11

Ако притворот што е нареден поради кривично дело за кое по Законикот за кривичната постапка е надлежен окружен суд на 1 јануари 1954 година траел повеќе од 14 дена, обвинетиот мора во рок од осум дена по влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка да му се предаде на истражниот судија или да се пушти на слобода. Ако притворот траел помалку од 14 дена за неговото

продолжување ќе се применат одредбите од Законикот за кривичната постапка.

За кривичните дела од надлежноста на околиските судови, притворот во извид, што до 1 јануари 1954 година траел повеќе од десет дена, мора во срок од три дена да се укине или продолжи по одредбите од Законикот за кривичната постапка.

Член 12

Ако по предавањето на кривичниот предмет на истражниот судија рокот на траењето на истражниот затвор поминал по одредбите од Законот за кривичната постапка од 12 октомври 1948 година, истражниот судија во рок од осум дена по приемот на кривичниот предмет ќе испита дали постои потреба да се продолжи истражниот затвор. Ако истражниот судија најде дека постои таква потреба ќе побара продолжување на истражниот затвор по одредбите од Законикот за кривичната постапка.

Ако истражниот затвор траел подолго од девет месеци, истражниот судија ќе го пушти на слобода обвинетиот во рок од осум дена по приемот на кривичниот предмет, ако во тој срок не ќе биде подаден обвинителен акт против него.

Член 13

Истражните затвореници што мораат по одредбите од Законикот за кривичната постапка да се наоѓаат во судските одделенија на затворот од органот за внатрешни работи, мораат во рок од осум дена од денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка да се сместат во тие одделенија на затворот.

Член 14

Ако на денот на влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка е во тек рокот по досегашните прописи, тој рок ќе се смета по Законикот за кривичната постапка.

Член 15

Постоеките уредби на народните републики за надокнада на трошоците на сведоците, вештаците и толкувачите ќе се применуваат и по влегувањето во сила на Законикот за кривичната постапка, додека не се донесат поблиски прописи за надокнада на трошоците (член 95 од Законикот за кривичната постапка).

Член 16

Упатства за спроведување на овој закон донесува Сојузниот извршен совет.

Член 17

Овој закон влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службениот лист на ФНРЈ“.

323.

ОДЛУКА

за прогласување на

ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОПШТИОТ ЗАКОН ЗА НАРОДНИТЕ ОДБОРИ

Врз основа на чл. 36 точ. 6 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, Народната скупштина на Федеративна Народна Република Југославија, на заедничката седница на Сојузното веќе и на Веќето на народите, одржана на 8 септември 1953 година, донесува

ОДЛУКА

Се прогласува и влегува во сила Законот за измени и дополненија на Општиот закон за народните одбори, усвоен од Сојузното веќе и Веќето на народите на нивните седници од 8 септември 1953 година.

Во Белград, 8 септември 1953 година

Народна скупштина

на Федеративна Народна Република Југославија

Претседател

Претседател

на Веќето на народите,

на Сојузното веќе,

Јосип Видмар, с. р.

Владимир Симиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОПШТИОТ ЗАКОН ЗА НАРОДНИТЕ ОДБОРИ

Член 1

Членот 7 се менува и гласи:

„Одборниците за народните одбори на општината и за околинскиот односно градскиот собор ги избираат граѓаните на општината, околината односно на градот врз основа на општо, еднакво и непосредно изборно право, а одборниците за соборот на производителите ги избираат непосредно производителите во производството, транспортот и трговијата на подрачјето на околината односно градот.

Гласањето за избирање одборници е тајно и се врши со гласачки ливчиња.

Народниот одбор на општина се избира на три години.

Народните одбори на околија и град се избираат на четири години.“

Член 2

Членот 31 се менува и гласи:

„Бројот на членовите на соборот на производителите изнесува од три четвртини до вкупниот број на одборниците од околинскиот односно градскиот собор.

Во овие граници бројот на одборниците ќе се определи со статутот на народниот одбор на околината односно градот.“

Член 3

Членот 33 се менува и гласи:

„Одборници за соборот на производителите на околината и градот избираат производителите на работа во производството, транспортот и трговијата на подрачјето на околината односно градот што имаат избирачко право по Законот за избирачките списоци.

Правото да биде избран за соборот на производителите го има секој производител што и' припаѓа на производителната група во која се избира одборникот и што ужива избирачко право по Законот за избирачките списоци. За одборник на соборот на производителите може да биде избран и функционер на синдикална или задружна организација што за функционер е избран од производителите.

Никој не може да биде истовремено член на обата собори на ист народен одбор.“

Член 4

Членот 35 се менува и гласи:

„Избирањето на одборниците за соборот на производителите се врши по производителните групи. Производителните групи се:

1) групата на индустријата, трговијата и занаетчиството, која ги опфаќа работниците и службениците на работа во индустријата, рударството, шумарството, градежништвото, транспортот, поштенско-телеграфско-телефонската служба, трговијата, угостителството, комуналната дејност и занаетчиството, како и занаетчиите;

2) групата на селското стопанство, која ги опфаќа земјоделците што се членови на земјоделските задруги и членовите на нивните домаќинства што се занимаваат со земјоделство, работниците и службениците на селско-стопанските добра, работниците и службениците на земјоделските задруги и други селско-стопански работници.

Од вкупниот број членови на соборот на производителите се избира во секоја производителна група оној број одборници што му е сразмерен на учеството на групата во вкупниот општествен производ на околината односно градот утврден во општествениот план на околината односно градот што е во тек.

Производителната група која според своето учество во вкупниот општествен производ на околината односно градот не би можела да избира ни еден одборник, има право да избира за соборот на производителите еден одборник.“

Член 5

Членот 36 се менува и гласи:

„Во рамките на секоја производителна група одборниците се избираат по нормата: еден одборник на еднаков број производители.

Изборите на одборници за соборот на производители се вршат по изборните единици што опфаќаат една или повеќе стопански организации на соодветната производителна група.

Со одлука на народниот одбор на околицата односно градот, што ја потврдува републичкиот извршен совет, се утврдува бројот на одборниците што го избира секоја производителна група.“

Член 6

Во членот 37 ставовите 2 и 3 се менуваат и гласат:

„Кандидати за одборници што се избираат за соборот на производителите можат да предлагаат како избирачите на собирачите на избирачите по стопанските организации, така и со закон определен број избирачи со поднесување писмена кандидатура.

Предлогот на кандидатура од секој собор на избирачите го опфаќа најмалку двојниот број одборници што се избираат во изборната единица.“

Член 7

Членот 38 се менува и гласи:

„Гласањето за избирање одборници за соборот на производителите се врши на избирачките места што се формираат во стопанските организации.“

Член 8

Членот 39 се менува и гласи:

„Спроведувањето на изборите за одборници на народните одбори го раководат републичките и околските односно градските изборни комисии, како и избирачките одбори.

Републичката изборна комисија ја назначува републичкиот извршен совет. Околските и градските изборни комисии ги назначува републичката изборна комисија, а избирачките одбори ги назначува надлежната околска односно градска изборна комисија.

Против решението на околската односно градската изборна комисија со кое се одбива потврда на кандидатурата подносителите имаат право на жалба до окружниот суд.“

Член 9

Во членот 42 ставовите 1 и 2 се менуваат и гласат:

„Постапката за отповик на одборник избран за народниот одбор на општина или за околскиот односно градскиот одбор се започнува по предлог од собирачите на избирачите на изборната единица во која е избран одборникот чиј отповик се предлага, или по предлог од најмалку една третина на избирачите од таа изборна единица.

Постапката за отповик на одборник избран за соборот на производителите се започнува по предлог од собирачите на избирачите во стопанските организации на соодветната производителна група во изборната единица во која е избран одборникот чиј отповик се предлага, или по предлог од најмалку една третина на избирачите од таа изборна единица.“

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Постапката за отповик се започнува по предлог од собирачите на избирачите само ако на собирачите што го предлагаат отповикот била присутна најмалку една третина од сите избирачи на изборната единица.“

Сегашниот став 3 станува став 4.

Сегашниот став 4 се брише и се додаваат нови ставови 5, 6 и 7 кои гласат:

„Предлогот за отповик на одборник избран за народниот одбор на општина се поднесува до надлежната околска односно градска изборна комисија,

а предлогот за отповик на одборник избран за народниот одбор на околица или град се поднесува преку надлежната околска односно градска изборна комисија до републичката изборна комисија.

Кога надлежната изборна комисија ќе утврди дека предлогот за отповик им одговара на одредбите од законот, ќе распише избори во изборната единица во која е избран одборникот чиј отповик се предлага.

Против решението од околската или градската односно републичката изборна комисија со кое се одбива предлогот за отповик подносителите имаат право на жалба до врховниот суд на народната република односно до Врховниот суд на Автономната Покраина Војводина.“

Член 10

Членот 43 се менува и гласи:

„Гласањето за отповик е тајно и се врши со гласачки ливчиња.

Одборникот е отповикан ако за отповикот гласало мнозинството од сите избирачи на изборната единица во која е избран одборникот за чиј отповик се гласа.“

Член 11

Во членот 57 ставот 1 се менува и гласи:

„Одборник не може да биде службеник на администрацијата на кој и да е народен одбор на подрачјето на околицата или градот каде што се наоѓа на служба, ниту судија, службеник на органот за внатрешни работи или на јавното обвинителство.“

Член 12

Во членот 59 ставот 1 се менува и гласи:

„На одборник на народен одбор мандатот му престанува поради:

- 1) губитокот на избирачкото право;
- 2) отповикот од страна на избирачите;
- 3) прием служба во администрација на кој и да е народен одбор на подрачјето на околицата или градот каде што се наоѓа одборот чиј член е, како и поради прием судиска служба, служба во органот за внатрешни работи или во јавното обвинителство;
- 4) уважување оставка од страна на народниот одбор;
- 5) судска осуда за кривично дело извршено од користолубие, како и поради осуда за некое друго кривично дело на казната затвор подолга од шест месеци или на казната строг затвор.“

Член 13

По членот 76 се додава нов член 77 кој гласи:

„Заради утврдување избирачкото право за избирање одборници за соборот на производителите се состават избирачки список по стопанските организации а за производителите на работа во помали дуќани избирачкиот список го состават народниот одбор на општината односно градот за своето подрачје.

Во избирачкиот список на земјоделската задруга се запишуваат, покрај членовите на задругата, и членовите на нивните домаќинства што се занимаваат со земјоделство, како и работниците и службениците на земјоделските задруги.“

Член 14

По новиот член 77 се додава нов член 78 кој гласи:

„Избирачкиот список за избирање одборници за соборот на производителите го состават комисијата за изработка на избирачкиот список, што ја назначува управниот одбор на стопанската организација односно народниот одбор на општината или градот. Комисијата за изработка на избирачкиот список е составена од претседател и два члена.“

Сегашниот член 77 станува член 79.

Член 15

Во сите одредби на законот каде што се споменуваат Президиумот на Народната скупштина на

ФНРЈ, Владата на ФНРЈ и президиумот на народното собрание на народната република, место Президиумот на Народната скупштина на ФНРЈ и Владата на ФНРЈ се става Сојузниот извршен совет, а место президиумот на народното собрание на народната република се става републичкиот извршен совет.

Исто така во членовите 70 и 71 место министерот на внатрешните работи на народната република се става државниот секретар за внатрешни работи на народната република, а во членот 71 став 2 место „ресорниот министер на народната република“ се става „надлежниот републички орган на државната управа“.

Член 16

Овој закон влегува во сила со денот на прогласувањето на заедничка седница на обата дома на Народната скупштина на Федеративна Народна Република Југославија.

324.

У К А З

за прогласување на

ЗАКОНОТ ЗА ЗАСТАРЕНОСТА НА ПОБАРУВАЊАТА

Врз основа на чл. 71 точ. 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Законот за застареноста на побарувањата, што го усвоија Сојузното веќе и Веќето на народите на Народната скупштина на ФНРЈ на своите седници одржани на 9 септември 1953 година.

ПР бр. 12

9 септември 1953 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз-Тито, с. р.

Претседател на Сојузното веќе,
Владимир Симиќ, с. р.

Претседател на Веќето на народите,
Јосип Видмар, с. р.

ЗАКОН

ЗА ЗАСТАРЕНОСТА НА ПОБАРУВАЊАТА

I. Општи одредби

Член 1

Со застареноста престанува правото да се бара исполнување на обврски.

Застареноста настапува кога ќе истече со закон определеното време во кое што поверителот можел да бара да се исполнат обврските.

Член 2

Застарувањето почнува да тече од првиот ден по денот кога поверителот имал право да бара да се исполни обврската, ако за поодделни случаи не е со закон пропишано нешто друго.

Ако обврската се состои во тоа нешто да не се стори, да се пропушти или трпи, застарувањето почнува да тече од првиот ден по денот кога должникот постапил спротивно на обврската.

Член 3

Застареноста настапува кога ќе истече последниот ден на времето определено со закон.

Член 4

Во време на застареноста се смета и времето што поминало во корист на должниковите претходници.

Член 5

Со правна работа не може да се определи подолго или покусо време на застареноста од она време што е определено со закон

Со правна работа не може да се определи застапувањето да нема да тече за некое време.

Член 6

Должникот не може да се откаже од застареноста пред да истече времето определено за застапеност.

Член 7

Писменото признание на застарена обврска се смета како откажување од застареноста.

Исто дејство има давањето на залог или некое друго обезбедување за застарено побарување.

Член 8

Ако должникот ја исполни застарената обврска тој нема право да бара да му се врати она што го дал, дури и ако не знаел дека е обврската застарена.

Член 9

Кога ќе истече времето на застареноста, поверителот чие што побарување е обезбедено со залог или со хипотека може да се намира само од оптоварената ствар, ако ја држи в раце или ако е негово то право запишано во јавни книги.

Меѓутоа, застарени побарувања на камати и други повремени давања не можат да се намират ни од оптоварената ствар.

Член 10

Кога ќе застари главното побарување тогаш се застарени и споредните побарувања, како што се побарувања на камати, плодови, трошоци, договорни казни.

Кога ќе застари обврската на главниот должник гарантот се ослободува од одговорност.

Член 11

Судот не може да се обзира на застареноста ако должникот не се повикал на неа.

Член 12

Правилата за застареноста не се применуваат во случаи кога во законот се определени срокови во кои треба да се подаде тужба или да се изврши определено дејствие, со закана да се изгуби правото.

Член 13

Како суд и судска одлука во смисла на овој закон се сметаат и другите органи и нивните одлуки што ги донесуваат тие во рамките на својата надлежност.

II. Време потребно за застареност

Член 14

Побарувањата застаруваат за десет години, ако со законот не е определен некој друг срок за застареноста.

Член 15

Побарувањата на повремени давања што доспеваат годишно или во покуси определени временски периоди (повремени побарувања), па било да се работи за споредни повремени побарувања, како што е побарувањето на камати, било да се работи за такви повремени побарувања во кои се исцрпува самото право, како што е побарувањето за издршка, застаруваат за три години од доспеалоста на секое поодделно давање.

Истото важи за ануитетите со кои во еднакви, однапред определени повремени износи се отплаќуваат главницата и каматите, но не важи за отплатите во рати и други деломични исполненија.

Член 16

Самото право од кое проистечуваат повремени побарувања застарува за десет години, сметајќи од доспеалоста на најстарото неисполнето побарување по кое должникот не вршел давања.

Кога ќе застари правото од кое проистечуваат повремени побарувања, тогаш подносителот го

губи правото не само да бара идни повремени давања, туку и повремени давања што доспеале пред оваа застареност.

Не може да застари правото на издршка врз основа на закон.

Член 17

Меѓусебните побарувања на стопанските организации, на занаетии и држатели на други дукани, од договорите за испорачка на стоки и од договорите за дело и услуги, склучени во рамките на нивната работна дејност, како и побарувањата на надокнада за издатоците сторени во врска со тие работи, застаруваат за три години.

Застарувањето тече одделно за секоја испорачка на стоки, извршена работа и услуга.

Како стопанска организација во смисла на овој закон се сметаат и стопанските установи со самостојно финансирање.

Член 18

Побарувањата на закупници, како за недвижни така и за подвижни ствари, било да е определено да се плаќаат повремено, било во еден вкупен износ, застаруваат за три години.

Член 19

Побарувањето на надокнада на предизвикана штета застарува за три години од кога оштетеникот дознал за штетата и за лицето што ја сторил штетата.

Во секој случај ова побарување застарува за десет години од кога станала штетата.

Побарувањето на надокнада на штетата станата со повреда на договорната обврска застарува за времето определено за застареноста на таа обврска.

Член 20

Кога е штетата предизвикана со кривично дело, а за кривичното гонење е предвиден подолг срок на застареноста, барањето за надокнадата на штетата застарува кога ќе истече времето определено за застареноста на кривичното гонење.

Прекилот на застарувањето на кривичното гонење го повлекува со себе и прекилот на застарувањето на барањето за надокнада на штетата.

Истото важи и за спречувањето на застарувањето.

Член 21

Застаруваат за две години:

1) побарувањата на работниците, наместениците и службениците што проистекуваат од работниот однос;

2) побарувањата на стопанските организации, на занаетии и држатели на други дукани за испорачани стоки, извршена работа или сторена услуга на други лица;

3) побарувањата на угостителските претпријатија и на други лица што примаат друго на стан и храна или само на стан или на храна, за издадениот стан и храна и за други услуги сторени на должникот за задоволување неговите потреби;

4) побарувањата на лицата што се занимаваат со пренесување или со превозење на ствари или луѓе, за извршениот превоз или пренос;

5) побарувањата на земјоделците за испорачка на селско-стопански и шумски производи за потребите на должниковото домаќинство;

6) побарувањата на инженерите и архитектите, на овластените градители и геометри за извршените работи;

7) побарувањата на лекарите, забарите, бабиците и ветеринарите, за нивните услуги;

8) побарувањата на адвокатите од нивните клиенти за сторените услуги, сметајќи од завршеното застапување;

9) побарувањата на сликарите, вајарите, композиторите и други уметници за извршените работи;

10) побарувањата на учителите и наставниците за подучувањето;

11) побарувањата на установите за воспитување, негување или лекување за извршените услуги во рамките на нивната дејност.

За истото време за кое застаруваат овие побарувања застаруваат и побарувањата на надокнадата за издатоците и трошоците, што ги сторил површителот во врска со извршената работа, служба или услуга.

Застарувањето тече за секое поодделно побарување, иако е продолжена работата или службата, или вршењето на услугите.

Застарувањата на побарувањата на адвокатите за продолжување услуга по ист предмет почнуваат да тече од првиот ден по денот кога е сторена последната услуга по тој предмет.

Член 22

Застаруваат за една година:

1) побарувањата на надокнадата од приватните домаќинства за испорачаната електрична енергија, плин, вода, за опшарски услуги и за одржување чистота;

2) побарувањата на радио станиците за употреба на радио приемници;

3) побарувањата на поштите, телеграфите и телефоните за употреба на телефони и поштенски фахови, како и другите нивни побарувања што се наплатуваат во тримесечни или покуси срокови;

4) побарувањата на претплата на повремени публикации, сметајќи од истекот на времето за кое е нарачана публикацијата.

Застарувањето тече иако се продолжени испораките или услугите.

Член 23

Сите побарувања што се утврдени со правосилна судска одлука или израмнување пред судот застаруваат за десет години, па и оние за кои законот инаку предвидува покус срок за застареноста.

Меѓутоа, сите повремени побарувања што проистекуваат од правосилна судска одлука или израмнување пред судот и доспеваат во иднина, застаруваат во рокот предвиден за застареноста на повремени побарувања.

III. Спречување на застарувањето

Член 24

Застарувањето не тече:

1) помеѓу брачните другари;

2) помеѓу родителите и децата додека трае родителското право;

3) помеѓу штитеникот и неговиот старател, како и органот за старателство, за време додека трае старателството и додека не ќе бидат положени сметките.

Член 25

Застарувањето не тече:

1) за време на мобилизација и војна во поглед на побарувањата на лицата што се на воена должност;

2) во поглед на побарувањата што ги имаат лицата на работа во туѓо домаќинство спрема работодавецот, или членовите на неговата фамилија што живеат заедно со него, се' додека трае тој работен однос.

Член 26

Застарувањето не тече за сето време за кое на поверителот не му било можно поради несогласност пречки да го бара исполнувањето на обврската по судски пат.

Член 27

Ако застарувањето не можело да отпочне да тече поради некоја законска причина, таа почнува да тече кога ќе престане таа причина.

Ако застарувањето отпочнало да тече пред да станала причината што го запрела неговиот натамо-

шен тек, тоа продолжува да тече кога ќе престане таа причина, а времето што истекло пред запирањето се смета во рокот за застареност определен со закон.

Член 28

Застарувањето тече и против малолетници и други работно неспособни лица, без обзир на тоа дали имаат законски застапник или не.

Меѓутоа, застареноста на побарувањата на малолетници што немаат застапник и на други работно неспособни лица без застапник не може да настапи додека не истечат две години од кога станале на полно работно способни или од кога добиле застапник.

Ако за застареноста на некое побарување е определено време покусо од две години, а поверител е малолетник што нема застапник или некое друго работно неспособно лице без застапник, застарувањето на тоа побарување почнува да тече од кога поверителот станал работно способен, или од кога добил застапник.

Член 29

Застареноста на побарувањата помеѓу заоставштина и трети лица не може да настапи додека не ќе истече една година од кога му е вработено на наследникот наследството, или од кога на заоставштината и' е назначен старател.

Меѓутоа, ако за застареноста е определено време покусо од една година, застарувањето на тоа побарување се смета почнувајќи од врачувањето на наследството или од назначувањето на старателот.

Член 30

Застареноста против лицата што се наоѓаат на отслужување на воениот рок или на воена вежба не може да настапи додека не истечат три месеци од отслужувањето на воениот рок или од престанокот на воената вежба.

IV. Прекин на застарувањето

Член 31

Застарувањето се прекинува кога должникот ќе го признае долгот.

Признанието на долгот може да се стори не само со изјава на поверителот, туку и на посреден начин, како што се давање отплата, плаќање камати, давање обезбедувања.

Член 32

Застарувањето се прекинува со подавање тужба и со секое друго дејствие од поверителот преземено против должникот пред суд, а со цел да се утврди, обезбеди или оствари побарувањето, како што се: повикување во заштита од правно вознемирување, истакнување пребијање на побарувањето во спор, пријава на побарувањето во постапката на присилна ликвидација, или во некоја друга постапка на генерално извршување, барање за присилно извршување или обезбедување, или преземање дејствие за извршување или обезбедување.

Член 33

Прекинот на застарувањето извршен со подавање тужба или со некое друго дејствие од поверителот преземено против должникот пред суд со цел да се утврди, обезбеди или оствари побарувањето, се смета дека не настапил ако поверителот се откаже од тужбата или од дејствието што го презел.

Исто тако се смета дека немало прекин ако тужбата или барањето на поверителот ќе биде отфрлено или одбивено, или ако издејствуваната или преземената мерка за извршување или за обезбедување ќе биде поништена.

Член 34

Ако тужбата против должникот е отфрлена поради ненадлежност на судот, или поради некоја

друга причина што не се однесува до суштината на стварта, па поверителот ќе подаде повторно тужба во рок од три месеци, ќе се смета дека застарувањето е прекинато со првата тужба.

Истото важи и за повикување во заштита, и за истакнување пребијање на побарувањето во спор.

Член 35

За прекин на застарувањето не е достаточено поверителот да го повика должникот писмено или усно да ја исполни обврската.

Член 36

По прекинот застарувањето почнува да тече одново, и времето што поминало пред прекинот не се смета во рокот за застареност определен со закон.

Член 37

Застарувањето прекинато со признание од страна на должникот почнува одново да тече од признанието.

Член 38

Кога прекинот на застарувањето настанал со подавање тужба или со повикување во заштита, или со истакнување пребијање на побарувањето во спор, застарувањето почнува одново да тече од денот кога е спорот правосилно довршен или завршен на некој друг начин.

Член 39

Кога прекинот на застарувањето настанал со пријава на побарувањето во постапката на присилна ликвидација или во некоја друга постапка на генерално извршување, застарувањето почнува одново да тече од денот на довршувањето на оваа постапка.

Истото важи и кога прекинот на застарувањето настанал со барање за присилно извршување или обезбедување.

Член 40

Застарувањето што почнува да тече одново по прекинот се навршува кога ќе помине онолку време колку што е определено со закон за застарувањето што е прекинато.

Меѓутоа, ако прекинот станал со признание на долгот од страна на должникот, а поверителот и должникот се согласиле да го изменат основот или предметот на обврската, новото побарување застапува за времето што е определено за неговата застареност.

V. Преодни и завршни одредби

Член 41

Одредбите од овој закон ќе се применуваат во целост за сите побарувања, без обзир кога станале, освен побарувањата чија што застареност е утврдена со правосилна одлука донесена до влегувањето во сила на овој закон.

Одредбите од овој закон за времето потребно за застареност нема да се применуваат во случаи во кои што за застареноста на определени побарувања е предвидено нарочно време со посебен закон.

Член 42

Побарувањето што според одредбите од овој закон би се сметало како застарено во моментот на неговото влегување во сила, а според поранешните прописи или правни правила не би било тогаш застарено, застапува за една година од денот на влегувањето во сила на овој закон, ако се работи за побарување за кое овој закон предвидува време за застареност од десет години, а инаку за шест месеци.

Ова не важи за побарувањата чија што застапеност е утврдена со правосилна одлука донесена до влегувањето во сила на овој закон.

Член 43

Овој закон влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службениот лист на ФНРЈ“.

325.

Врз основа на чл. 31 од Законот за планското управување со народното стопанство, а во врска со точ. 6 од Одлуката за времено определување делокругот на одборите и комисиите на Сојузниот извршен совет и за организација на неговата администрација („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 21/53), Одборот за стопанство на Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНИ НА ТАРИФАТА ЗА ПРЕВОЗЕЊЕ СТОКИ НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ЖЕЛЕЗНИЦИ

I. Возаринските ставови означени во тарифите за превозење стоки на југословенските железници се намалуваат за следните видови стоки и тоа:

1) јаглен-камен за коксирање од увозот, при превозење од морските или речните пристаништа и граничните премини до Лукавац и Зеница, за ————— 30%

2) кокс од плинари, од сите утоварни станици на местата каде што постојат плинариите: Љубљана, Марибор, Цеље, Ријека, Пула, Роџињ, Сплит, Загреб, Осијек, Нови Сад, Суботица, Панчево и Сараево од сите станици, за 30%

3) манганова руда — при превозење од рудникот Цер (НР Македонија), од станицата Кичево до Шибеник, за ————— 45%

— при превозењето од Рудникот Чевљановики (НР Босна и Херцеговина) од станицата Чевљановики до Шибеник, за ——— 35%

4) За пратките на млеко во прав од америчката помош, наменето за исхрана на школските деца преку школските куќи, кое од морските луки или складишта ќе се упатува од овластеното претпријатие Југосанитарија, Загреб, на трошок на народните одбори, до сите станици, со примена на ставовите VI на тарифниот разред.

II. Се овластува директорот на Југословенските железници во смисла на оваа одлука да спроведе соодветни измени и дополненија на тарифата за превозење стоки.

III. Намалувањето на тарифните ставови во оваа одлука изразени во проценти се однесуваат на просечниот пат на превозење стоки на кои се однесува.

IV. Оваа одлука влегува во сила на 1 октомври 1953 година.

Бр. 12134

26 септември 1953 година
Белград

Го застапува

Претседателот на Одборот за стопанство на Сојузниот извршен совет,
Милентије Поповиќ, с. р.

326.

Врз основа на точ. 3 и 6 од Одлуката за времено определување делокругот на работата на одборите и комисиите на Сојузниот извршен совет и за организација на неговата администрација („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 21/53) Одборот за стопанство на Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ВОВЕДУВАЊЕ ДОПИСНА СЕЛСКО-СТОПАНСКА ИЗВЕШТАЈНА СЛУЖБА ЗА СОСТОЈБАТА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА НА СЕЛСКО-СТОПАНСКИТЕ КУЛТУРИ

1. Почнувајќи од 1 октомври 1953 година се воведува на територијата на Федеративна Народна Република Југославија редовна дописна селско-стопанска служба за состојбата на вегетацијата.

2. Со организацијата на службата ќе раководи Сојузниот завод за статистика и евиденција, кој ќе пропише и потребни обрасци и упатства.

3. Народните одбори на околиците должни се со спроведувањето на оваа служба да го задолжат околинскиот земјоделски референт како одговорен стручен посматрач за целото подрачје на околицата.

4. Ова решение влегува во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на ФНРЈ“.

Бр. 12331

28 септември 1953 година
Белград

Го застапува Претседателот на Одборот за стопанство на Сојузниот извршен совет,
Милентије Поповиќ, с. р.

327.

Врз основа на чл. 30 од Основната уредба за звањата и платите на службениците на државните органи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 14/52) во врска со точ. 13 од Одлуката за времено определување делокругот на одборите и комисиите на Сојузниот извршен совет и за организација на неговата администрација („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 21/53), а во согласност со Персоналната комисија на Сојузниот извршен совет, пропишувам

П РА В И Л Н И К

ЗА ИЗМЕНИ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ИЗВРШНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ ВО РЕСОРТ НА ВНАТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Член 1

Во чл. 6 од Правилникот за извршните службеници во ресорот на внатрешните работи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 18/52) ставот последен се менува и гласи:

„Платата на стражар изнесува месечно 6.300, а со повишиците по годините на служба до 8.400 динари“.

Член 2

Овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на ФНРЈ“, а ќе се применува од 1 август 1953 година.

Бр. 17348

22 септември 1953 година
Белград

Државен секретар
за внатрешни работи,
Светислав Стефановиќ, с. р.

Согласен,
Претседател на Персоналната комисија на Сојузниот извршен совет,
Вељко Зековиќ, с. р.

528.

Во врска со исправката на Одлуката за утврдување подрачјата на изборните околии за изборите за народни пратеници за Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина, што ќе се одржат во времето од 22 до 28 ноември 1953 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 38/53), Сојузната изборна комисија донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ИЗМЕНА НА РЕШЕНИЕТО ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ОКОЛИСКИТЕ ИЗБОРНИ КОМИСИИ ЗА ИЗБИРАЊЕ НАРОДНИ ПРАТЕНИЦИ ЗА СОБОРОТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА СОЈУЗНАТА НАРОДНА СКУПШТИНА ШТО ЌЕ СЕ ОДРЖАТ ВО ВРЕМЕТО ОД 22 ДО 28 НОЕМВРИ 1953 ГОДИНА

Во групата на индустријата, трговијата и занаетчиството точ. 17 се менува и гласи:

17) За Изборната околија Смедерево —

Околинската изборна комисија за Изборната околија подунавска со седиште во Смедерево.

Бр. 14

24 септември 1953 година

Белград

Сојузна изборна комисија

Секретар, Претседател,
др Дражен Сесардиќ, с. р. Михаило Ѓорѓевиќ, с. р.

329.

Врз основа на чл. 21 ст. 2 и 3 и чл. 159 ст. 2 од Законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници во врска со Одлуката од Сојузниот извршен совет за распишување избори за Сојузниот собор и Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 36/53), Сојузната изборна комисија донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ДЕНОТ ВО КОЈ ЌЕ СЕ ОДРЖАТ ИЗБОРИТЕ ЗА НАРОДНИ ПРАТЕНИЦИ ЗА СОБОРОТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА СОЈУЗНАТА НАРОДНА СКУПШТИНА

I. Изборите за народни пратеници за Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина ќе се одржат на целата територија на Федеративна Народна Република Југославија на 24 ноември 1953 година.

II. Ова решение влегува во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на ФНРЈ“.

Бр. 15

24 септември 1953 година

Белград

Сојузна изборна комисија

Секретар, Претседател,
др Дражен Сесардиќ, с. р. Михаило Ѓорѓевиќ, с. р.

330.

ОБЈАСНЕНИЕ

НА ОДЛУКАТА ЗА ИЗМЕНА НА ТАРИФАТА ЗА ПРЕВОЗЕЊЕ СТОКИ НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ЖЕЛЕЗНИЦИ

Во Одлуката за измена на тарифата за превозење стоки на југословенските железници бр. 9359

од 18 јули 1953 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 29/53) изразеното намалување во проценти треба да се разбере така што процентите на намалувањето на возаринските ставови да се дадени за просечниот пат превозење на поодделни видови стоки.

Бр. 12306 — Од Одборот за стопанство на Сојузниот извршен совет, 26 септември 1953 година, Белград.

Сојузната изборна комисија, по извршеното сравнување на текстот од Решението за определување околинските изборни комисиии за избирање народни пратеници за Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина, што ќе се одржат во времето од 22 до 28 ноември 1953 година објавен во „Службениот лист на ФНРЈ“, бр. 38/53, со изворниот текст, установи дека во објавениот текст се поткрала долу наведената грешка и дава следна

ИСПРАВКА

НА РЕШЕНИЕТО ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ОКОЛИСКИ ИЗБОРНИ КОМИСИИ ЗА ИЗБИРАЊЕ НАРОДНИ ПРАТЕНИЦИ ЗА СОБОРОТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА СОЈУЗНАТА НАРОДНА СКУПШТИНА ШТО ЌЕ СЕ ОДРЖАТ ВО ВРЕМЕТО ОД 22 ДО 28 НОЕМВРИ 1953 ГОДИНА

Во групата на селското стопанство точ. 17 треба да гласи:

17) За Изборната околија Пријепоље —

Околинската изборна комисија за Изборната околија златарско-прибојско-милешевска — со седиште во Пријепоље.

Бр. 16

24 септември 1953 година

Белград

Сојузна изборна комисија

Секретар, Претседател,
др Дражен Сесардиќ, с. р. Михаило Ѓорѓевиќ, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXV СЕДНИЦА НА ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ НА 7 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседава Претседателот Јосип Видмар.

Записникот го води Скендер Куленовиќ.

Во продолжетокот на работата на VI редовно заседание Претседателот ја отвора седницата во 12,10 часот.

Претседавателот соопштува дека Веќето на народите примило од Сојузниот извршен совет на решавање:

1) Предлог на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општествениот и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта;

2) Предлог на законот за измена на Општиот закон за народните одбори;

3) Предлог на законот за правата и должности, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници;

4) Предлог на законикот за кривичната постапка;

5) Предлог на уводниот закон за Законикот за кризичната постапка;

6) Предлог на законот за застареноста на побарувањата;

7) Предлог на законот за измена на членот 17 од Општиот закон за ловот.

Сите овие законски предлози му биле испратени на Законодавниот одбор кој ги претресол и му испратил извештај на Веќето на народите освен за Предлогот на законот за измена на членот 17 од Општиот закон за ловот. Извештаите се умножени и разделени на народните пратеници.

Натаму претседателот соопштува дека Народната скупштина на ФНРЈ добила на потврда од Сојузниот извршен совет:

1. Указ на поранешниот Президиум на Народната скупштина на ФНРЈ за недопустивоста на водење управни спорови против решенијата за преводене на државните службеници на нови плати;

2. Список на уредбите што ги донесол Сојузниот извршен совет во времето од 20 мај до 7 август 1953 година.

Од Комисијата за толкување на законите Народната скупштина на ФНРЈ добила на потврда следни задолжителни толкувања:

1. Задолжително толкување на членот 19 и 23 од Законот за воените инвалиди од војните;

2. Задолжително толкување на членот 27 ст. 1 од Законот за селско стопанскиот земјишен фонд на општонародниот имот и за доделување земја на селско-стопанските организации;

3. Задолжително толкување на членот 1 ст. 1 од Законот за јавното правобранителство;

4. Задолжително толкување на членот II од Договорот за трговијата и пловидбата помеѓу Србија и Соединетите Американски Држави склучен на 2/14 октомври 1881 и членот 5 од Спогодбата помеѓу владите на Соединетите Американски Држави и Федеративна Народна Република Југославија за паричните побарувања на Соединетите Американски Држави и нивните државјани склучена на 19 јули 1948 година.

Од Сојузниот извршен совет Народната скупштина на ФНРЈ го добила предлогот за разрешување и избирање судии за Сојузниот врховен суд.

Потоа Веќето им одобрува отсуства на народните пратеници: Ката Пејинович, Сретен Вукосављевиќ, Олајош Михаил и Маријан Стилиновиќ.

Бидејќи со Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта се менуваат некои уставни одредби Претседателот бара од Веќето претходно да одлучи дали ќе се пристапи кон расправање на овој законски предлог со обзир дека тој начин е предвиден во уставната процедура.

Со дигање рака Веќето одлучува дека може да се пристапи кон расправање на Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон.

Бидејќи и со Предлогот на законот за измени на Општиот закон за народните одбори исто така се менуваат некои уставни одредби Веќето одлучува дека може да се пристапи кон расправање и на овој законски предлог.

Потоа побара збор Нинко Петровиќ кој замоли Предлогот на законот за измена на членот 17 од Општиот закон за ловот да не се става на дневен ред бидејќи во Законодавниот одбор на Веќето на народите е сминал од дневниот ред.

Претседателот одговори дека овој законски предлог му е испратен на Веќето на народите од Сојузниот извршен совет на решавање и дека Веќето на народите му го испратило на Законодавниот одбор.

Бидејќи Законодавниот одбор за овој законски предлог не испратил свој извештај тоа тој нема да биде ставен на дневен ред.

Потоа се преминува на утврдување на дневниот ред. За дневниот ред на Веќето на народите Претседателот предлага следно:

1. претрес на Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и са сојузните органи на власта;

2. претрес на Предлогот на законот за измени на Општиот закон на народните одбори;

3. претрес на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници;

4. потврда на уредбите на Сојузниот извршен совет;

5. расправа на Предлогот на законикот за кривичната постапка;

6. претрес на Предлогот на уводниот закон за Законикот за кривичната постапка;

7. претрес на Предлогот на законот за застареноста на побарувањата.

Веќето го усвои предложениот дневен ред.

Потоа Претседателот објаснува дека по Правилникот за работа, на заедничките седници се врши разрешување и избирање судии на Сојузниот врховен суд, потврда на указите на Президиумот и потврда на задолжителните толкувања. Освен тоа во договор со Претседателот на Сојузното веќе а врз основа на членот 4 од Правилникот за работа на Народната скупштина на ФНРЈ за заедничките седници на Сојузното веќе и Веќето на народите одлучено е претресот на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници како и претресот на Предлогот на законикот за кривичната постапка да се изврши на заедничките седници со тоа што гласањето за овие два законски предлози да биде на одделните седници на веќата.

Веќето го прифати овој предлог.

Во врска со тоа Претседателот го предлага за заедничките седници овој дневен ред:

1. претрес на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници;

2. разрешување и избирање судии на Сојузниот врховен суд;

3. потврда на указите од поранешниот Президиум на Народната скупштина на ФНРЈ;

4. потврда на задолжителните толкувања на Комисијата за толкување на законите за Народната скупштина на ФНРЈ;

5. претрес на Предлогот на законикот за кривичната постапка.

Потоа побара збор Моша Пијаде кој истакна дека е поправилно по дискусијата за Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници да дојде прогласувањето на измената на Уставниот закон, бидејќи и прогласувањето доаѓа на заедничката седница. Додека не ќе се прогласи измената на Уставниот закон не ќе може да се гласа за Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници и за Предлогот на законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

Веќето потоа го прифати предлогот на Претседателот да му се дозволи со Претседателот на Сојузното веќе повторно да го утврди овој редослед.

Потоа побара збор др Милош Московљевиќ кој истакна дека на прво место би требало да се стави

Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон.

На ова одговори Моша Пијаде. Тој рече дека Скупштината би требало да работи како што работеле законодавните одбори. Имено, Скупштината прво ќе го расправи Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници но не ќе гласа за него, туку кога ќе се заврши расправата и ќе се прогласи на заедничката седница измената на Уставниот закон дури тогаш во Веќата ќе дојде до гласање за овие два законски предлози што ги менуваат уставните одредби.

Веќето го прифати ова објаснување.

Потоа Претседателот констатира дека Веќето го прифатило предложениот дневен ред за заедничките седници.

На крај Претседателот соопштува дека во согласност со Претседателот на Сојузното веќе ја зајакнува првата заедничката седница за истиот ден во 17 часот.

Седницата е заклучена во 12,30 часот.

7 септември 1953 година
Белград

Секретар,
Скендер Куленовиќ, с. р.

Претседател,
Јосип Видмар, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVII ЗАЕДНИЧКА СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ И ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ), ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ НА 7 И 8 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседава претседателот на Веќето на народите Јосип Видмар.

Записникот го води секретарот на Веќето на народите Скендер Куленовиќ.

Претседателот ја отвора седницата во 17,15 часот и соопштува дека на одделните седници на Веќата е утврден дневниот ред на заедничките седници и дека тој дневен ред ќе се дополнува спрема потреба на ова заседание.

Се преминува на првата точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници.

Откога известителите на законодавните одбори на Сојузното веќе и на Веќето на народите Милорад Влајковиќ и Нинко Петровиќ ги прочитаа извештаите на одборите за овој законски предлог, Претседателот му даде збор на членот на Сојузниот извршен совет Милош Миниќ кој поднесе експозе.

Откога го прочита експозето Милош Миниќ поднесе писмен амандман кон овој законски предлог. Амандманот се однесува на членовите 25, 152 и 166 и гласи:

На членот 25:

Во членот 25 (членот 26 од пречистениот текст на Предлогот усвоен од законодавните одбори на двата дома на Народната скупштина на ФНРЈ), во ставот 6 втората реченица се менува и гласи:

„За пратеник за Соборот на производителите може да биде избран и функционер на синдикална или задружна организација што за функционер е избран од производителите“.

На членот 152:

Во членот 152 (членот 153 од пречистениот текст од Предлогот) точката 2 се менува и гласи:

„2) Потврда од стопанската организација и од народниот одбор на општината односно градот за кандидатот и за секој потписник дека во соодветната производителна група се воведени во избирачкиот список за избирање одборници за Соборот на производителите, а ако кандидатот е функционер на синдикална или задружна организација ќе се приложи потврда од соодветната организација дека за функционер е избран од производителите. Овие потврди можат да се дадат и на самиот предлог на кандидатурата.“

На членот 166:

Во членот 166 (членот 165 од пречистениот текст на Предлогот) на крајот на ставот 2 наместо точката да се стави запирка и да се додадат зборовите:

„односно кога ќе му престане својството на функционер на синдикална или заружна организација а не стане одново производител во соодветната производителна група.“

Претседателот соопштува дека по Правилникот за работа секој амандман на подносителот на законскиот предлог се смета како составен дел на самиот законски предлог.

Сепак ги прашувам двата известители дали сакаат да се изјаснат за овој предлог на амандман.

Од името на Законодавниот одбор на Сојузното веќе известителот др Милорад Влајковиќ изјавува дека го усвојува предложениот амандман.

Потоа Претседателот отвора дискусија за овој законски прелог и дава краток одмор а народните пратеници ги известува кои сакаат да учествуваат во дискусијата во меѓувремето да се пријават.

По одморот во продолжетокок на седницата зборуваа др Златан Сремец и Јоза Миливојевиќ па Претседателот ја прекинува седницата во 19,30 часот и објавува дека седницата ќе се продолжи утрента на 8 септември во 11 часот.

Седницата се продолжува на 8 септември во 11,15 часот.

Се продолжува претресот на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници.

Зборуваа др Макс Шнудерл, Драго Гиздиќ, Јосип Цази и Маријан Брецељ, и како немаше повеќе пријавени говорници Претседателот ја заклучува седницата во 12 часот а следната заедничка седница ќе се закаже дополнително.

Во согласност со Претседателот на Сојузното веќе Претседателот известува дека одделните седници на двете Веќа ќе се одржат истиот ден во 17 часот.

8 септември 1953 година
Белград

Секретар,
Скендер Куленовиќ, с. р.

Претседател,
Владимир Симиќ, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVI СЕДНИЦА НА ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ НА 8 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседава претседателот Јосип Видмар. Записникот го води секретарот Јожа Хорват. Претседателот ја отвора седницата во 17,10 часот.

Секретарот Јожа Хорват го чита записникот од XXV седница кој е примек без забелешки.

Се преминува на првата точка од дневниот ред: расправа на Предлогот на законот за измена

на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта.

Извештај за овој законски предлог поднесе известителот на Законодавниот одбор Нинко Петровиќ.

По читањето на извештајот Претседателот отвора расправа за овој законски предлог.

Бидејќи никој не побара збор Претседателот, откако ја констатира присутноста на потребно мнозинство на народните пратеници членови на Веќето, го стави овој законски предлог на гласање.

По извршеното гласање Претседателот констатира дека Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта е усвоен во Веќето на народите со еден глас против.

Се преминува на втората точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

Извештај за овој законски предлог поднесе известителот на Законодавниот одбор Димитрије Бајалица.

По читањето на извештајот Претседателот го отвори претресот за овој законски предлог.

Бидејќи никој не побара збор Претседателот, откако ја констатира присутноста на потребното мнозинство на народни пратеници членови на Веќето, го стави овој законски предлог на гласање.

По извршеното гласање Претседателот констатира дека Предлогот на законот за измени на Општиот закон за народните одбори е усвоен во Веќето на народите со еден глас против.

Потоа Претседателот објавува дека би требало да се премине на третата точка од дневниот ред: изгласување на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници. Меѓутоа бидејќи овој законски предлог може да се усвои по прогласувањето на Законот за измена на членот 29 од Уставниот закон тоа Претседателот предлага изгласувањето на овој закон да се остави за подоцна и да се премине на четвртата точка од дневниот ред.

Откога Веќето го прифати овој предлог се преминува на четвртата точка од дневниот ред: потврда на уредбите на Сојузниот извршен совет.

Кога го прочита секретарот Предлогот на одлуката а како никој не побара збор, Претседателот го стави Предлогот на одлуката на гласање и по извршеното гласање објави дека Веќето на народите ја усвои Одлуката со која се потврдуваат уредбите на Сојузниот извршен совет донесени во времето од 20 мај до 7 август 1953 година.

По краток одмор во продолжетокот на седницата Претседателот го известува Веќето дека и Сојузното веќе ги усвоило истоветните текстови на двата законски предлози онака како што се изгласани во Веќето на народите и објавува дека со тоа Народната скупштина на ФНРЈ конечно ги усвоила:

1. Законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта;

2. Законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

Двата закони во смисла на Уставот и Правилникот за работа ќе бидат прогласени на заедничката седница на Сојузното веќе и на Веќето на народите на Народната скупштина на ФНРЈ.

Претседателот ја заклучува седницата во 18,40 часот и соопштува дека идната ќе биде објавена дополнително.

Потоа Претседателот ги известува членовите на Веќето дека заедничката седница на двете Веќа ќе се одржи по краток одмор по оваа седница, 8 септември 1953 година

Белград

Секретар,
Јожа Хорват, с. р.

Претседател,
Јосип Видмар, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVI СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 8 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседател Владимир Симиќ.

Секретар Вида Томшич.

Претседателот ја отвора седницата во 17,10 часот.

Прочитан е и примен без забелешки записникот од XXV седница.

Пред да се премине на дневниот ред одобрени им се отсуства на народните пратеници: Бровч Андреј, Крстуловиќ Ѕицко, Рој Анте, Гуро Салај, Станиловиќ Антун, Ѓуриќ Љубодрог и Милан Жежељ.

Потоа се преминува на првата точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта.

Извештајот на Законодавниот одбор го поднесе др Макс Шнудерл.

Бидејќи никој не побара збор Претседателот го известува Веќето дека овој законски предлог ќе се изгласи по процедурата што е пропишана за уставните измени. Тоа значи бидејќи Веќето има 405 народни пратеници за негово усвојување е потребно да гласаат три петини пратеници на Веќето што значи 243 народни пратеници. Во смисла на членот 16 од Правилникот за работа Претседателот констатира дека во салата има достаточен број присутни народни пратеници, па го става на гласање Предлогот на законот. Со дигање рака едногласно се усвојува Предлогот на законот за измена на членот 29 од Уставниот закон.

Се преминува на втората точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на законот за измените на Општиот закон за народните одбори.

Извештајот на Законодавниот одбор го поднесе др Макс Шнудерл.

Бидејќи во дискусијата никој не побара збор Претседателот објаснува дека и за овој законски предлог мора да се гласа на ист начин како и за претходниот, бидејќи и со него се менуваат некои уставни одредби.

Со дигање рака и овој законски предлог едногласно е усвоен.

Се преминува на третата точка од дневниот ред: потврда на уредбите на Сојузниот извршен совет донесени во времето од 20 мај до 7 август 1953 година.

Откога секретарот го прочита текстот на Предлогот на одлуката за потврда на уредбите Претседателот отвори расправа.

Бидејќи никој не побара збор Претседателот го стави Предлогот на одлуката за потврда на уредбите на гласање.

Веќето едногласно го усвои предложениот Предлог на одлуката.

Потоа Претседателот објаснува дека уште не се пристапило кон гласање за Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници од тој разлог што прво треба да се изврши прогласување на Законот за измена на членот 29 од Уставниот

закон и Законот за измени на Општиот закон за народните одбори, па дури тогаш да се гласа за овој законски предлог.

По краток одмор Претседателот соопштува дека и Веќето на народите ги изгласало истовестните текстови на законските предлози што се претресени на оваа седница, и објавува дека со тоа Народната скупштина на ФНРЈ ги усвоила:

1) Законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта;

2) Законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

Двата закони во смисла на Уставот и Правилникот за работа ќе бидат прогласени на заедничката седница на Сојузното веќе и Веќето на народите на Народната скупштина на ФНРЈ.

Седницата е заклучена во 17,35 часот.

8 септември 1953 година

Белград

Секретар,

Вида Томшич, с. р.

Претседател,

Владимир Симиќ, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVIII ЗАЕДНИЧКА СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ И ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ, ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 8 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседаваше претседателот на Сојузното веќе Владимир Симиќ.

Секретар Наум Наумовски.

Прочитан е и примен без забелешка записникот на XXVII заедничка седница.

Претседавачот предлага да се дополни дневниот ред на оваа седница со тоа што врз основа на чл. 36 од Уставниот закон да се прогласат Законот за измена на чл. 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта и Законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

Скупштината го прифаќа овој предлог од претседавачот.

Се преминува на првата точка од дневниот ред: прогласување на Законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта.

Откога секретарот го прочита Предлогот на одлуката а немало никакви забелешки, претседавачот го става Предлогот на одлуката на гласање.

По гласањето што е извршено со дигање рака претседавачот констатира дека, со еден глас против, е усвоен Законот за измена на членот 29 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта.

Се преминува на втората точка од дневниот ред: прогласување на Законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

На предлогот на одлуката за прогласување што го прочита секретарот немаше никакви забелешки, па претседавачот го става овој Предлог на одлуката на гласање.

Со дигање рака Народната скупштина ја усвои, со еден глас против Одлуката за прогласување на Законот за измени на Општиот закон за народните одбори.

Потоа се преминува на третата точка од дневниот ред:

Разрешување и избирање на еден судија на Сојузниот врховен суд.

Секретарот ги прочита писмата од Сојузниот извршен совет со кои се предлага да се разреши од должноста судијата на Сојузниот врховен суд другарот Рајх Арнолд а да се избере за судија на Сојузниот врховен суд другарот Јован Ѓуриќ, досегашен судија на Врховниот суд на АП Војвотина.

Со дигање рака Скупштината едногласно го усвои овој предлог од Сојузниот извршен совет.

Потоа се преминува на четвртата точка од дневниот ред: потврда на указите од поранешниот Президиум на Народната скупштина на ФНРЈ.

Секретарот го прочита Предлогот на одлуката за потврда на указите.

Бидејќи немаше никакви забелешки на прочитаниот Предлог на одлуката, Скупштината едногласно го потврди Указот на поранешниот Президиум на Народната скупштина на ФНРЈ за недопуштивоста за водење управни спорови против решенијата за преводене на државните службеници на нови плати.

Се преминува на петтата точка од дневниот ред: потврда на задолжителните толкувања на Комисијата за толкување на законите на Народната скупштина на ФНРЈ.

Претседавачот претходно ја известува Народната скупштина дека освен порано добивените задолжителни толкувања Народната скупштина на ФНРЈ го примала и Задолжителното толкување на главата VI под В од Законот за општествениот план на ФНРЈ за 1953 година. Ова толкување е исто тако умножено и разделено на народните пратеници и се наоѓа во предлогот на одлуката.

Секретарот го чита Предлогот на одлуката за потврда на задолжителните толкувања па се пристапува кон гласањето.

Народната скупштина на ФНРЈ едногласно ја усвои Одлуката за потврда на задолжителните толкувања на Комисијата за толкување на законите на Народната скупштина на ФНРЈ.

Претседавачот ја заклучува седницата во 18,30 часот и во договор со Претседателот на Веќето на народите закажува одделна седница за утре, 9 септември 1953 година, во 18 часот.

8 септември 1953 година

Белград

Секретар,

Наум Наумовски, с. р.

Претседател,

Јосип Видмар, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVII СЕДНИЦА НА ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ НА 9 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседаваше Претседателот Јосип Видмар.

Записникот го водеше Скендер Куленовиќ.

Претседателот ја отвори седницата во 18,10 часот.

Секретарот Скендер Куленовиќ го чита записникот од XXVI седница кој е примен без забелешки.

Потоа Претседателот го повикува известителот на Административниот одбор Крста Филиповиќ да го прочита извештајот за сметковно-благајничкото послување по буџетот на Веќето на народите на периодот февруари—март, април—јуни и месецот јули 1953 година. По читањето на извештајот Претседателот го става на претрес извештајот на Административниот одбор.

Бидејќи никој не побара збор Претседателот го стави извештајот на гласање и по извршеното гласање објавува дека Веќето на народите го усвоило извештајот на Административниот одбор.

Се применува на дневниот ред: изгласување на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници.

Бидејќи претресот на овој законски предлог е извршен на заедничката седница Претседателот го става на гласање.

По извршеното гласање објавува дека Веќето на народите го усвоило Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници со еден глас против.

Се преминува на следната точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на законот за застареноста на побарувањата.

Откога известителот на Законодавниот одбор Александар Шевиќ го прочита одборскиот извештај, Претседателот отвори претрес за овој законски предлог и како никој не побара збор го стави овој законски предлог на гласање.

По извршеното гласање Претседателот објавува дека овој законски предлог е усвоен во Веќето на народите едногласно.

По краток одмор во продолжетокутот на седницата Претседателот го известува Веќето дека и Сојузното веќе ги усвоило истовестните текстови на двата законски предлози онака како што се изгласани во Веќето на народите и објавува дека со тоа Народната скупштина на ФНРЈ конечно ги усвоила:

1. Законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници;
2. Законот за застареноста на побарувањата.

Обата закони ќе бидат прогласени во смисла на Уставот.

Претседателот ја заклучува седницата во 18,30 часот и соопштува дека идната ќе биде објавена дополнително.

Потоа Претседателот ги извести членовите на Веќето дека заедничката седница на двете Веќа ќе се одржи по кратка пауза по оваа седница.

9 септември 1953 година

Белград

Секретар,
Скендер Куленовиќ, с. р.

Претседател,
Јосип Видмар, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVII СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ, ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 9 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседател Владимир Симиќ.

Секретар Вида Томшич.

Претседателот ја отвора седницата во 18,05 часот.

Прочитан е и примен без забелешки записникот од XXVI седница.

Пред да се премине на дневниот ред Претседателот го покана известителот на Административниот одбор да го прочита извештајот за редовниот преглед на благајната и на сето сметковно-благајничко послување по буџетот на Сојузното веќе на Народната скупштина на ФНРЈ за периодот февруари—март, април—јуни и за јули 1953 година.

Бидејќи немаше никакви забелешки на прочитаниот извештај тоа истиот во Веќето едногласно е примен.

Потоа се преминува на првата точка од дневниот ред на денешната седница: изгласување на Предлогот на законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници.

рањето и отповикот на сојузните народни пратеници.

Претседателот објаснува дека претресот на овој законски предлог е извршен на заедничката седница па го става истиот на гласање.

Со дигање рака овој законски предлог едногласно е усвоен.

Се преминува на втората точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на законот за застареноста на побарувањата.

Откога известителот на Законодавниот одбор Душан Диминиќ го прочита одборскиот извештај а никој не побара збор, Претседателот го стави на гласање и овој законски предлог.

Веќето, со дигање рака, едногласно го усвои.

Потоа се преминува на третата точка од дневниот ред: извештај на Мандатно-имунитетниот одбор.

Извештај поднесе известителот на одборот Франц Симониќ.

Бидејќи некој не побара збор, Претседателот го стави овој извештај на гласање и Веќето едногласно го усвои. Претседателот констатира дека со прифаќањето на овој извештај е одобрено да се започне кривична постапка и отвори истрага со истражен затвор против Трнавец Ибрахим, народен пратеник на Сојузното веќе.

По краток одмор Претседателот го известува Веќето дека и во Веќето на народите се изгласани истовестните законски предлози како и во Сојузното веќе па со тоа Народната скупштина на ФНРЈ ги усвојува:

- 1) Законот за правата и должностите, избирањето и отповикот на сојузните народни пратеници;
- 2) Законот за застареноста на побарувањата.

Седницата е заклучена во 18,25 часот.

9 септември 1953 година

Белград

Секретар,
Вида Томшич, с. р.

Претседател,
Владимир Симиќ, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXIX ЗАЕДНИЧКА СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ И ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ, ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 9 И 10 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседава претседателот на Веќето на народите Јосип Видмар.

Записникот го води секретарот на Веќето на народите Скендер Куленовиќ.

Прочитан е и примен без забелешка записникот на XXVIII заедничка седница.

Претседателот ја известува Скупштината дека група народни пратеници достави предлог на препорака за давање имиња на местата, улиците, стопанските организации, установите и општествените организации па предлага дневниот ред од седницата да се дополни со ова.

Откога Скупштината го усвои овој предлог Претседателот констатира дека спрема тоа дневниот ред на оваа заедничка седница со веќе порано утврдениот е следен:

1. претрес на Предлогот на Законикот за кривичната постапка;
2. претрес на Предлогот на препораката за давање имиња на местата, улиците, стопанските организации, установите и општествените организации.

Се преминува на првата точка од дневниот ред. Извештајот на Законодавниот одбор на Сојузното веќе за овој законски предлог го поднесе известителот Владимир Симиќ. На крај на извешта-

јот тој обрна внимание на една редакциона грешка која се состои во следното: во извештајот, каде што се зборува за членот 413 што станал член 412 треба да се додаде: во вториот став вториот ред по зборот „обвинение“ се брише записката и зборовите „сами по себеси ии во врска со новите факти изнесени на главниот претрес“. Оваа измена е во согласност со измената сторена во членот 285 што станал член 289.

Известителот Симиќ истакна дека оваа исправка треба да се смета како дел од извештајот и моли да биде прифатена.

Потоа го прочита извештајот на Законодавниот одбор на Веќето на народите известителот за овој законски предлог Јосип Рус. Тој истакна дека и во извештајот на Законодавниот одбор на Веќето на народите се поткрала иста грешка како и во извештајот на Законодавниот одбор на Сојузното веќе и моли да биде прифатена исправката на оваа грешка.

Потоа претседавачот му дава збор на потпретседателот на Сојузниот извршен совет Моша Пијаде кој поднесе експозе.

По завршеното експозе на Моша Пијаде Претседателот ја прекинува седницата во 12,10 часот и објавува дека седницата ќе се продолжи утре, на 10 септември во 10 часот.

Седницата е продолжена на 10 септември 1953 година во 10 часот.

Се преминува на дневниот ред: дискусија за Предлогот на законикот за кривичната постапка.

Зборуваа народните пратеници др. Јосип Хрнчевик и Њинко Петровиќ па како немаше повеќе пријавени говорници претседавачот ја заклучува дискусијата за овој законски предлог и соопштува дека гласањето ќе се изврши на одделни седници.

Се преминува на втората точка од дневниот ред: претрес на Предлогот на препораката за давање имиња на местата, улиците, стопанските организации, установите и општествените организации.

Говореше потпретседателот на Сојузниот извршен совет другарот Едвард Кардељ па како немаше повеќе пријавени говорници Предлогот на препораката се става на гласање.

По извршеното гласање претседавачот објавува дека Народната скупштина на ФНРЈ едногласно ја усвои Препораката за давање имињата на местата, улиците, стопанските организации, установите и општествените организации.

Претседавачот ја заклучува седницата во 11,20 часот и соопштува дека идната заедничка седница ќе се одржи по одделните седници на веќата што ќе отпочнат по кусиот одмор.

10 септември 1953 година
Белград

Секретар Претседател
на Веќето на народите, на Веќето на народите,
Скендер Куленовиќ, с. р. Владимир Симиќ, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVIII СЕДНИЦА НА ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ, ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 10 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседател Јосип Видмар.

Секретар Скендер Куленовиќ.

Претседателот ја отвора седницата во 11,35 часот.

Прочитан е и примен без забелешки записникот од XXVII седница.

Се преминува на дневниот ред: изгласување на Предлогот на законикот за кривичната постапка.

Бидејќи претресот на Предлогот на законикот за кривичната постапка веќе е извршен на заедничката седница Претседателот го става овој законски предлог на гласање.

Со дигање рака Веќето едногласно го усвои овој законски предлог.

Се преминува на претрес на Предлогот на уводниот закон за Законикот за кривичната постапка.

Извештај поднесува известителот на Законодавниот одбор Јосип Рус.

Претседателот отвори претрес но никој не побара збор.

Се преминува на гласање и Веќето едногласно со дигање рака го усвои овој законски предлог.

Потоа Претседателот известува дека е известен дека во Сојузното веќе обие два законски предлози се изгласани во истоветни текстови и со тоа Народната скупштина на ФНРЈ ги усвои:

1. Законикот за кривичната постапка;

2. Уводниот закон за Законикот за кривичната постапка.

Обата овие закони ќе бидат прогласени во смисла на Уставот.

Претседателот го моли Веќето да го овласти да може со секретарот да го потпише записникот од оваа седница.

На крај со неколку пригодни зборови Претседателот му заблагодарува на Веќето за работата во второто свикнување.

Седницата е заклучена во 11,45 часот.

10 септември 1953 година

Белград

Секретар, Претседател,
Скендер Куленовиќ, с. р. Јосип Видмар, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXVIII СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ, ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 10 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседател Владимир Симиќ.

Секретар Вида Томшиќ.

Претседателот ја отвора седницата во 11,30 часот.

Прочитан е и примен без забелешки записникот од XXVII седница.

Се преминува на дневниот ред: изгласување на Предлогот на законикот за кривичната постапка.

Ставајќи го овој законски предлог на гласање Претседателот објаснува дека за истиот е извршена расправата на заедничката седница од обата Веќа.

Со дигање рака Веќето едногласно го усвои овој законски предлог.

Потоа се преминува на втората точка од дневниот ред: расправа на Предлогот на уводниот закон за Законикот за кривичната постапка.

Бидејќи Претседателот како член на Законодавниот одбор е известител по овој законски предлог тој го замоли другарот Иво Сунариќ член на Законодавниот одбор да го прочита одборскиот извештај.

По читањето на извештајот Претседателот отвори расправа. Никој не побара збор и законскиот предлог се стави на гласање.

Со дигање рака Веќето едногласно го усвои и овој законски предлог.

Потоа Претседателот дава краток одмор за да би се известил дали во Веќето на народите се изгласани овие законски предлози во истоветни текстови.

По одморот Претседателот го известува Веќето дека и во Веќето на народите двата законски предлози се изгласани во истоветни текстови и со тоа Народната скупштина на ФНРЈ ги усвои:

1. Законикот за кривичната постапка;

2. Уводниот закон за Законикот за кривичната постапка.

Двата закони во смисла на Уставот ќе бидат прогласени.

Претседателот ја заклучува седницата во 11,40 часот и бара овластение да може со секретарот да го потпише и објави записникот од оваа седница.

10 септември 1953 година

Белград

Секретар,

Вида Томпич, с. р.

Претседател,

Владимир Симиќ, с. р.

За збор се јавува потпретседателот на Сојузните извршен совет другарот Моша Пијаде.

По изложувањето на другарот Пијаде претседавачот ја пращува Скупштината дали се јавува уште некој за збор во врска со предложената одлука.

Бидејќи не се јави никој за збор Претседателот го става Предлогот на одлуката на гласање.

Со дигање рака Скупштината едногласно ја усвои Одлуката на Народната скупштина на ФНРЈ за распуштањето.

Потоа Претседателот накусо се осврнa на работата на Народната скупштина на ФНРЈ од второто свикување и во 12,30 часот ја заклучува седницата откога претходно доби одобрение да може со секретарот да го потпише записникот на заедничката седница.

10 септември 1953 година

Белград

Секретар

на Сојузното веќе,

Вида Томпич, с. р.

Претседател

на Сојузното веќе,

Владимир Симиќ, с. р.

ЗАПИСНИК

НА XXX ЗАЕДНИЧКА СЕДНИЦА НА СОЈУЗНОТО ВЕЌЕ И ВЕЌЕТО НА НАРОДИТЕ НА НАРОДНАТА СКУПШТИНА НА ФНРЈ, ОДРЖАНА НА VI РЕДОВНО ЗАСЕДАНИЕ (ОД ВТОРОТО СВИКУВАЊЕ) НА 10 СЕПТЕМВРИ 1953 ГОДИНА ВО БЕЛГРАД

Претседава претседател на Сојузното веќе Владимир Симиќ.

Записникот го води секретарот на Сојузното веќе Вида Томпич.

Прочитан е и примен без забелешка записникот на XXIX седница.

За дневен ред на оваа седница претседавачот предлага да се решава за Предлогот на одлуката на Народната скупштина на ФНРЈ за распуштањето.

Скупштината го прифаќа предложениот дневен ред.

Пред да се премине на дневниот ред претседавачот известува дека народниот пратеник Јосип Шестан поднесол интерпелација со која бара другарот Алеш Беблер во отсуност на Државниот секретар за надворешни работи да одговори, како потсекретар во Секретаријатот за надворешни работи на прашањето: дали Италијаните ги повлекле своите трупи што во последно време биле концентрирани на нашата граница. Во врска со тоа прашање претседавачот го пращува другарот Беблер дали е подготвен да одговори на ова прашање.

Другарот Беблер е подготвен да одговори и добива збор.

По излагањето на другарот Беблер претседавачот го пращува другарот Шестан дали е задоволен со одговорот.

Тој изјавува дека е задоволен со одговорот

Се преминува на дневниот ред.

Секретарот го чита Предлогот на одлуката на Народната скупштина на ФНРЈ за распуштањето.

СОДРЖИНА:

Страна

321. Указ за прогласување на Законикот за кривичната постапка — — — — —	421
322. Указ за прогласување на Уводниот закон за Законикот за кривичната постапка —	466
323. Одлука за прогласување на Законот за измени и дополненија на Општиот закон за народните одбори — — — — —	467
324. Указ за прогласување на Законот за стареноста на побарувањата — — — —	469
325. Одлука за измени на тарифата за превозење стоки на југословенските железници — — — — —	472
326. Решение за воведување дописна селско-стопанска извештајна служба за состојбата на вегетацијата на селско-стопанските култури — — — — —	472
327. Правилник за измени на Правилникот за извршните службеници во ресорот на внатрешните работи — — — — —	472
328. Решение за измена на Решението за определување околските изборни комисии за избирање народни пратеници за Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина што ќе се одржат во времето од 22 до 28 ноември 1953 година	473
329. Решение за определување денот во кој ќе се одржат изборите за народни пратеници за Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина — — — —	473
330. Објаснение на Одлуката за измена на тарифата за превозење стоки на југословенските железници — — — — —	473
Исправка на Решението за определување околски изборни комисии за избирање народни пратеници за Соборот на производителите на Сојузната народна скупштина што ќе се одржат во времето од 22 до 28 ноември 1953 година — — — —	473